

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY TUPLICE 2014-2020

Tuplice, wrzesień 2014

Spis treści

1. Wstęp do Strategii Rozwoju Gminy Tuplice.....	1
1.1. Wstęp.....	1
1.2. Obszar i czas realizacji.....	1
1.3. Zarys metodologiczny	2
1.4. Struktura Strategii	3
2. Stan aktualny uwarunkowań przyrodniczych i cywilizacyjnych na obszarze objętym realizacją Strategii Rozwoju Lokalnego	4
2.1. Uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze gminy wiejskiej Tuplice	4
2.2. Środowisko przyrodnicze	5
2.2.1 Położenie i rzeźba.....	5
2.2.2 Budowa geologiczna	5
2.2.3 Gleby	6
2.2.4 Surowce mineralne	6
2.2.5 Fauna i flora	7
2.2.6 Wody powierzchniowe	7
2.2.7 Wody gruntowe.....	8
2.2.8 Warunki hydrogeologiczne.....	8
2.2.9 Klimat	8
2.2.10 Klimat lokalny.....	9
3. Sfera społeczna	10
3.1. Populacja i cechy demograficzne mieszkańców gminy.....	10
3.1.1 Ludność	10
3.1.2 Warunki i jakość życia mieszkańców.	11
3.2. Bezpieczeństwo publiczne.....	11
3.2.1 Policja	11
3.2.2 Straż pożarna.....	12
3.3. Struktura rynku pracy i bezrobocie	13
3.3.1 Struktura bezrobocia.....	13
3.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	15
3.4.1 Służba zdrowia.....	15
3.4.2 Świadczenia rodzinne.....	15
3.4.3 Dodatki mieszkaniowe	17

3.4.4	Polityka rozwiązywania problemów społecznych	17
3.4.5	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach	19
3.5.	Oświata i wychowanie.....	21
3.5.1	Opieka przedszkolna	21
3.5.2	Szkoła podstawowa i gimnazjum	22
3.6.	Kultura i sport	23
3.6.1	Kultura, biblioteki	23
3.6.2	Sport	23
3.7.	Jednostki organizacyjne gminy i instytucje publiczne.....	24
3.7.1	Urząd gminy.....	24
3.8.	Organizacje społeczne i polityczne.....	25
4.	Gospodarka	25
4.1.	Rolnictwo i leśnictwo.....	25
4.1.1	Gospodarstwa rolne, struktura upraw i hodowli.....	25
4.1.2	Leśnictwo	26
4.2.	Działalność produkcyjna i handel.....	27
4.3.	Turystyka.....	28
4.3.1	Zabytki.....	28
4.3.2	Uwarunkowania turystyczne.....	29
5.	Infrastruktura techniczna	30
5.1.	Drogi i komunikacja.....	30
5.2.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	31
5.2.1	Wodociągi.....	31
5.2.2	Kanalizacja.....	32
5.3.	Mieszkalnictwo	32
5.3.1	Zasoby mieszkaniowe	32
5.4.	Gospodarka odpadami.....	33
5.5.	Energetyka i gazownictwo.....	33
5.6.	Ciepłownictwo	34
5.7.	Telekomunikacja i łączność.....	34
5.8.	Cmentarze komunalne.....	34
6.	Otoczenie gminy	35
6.1.	Województwo	35
6.2.	Powiat.....	36

6.3 Gminy.....	37
6.3.1 Trzebiel.....	37
6.3.2 Brody	37
6.3.3 Lubsko.....	38
6.3.4 Jasień	39
6.3.5 Lipinki Łużyckie	39
7. Dokumentacja wewnętrzna.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
7.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy	40
7.2 Dokumentacja zewnętrzna.....	43
7.2.1 Strategia rozwoju województwa lubuskiego	43
7.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego.....	45
7.2.3 Strategia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu żarskiego	45
8. Wnioski z analizy uwarunkowań istniejących i prognoz dla obszaru gminy Tuplice	47
8.1. Analiza SWOT	47
8.1.1 Metodologia analizy SWOT	47
8.1.2 Wyniki analizy	49
8.1.3 Ankieta diagnostyczna.....	50
9. Wnioski.....	64
9.1 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz infrastrukturalne Gminy Tuplice	64
9.1.1 Poziom wykształcenia	64
9.1.2 Główne problemy społeczne	65
9.1.2.1 Starzenie się społeczeństwa	65
9.1.2.2 Bezrobocie i ubóstwo	65
9.1.2.3 Niepełnosprawność	66
9.1.2.4 Kapitał kulturowy mieszkańców w odniesieniu do problemów społecznych	67
9.1.3 Szanse i atuty do wykorzystania	67
9.1.3.1 Lokalizacja i uwarunkowania społeczno-polityczne	67
9.1.3.2 Wykorzystanie zasobów kulturowych	68

9.1.3.3 Wykorzystanie zasobów przyrody - szlaki turystyczne i krajobrazowe	69
9.1.3.4 Modernizacja i rozwój gospodarki rolnej	70
9.1.3.5 Atut czy ograniczenie - Geopark Łuk Mużakowa	71
10. Cele i działania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Tuplice.....	72
11. Monitorowanie, ocena i komunikacja społeczna realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tuplice na lata 2014 - 2020.....	80
11.1. System bieżącego monitorowania realizacji Strategii.....	80
11.2. Podmioty prowadzące monitoring	81
11.3. Zadania systemu monitoringu.....	81
11.4. Sposoby oceny i monitoringu Strategii	81
11.5. Finansowanie Strategii	82
11.6. System monitorowania	83
12. Podsumowanie	85
13. Bibliografia	89
14. Wykresy i mapy	90
15. Podziękowania	93

SPIS TABEL

Tabela nr 1	Liczba ludności gminy Tuplice na stan 31 grudnia 2013 r.	11
Tabela nr 2	Kategorie przestępstw ujawnione na terenie Gminy Tuplice	12
Tabela nr 3	Stan bezrobocia w powiecie żarskim listopad 2013	14
Tabela nr 4	Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny – struktura wydatków w Gminie Tuplice	16
Tabela nr 5	Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wypłacane w ramach świadczeń rodzinnych	17
Tabela nr 6	Wydatki gminne na wypłatę dodatków mieszkaniowych	17
Tabela nr 7	Działania podejmowane przez GKRPA w Tuplicach	18
Tabela nr 8	Działania podejmowane przez OPS na rzecz mieszkańców Tuplic	19
Tabela nr 9	Uczniowie uczęszczający do Zespołu Szkół w Tuplicach	20

Tabela nr 10	Liczba gospodarstw rolnych w zależności od powierzchni	26
Tabela nr 11	Cel główny i cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020	45
Tabela nr 12	Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów ważnych społecznie	52
Tabela nr 13	Wskaźniki realizacji Strategii	83

SPIS WYKRESÓW I MAP

1.	Poziom funkcjonowania w gminie Tuplice obszarów i instytucji	53-55
2.	Obszary o najwyższym priorytecie dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie 2014 – 2020	55-56
3.	Priorytety dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie 2014 – 2020	57–58
4.	Ocena poszczególnych instytucji i obszarów	58–64
5.	Cele i działania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Tuplice w latach 2014 – 2020	72-79

MAPY

1. Mapa ścieżek turystycznych
2. Mapa – „Przygoda z Nysą”
3. Mapa Powiatu Żarskiego

1. Wstęp do Strategii Rozwoju Gminy Tuplice

1.1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Tuplice na lata 2014–2020 jest dokumentem planistycznym opracowanym w Gminie Tuplice, którego celem jest kontynuacja już rozpoczętych działań, jak również wyznaczenie kierunków i priorytetów na przyszłość. Niniejsze opracowanie powinno przybliżyć mieszkańcom problematykę rozwoju gospodarczego gminy, które mają zamiar realizować władze gminy w oparciu o współpracę z organizacjami, instytucjami i lokalną społecznością. Strategia będzie również głównym źródłem informacji o Gminie Tuplice dla osób i instytucji spoza terenu. Do najistotniejszych czynników zewnętrznych, stanowiących przesłankę do opracowania niniejszego dokumentu, zaliczają się zmiany w aktach prawnych regulujących zasady prowadzenia polityki rozwoju oraz tworzenie i aktualizowanie dokumentów strategicznych szczebla krajowego i międzynarodowego. W 2010 roku Unia Europejska przyjęła Strategię Europa 2020, rozpoczęły się też prace nad przygotowaniem programów europejskiej polityki spójności na lata 2014-2020. Istotną rolę niniejszego dokumentu, oprócz dostarczenia danych statystycznych, będzie stanowienie podstawy do wnioskowania o dofinansowanie planowanych na terenie gminy inwestycji ze źródeł pozabudżetowych, głównie właśnie w ramach dostępnych środków unijnych. Zgodnie z nowym systemem zarządzania rozwojem kraju, podstawowymi dokumentami strategicznymi są: długookresowa i średniookresowa strategia rozwoju kraju oraz 9 zintegrowanych strategii sektorowych, w tym najważniejsza dla regionów Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie, przyjęta 13 lipca 2010 roku. W kwietniu 2012 roku weszła w życie koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, a we wrześniu 2012 roku – średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategia Województwa Lubuskiego 2020 (przyjęta uchwałą z dnia 19 listopada 2012 nr XXXII/319/12). Niniejsza Strategia Rozwoju Gminy Tuplice jest konsekwencją zakończenia realizacji Planu Rozwoju Gminy Tuplice na lata 2008–2013, jak i koniecznością dostosowania miejscowych strategicznych dokumentów do ustaleń aktów wyższego rzędu, zweryfikowania dotychczasowego modelu rozwoju i opracowania koncepcji planistycznej, ujmującej w swych założeniach aktualne wymagania społeczne, cywilizacyjne, rozwojowe, a przede wszystkim lokalne.

1.2. Obszar i czas realizacji

Strategia Rozwoju Gminy Tuplice obejmuje obszar administracyjny gminy Tuplice, w połączeniu z otoczeniem terytorialnym gospodarczym, ekonomicznym powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. Dotyczy realizacji wybranych zadań publicznych, realizowanych szczególnie w sferze infrastruktury technicznej i komunalnej oraz wsparcia zawodowego poszczególnych kategorii mieszkańców, obejmując swym podstawowym zasięgiem realizację zadań w okresie od 2014 do 2020 roku. Podejmując się opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy Tuplice należało odpowiedzieć między innymi na następujące kwestie: w jakim punkcie na ścieżce rozwoju znajduje się Gmina Tuplice i jaka będzie prawdopodobna droga jego rozwoju? Gdzie, na tle powiatu, regionu i kraju powinna się znaleźć w określonym momencie, wyznaczonym horyzontem strategii (tj. za 7 lat)? A przede wszystkim w jaki sposób osiągnąć stawiane przed Gminą i jej wspólnotą samorządową zadania i cele?

1.3. Zarys metodologiczny

Jednym z warunków prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej jest prawidłowe określenie celów, misji i zadań, do których realizacji dąży lokalna społeczność i zaplanowanie sposobów oraz metod ich efektywnego osiągnięcia. W obrocie prawnym obowiązują standardy ustawowe, które narzucają obligatoryjność lub fakultatywność stworzenia urzędowych dokumentów wyznaczających obszar i zakres działania społeczności gminnej. Do tego rodzaju dokumentów należy zaliczyć strategie i plany rozwoju lokalnego, jak również cele i misje opracowane w ramach oceny ryzyka i kontroli zarządczej. Dokumenty te winny wyznaczyć w różnym stopniu szczegółowości kierunki rozwoju gminy, w powiązaniu z bezpośrednim, jak i szerszym otoczeniem powiatu żarskiego, województwa lubuskiego czy też, jak w przypadku gminy Tuplice, otoczeniem transgranicznym. Opracowany Plan powinien przede wszystkim uwzględniać wymogi dotyczące warunków ubiegania się przez samorządy lokalne o współfinansowanie projektowanych zadań ze środków funduszy strukturalnych, przeznaczonych dla makroregionu. Metody określania zadań gminy winny wynikać także z procesów komunikowania się z mieszkańcami i umiejętności precyzowania ich oczekiwań i potrzeb. Przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy Tuplice uwzględniono zatem oprócz dostępnych opracowań statystycznych (GUS, Powiatowy Urząd Pracy, Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego z perspektywą do roku 2010), także dokumenty źródłowe w postaci analizy postulatów zgłaszanych w ramach przeprowadzonych debat, ankiet oraz informacji przekazanych bezpośrednio przez poszczególnych mieszkańców, rady sołectkie, wniosków zgłaszanych na komisjach i sesjach rady gminy. Prace nad Planem uwzględniły również założenia ogólne i metodologię przyjętą dla tworzenia tego typu dokumentów.

Zasadnicze elementy nowej Strategii, m.in. wizja, cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki rozwoju, zostały przygotowane głównie w ramach prac Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Tuplice powołanego Zarządzeniem Wójta Gminy Tuplice nr 37/2013 z dnia 19 sierpnia 2013 r. Zostały one przedyskutowane podczas debaty z udziałem mieszkańców Gminy Tuplice, radnych i reprezentantów organizacji i instytucji działających na terenie gminy. Zaproponowane cele są częściowo kontynuacją kierunków wyznaczonych w dotychczas obowiązującym Planie. Wprowadzono nowe nazewnictwo celów i dostosowano ich układ do dokumentów unijnych, rządowych, wojewódzkich. Głównymi priorytetami rozwoju Gminy wiejskiej Tuplice na przestrzeni kolejnych 7 lat, według osiągniętego konsensusu są:

- ➔ zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności turystycznej gminy,
- ➔ poprawa dostępności telekomunikacyjnej, w szczególności poprzez dostęp do Internetu szerokopasmowego,
- ➔ zapewnienie większej spójności społecznej i terytorialnej oraz
- ➔ wzmocnienie szeroko rozumianego zarządzania rozwojem Gminy.

Osiągnięcie powyższych preferencji planuje się poprzez realizację celów operacyjnych oraz kierunków współpracy i integracji, rozumianych jako podejmowanie niezbędnych działań i interwencji. Strategia Rozwoju Gminy Tuplice na lata 2014-2020 stanowi najważniejszy dokument samorządu gminy, określający kierunki jej rozwoju, który w swej treści łączy opis, diagnozę istniejącego stanu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i dążenia jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie jako plan postępowania władz gminy w procesie zarządzania i inicjowania oraz rozwijania mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami.

Przy realizacji prac nad nowym dokumentem strategicznym wykorzystano dotychczasowy dorobek gminy, skorzystano z praktyk wdrażania podobnych strategii oraz przeprowadzono

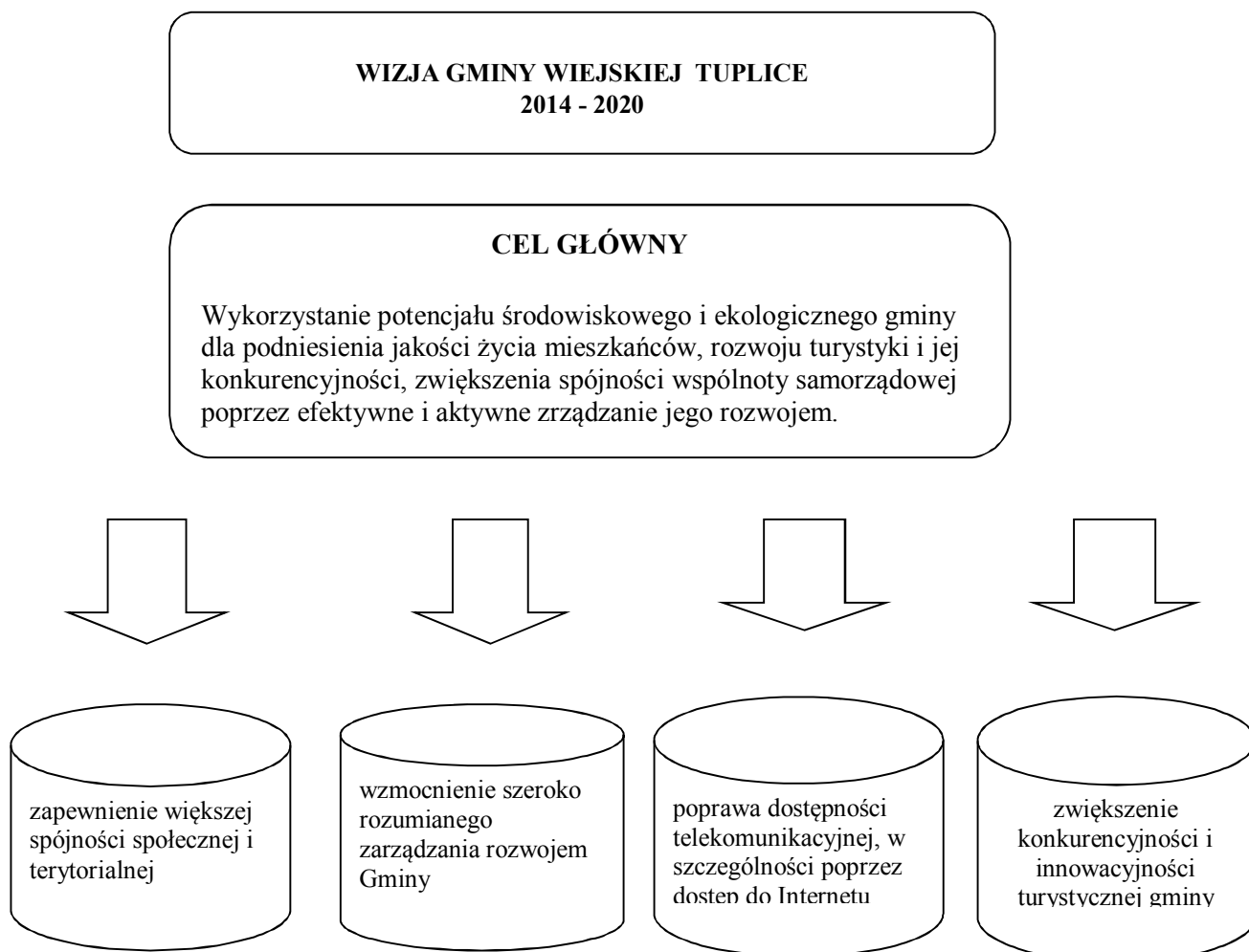
konsultacje społeczne, dzięki wynikom której uwzględniono najważniejsze wnioski i rekomendacje.

1.4. Struktura Strategii

Na podstawie szczegółowej diagnozy oraz analizy SWOT przygotowana została koncepcja podstawowa Gminy wiejskiej – potencjały i wyzwania, w ramach których podsumowano diagnozę oraz przedstawiono elementy prognozy. Koncepcja została opisana w obszarach, obejmujących całość problematyki gospodarczej, przestrzennej, społecznej i organizacyjnej. W każdym z obszarów zidentyfikowano wyzwania, sformułowane w odpowiedzi na najważniejsze oczekiwania i potrzeby społeczności lokalnej. Wykonaniu celu głównego strategii służyć będzie realizacja odpowiednich celów strategicznych i operacyjnych. Przyjęte założenie będzie umożliwiało realizowanie konkretnych projektów.

WIZJA

Gmina wiejska Tuplice, korzystając z transgranicznego położenia oraz szczególnych walorów środowiskowych, promuje swoją markę w regionie. Rozwinięta informacyjnie wspólnota samorządowa efektywnie wpływa na innowacyjność i konkurencyjność turystyczną gminy. Aktywność samorządowa, organizacji i instytucji we współpracy z mieszkańcami wpływa na efektywne wykorzystanie dostępnych środków i dofinansowania, podnosząc znacznie jakość życia mieszkańców, rozwój sektora usług i drobnej regionalnej wytwórczości, małych przedsiębiorstw oraz turystyki.

2. Stan aktualny uwarunkowań przyrodniczych i cywilizacyjnych na obszarze objętym realizacją Strategią Rozwoju Gminy

2.1. Uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze Gminy wiejskiej Tuplice

Tuplice wymienione zostały po raz pierwszy w połowie XIV wieku w annałach miśnieńskich, jako parafia Dewplicze Magna, czyli Tuplice Wielkie. Małymi Tuplicami nazwano osadę zlokalizowaną na obszarze dzisiejszego kompleksu kolejowego. Do połowy XV wieku właścicielem Tuplic była rodzina von Metzerode. Później Tuplicami władali Bibersteinowie, Bergowie, Ronowie, Promnitzowie i Brühlowie. Osadą targową z ograniczonymi prawami miejskimi stała się w 1678 roku, za sprawą elektora Christiana Sasko-Merseburskiego. Wówczas miejscowość liczyła 900 mieszkańców. Rozkwit nastąpił po przejęciu Tuplic przez Henryka Brühla. Kupując miasto, włączył je do majoratu składającego się z Brodów, Forstu, Tuplic i 33 wsi. Od 1815 roku Tuplice były własnością korony pruskiej.

Gospodarczo dominowali w mieście garncarze, którzy już w 1654 roku otrzymali prawo do utworzenia własnego cechu. Rozwój przemysłowy Tuplic rozpoczął się w latach sześćdziesiątych XIX wieku. Na terenie Małych Tuplic bracia Jeschkowie wzniesli kompleks zakładów ceramicznych, a jasińska fabryka Hahn uruchomiła kopalnię odkrywkową węgla brunatnego Wilhemine. Do połączenia Wielkich i Małych Tuplic doszło w latach czterdziestych XIX wieku. W 1888 roku powstała w Tuplicach huta szkła, w której wytwarzano białe szkło tafłowe. W 1925 roku funkcjonowały: tartak, browar, fabryka krochmalu, dwie kopalnie węgla brunatnego, dwie huty szkła i cegielnia. Niemalże zyski przynosiła miastu komora celna założona w Tuplicach w 1725 roku. Niestety, ekspansję i rozwój zastopowała II wojna światowa, a po powrocie ziem zachodnich do Polski w 1945 roku Tuplice utraciły prawa miejskie.

Gmina Tuplice położona jest w zachodniej części województwa lubuskiego, w powiecie żarskim. Znajduje się w bliskim sąsiedztwie przejścia granicznego w Olszynie. Przez jej obszar przebiega autostrada Wrocław-Berlin oraz linia kolejowa z Żar do Forstu w Niemczech. Gmina graniczy z gminą Brody, Jasień, Lubsko, Trzebiel, Lipinki Łużyckie. Powierzchnia gminy, w skład której wchodzi 13 miejscowości, wynosi 66,7 km². Na stałe mieszka tu ponad 3300 mieszkańców, głównie potomków kresowian, przesiedlonych zaraz po wojnie z terenów zajętych przez byłe ZSRR.

Około 60% powierzchni gminy zajmują lasy obfite w runo leśne: grzyby, jagody, borówki. Warunki przyrodnicze są przyjazne dla dzikich zwierząt: lisów, jeleni, saren, dzików oraz ptactwa, a liczne stawy i jeziora przyciągają bogactwem ryb. Gmina zlokalizowana jest w niezwykle malowniczej części makroregionu Wzniesień Łużyckich, zwanych Wałem Mużakowskim. Charakterystycznym elementem ukształtowania powierzchni terenu jest wyraźny pas wzgórz moreny czołowej, któremu ze względu na kształt otwartej podkowy nadano nazwę Łuk Mużakowa. Całkowita powierzchnia łuku, jako formy morfologicznej, wynosi 170 km², a jego zachodnią część stanowi Gmina Tuplice. 17 września 2011 roku Łuk Mużakowa otrzymał certyfikat Europejskiego Geoparku. To pierwsze tego typu wyróżnienie dla Polski. Naturalne warunki środowiskowe gminy i jej położenie są największym walorem turystycznym dla ludzi spragnionych spokoju i wypoczynku, a rozwijająca się baza wypoczynkowa w postaci ośrodków wypoczynkowych, pensjonatów i gospodarstw agroturystycznych zachęca do spędzenia czasu wolnego w tych okolicach. Administracyjnie gmina podzielona jest na 13 sołectw, tj.: Chełmica, Chlebice, Cielmów, Czerna, Drzeniów, Grabów, Gręzawa, Jagłowice, Łazy, Matuszowice, Nowa Rola, Świbinki, Tuplice.

Podstawowe odległości z Tuplic do większych miast i punktów orientacyjnych wynoszą:	
do Zielonej Góry	– 75 km,
do Gorzowa Wielkopolskiego	– 185 km,
do Wrocławia	– 190 km,
do Poznania	– 200 km,
do Warszawy	– 500 km,
do Żar – siedziby władz powiatowych	– 27 km.

2.2. Środowisko przyrodnicze

2.2.1 Położenie i rzeźba

Gmina Tuplice położona jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego na wysokości 80-160 m.n.p.m., a w jej granicach występują następujące jednostki morfologiczne:

- ➔ **Wzniesienia Żarskie** – zajmujące południową i wschodnią część gminy, wzniesioną 120-160 m. n.p.m.. Stanowią one glacitektonicznie wypiętrzony ciąg moren czołowych, zlodowacenia środkowo-polskiego. Ten fragment Wzniesień Żarskich stanowi wyraźną dominantę krajobrazową w obszarze gminy, reprezentując wysoczyznę morenową falistą, z rozległymi łagodnymi powierzchniami, stokami o spadkach do 10%, schodzącymi ku północy. W rejonie Tuplic znaczne powierzchnie są silnie przekształcone i porożcinane licznymi wyrobiskami po eksploatacji gliny i węgla brunatnego.
- ➔ **Kotlina ZasiECKa** – stanowiąca zachodnią część Pradoliny Głogowsko-Baruckiej, w obrębie której wyróżnić można trzy formy: w południowej części jest to wysoczyzna płaska, wciskająca się głęboką zatoką w obręb Wzniesień Żarskich, z licznymi zagłębieniami, wykorzystywanymi na stawy rybne. Wysoczyzna położona jest na poziomie 100-110 m. n.p.m. Niemniej interesująca jest równina sandrowa – zajmująca rozległe płaskie powierzchnie, położona na wysokości 85-90 m n.p.m. oraz trasa nadzalewowa, pleistocenska, która zajmuje niewielki północny fragment gminy, położony na wysokości 80 m. n.p.m., stanowiąc dno kotliny.
- ➔ **Geopark Łuk Mużakowa** – obszar chroniony o randze europejskiej, charakterystyczny element ukształtowania powierzchni terenu w postaci wyraźnego pasa wzgórz moreny czołowej.

2.2.2 Budowa geologiczna

Budowa geologiczna obszaru gminy jest dość skomplikowana. Dotyczy to przede wszystkim południowego i środkowego pasa gminy, gdzie w budowie geologicznej biorą udział glacitektonicznie zaburzone osady trzecio- i czwartorzędu, budujące w szczególności wysoczyznę Wzniesień Żarskich. Trzeciorząd reprezentowany jest przez osady miocenu i pliocenu, głównie jako ropy i muły, rzadziej piaski pylaste i drobne. Wychodnie utworów trzeciorzędowych pojawiają się w strefach glacitektonicznie zaburzonych, w postaci łusek, stanowiąc dobry surowiec ceramiki budowlanej w rejonie Tuplic. Czwartorzęd – tworzą osady zlodowacenia środkowo-polskiego w postaci glin piaszczystych i piasków gliniastych, o bardzo zróżnicowanej miąższości oraz piaski i żwiry tworzące rozległe, o niewielkiej miąższości, pokrywy na utworach morenowych. Na przedpolu moren czołowych występują osady związane z sedymentacją wód lodowych. Są to znacznej miąższości serie piaszczystych sandrów. W obszarze dna Kotliny ZasiECKiej występują niewielkiej miąższości i obszarze zalegania osady piaszczyste holocenu.

2.2.3 Gleby

Na terenie gminy Tuplice występują gleby zróżnicowane gatunkowo i typologicznie, w zależności od składu mechanicznego, położenia i warunków gruntowo-wodnych. Charakterystyczną cechą jest, że poszczególne typy występują na małych obszarach i są rozmieszczone w postaci bogatej mozaiki. Na terenach pozadolinnych wykształciły się gleby bielcowe, brunatne, brunatne wylugowane i czarne ziemie. W obniżeniach terenu o stałe okresowo na wysokim poziomie wody gruntowej – gleby torfowe, mułowo-torfowe i murszowo-mineralne, a w dolinach mady.

Gleby pozadolinne zostały podzielone na cztery grupy przydatności dla rozwoju intensyfikacji rolnictwa. Do najlepszych, najbardziej przydatnych, zaliczono gleby bielcowe, piasków gliniastych mocnych naglinowanych. Są to gleby żyzne, o dobrze wykształconej warstwie próchnicznej i prawidłowych stosunkach powietrzno-wodnych, zaliczone do IIIa-III b klasy gruntów ornych kompleksu pszennego dobrego, są odpowiednie od uprawy pszenicy, buraków cukrowych, rzepaków, konopi oraz wyki siewnej. Występują głównie w rejonie miejscowości: Chełmica, Cielmów, Tuplice i Jagłowice.

Do trzeciej grupy zaliczono gleby bielcowe brunatne wylugowane i czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych lekkich, głęboko i średnio głęboko podścielonych glinami lekkimi. Są to gleby mało żyzne o poprawnych stosunkach powietrzno-wodnych, zaliczone do IVb-V klasy gruntów ornych. Gleby te kompleksów żytniego dobrego i żytniego słabego są odpowiednie dla uprawy żyta, owsa, kukurydzy na ziarno i zieloną masę, gryki, prosa, ziemniaków, marchwi pastewnej, rzepy, gorczycy białej i czarnej, maku, słonecznika oleistego, lnu oleistego i włóknistego, tytoni lekkich, peluszki, wyki kosmatej, łubinu żółtego, wąskolistnego i białego. Występują głównie w rejonie sołectw: Świbinki, Nowa Rola, Grabów, Grężawa, Łazy.

Do czwartej grupy, mniej przydatnej, należą gleby bielcowe i brunatne wylugowane, a miejscami czarne ziemie, wytworzone z piasków słabo gliniastych, płytko i średnio głęboko podścielonych piaskami luźnymi. Są to gleby mało żyzne i zbyt suche, V-VI klasy gruntów ornych, kompleksów żytniego słabego i bardzo słabego, przydatne do uprawy ziemniaków, żyta, wyki kosmatej, łubinu żółtego, przelotu pospolitego. Gleby te nie są chronione przed zmianą użytkowania na nierolnicze. Występują głównie w południowo-wschodniej części gminy w rejonie sołectw: Świbinki, Nowa Rola, Grabów, Grężawa, Łazy.

Udział procentowy poszczególnych klas w wyżej wymienionych gruntach przedstawia się następująco: III klasy 7,5%, IV klasy 37,0%, V klasy 35,8%, VI klasy 19,7%.

Najlepsze grunty w gminie znajdują się na terenie sołectw: Chełmica, Cielmów, Tuplice i Jagłowice. Najmniej korzystne warunki glebowe dla upraw rolnych występują w sołectwach: Świbinki, Nowa Rola, Grabów, Grężawa, Łazy.

2.2.4 Surowce mineralne

Największe znaczenie przemysłowe mają ily pliocięskie, które były intensywnie eksploatowane w rejonie Tuplic i Drzeniowa. Do produkcji ceramiki budowlanej znaczenie miały tylko ily poziomu środkowego i górnego, dzięki dużej zawartości frakcji ilowej, małym zapiaszczeniu oraz dużej plastyczności.

Ponadto w obrębie złoża Tuplice udokumentowano złoża piasków o zasobach w kat. C
– geologicznych - 10.805 tys. m. – przemysłowych - 8.225 tys. m.

Kruszywa naturalne – w obrębie geodezyjnym Jagłowice (dz. 158/4) znajduje się obszar poboru kruszywa naturalnego, zajmującego powierzchnię 15,41 ha. Na południe od wsi Grężawa teren poboru kruszyw naturalnych obejmuje powierzchnię 2,01 ha.

Obecnie nie ma szczegółowych danych dotyczących zasobów piasków, ilów i kruszyw. Pod uwagę należy wziąć przede wszystkim pokłady węgla brunatnego, których to na terenie samej gminy jest niewiele lub są wyeksploatowane, jednak w perspektywie kolejnej dziesięcioletki planowana jest budowa kompleksu energetycznego – kopalni odkrywkowej i elektrowni na obszarach sąsiedniej Gminy Brody oraz Gminy Gubin.

2.2.5 Fauna i flora

Pod względem przyrodniczo-leśnym gmina położona jest w na Pojezierzu Lubuskim. Tereny leśne zajmują ok. 55% powierzchni gminy i wskaźnik ten jest znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej – wynoszącej 48,9%, która to jest najwyższą w kraju.

Obszary leśne gminy administracyjnie należą do Nadleśnictwa Lubsko, które zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Lasów Państwowych z grudnia 1994 r., powołane zostało do utworzenia *Leśnego Kompleksu Promocyjnego Bory Lubuskie o pow. 32 135 ha* (jeden z 25 na terenie kraju). Podstawowym celem LKP jest wprowadzenie do polityki zasad sterowania gospodarką leśną w warunkach pełnego przestrzegania wymogów ochrony przyrody, poprzez podejmowanie działań mających na celu trwałe zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej, prowadzonej na podstawach ekologicznych, aktywnej ochrony przyrody, prowadzenie intensywnej polityki zalesiania terenów zdegradowanych o niskiej wartości bionicznej.

Głównym gatunkiem drzew iglastych rosnących na terenie gminy jest sosna, która stanowi zasadnicze tło drzewostanów. Gatunki towarzyszące stanowią brzoza, dąb i rzadziej świerk. Słabe siedliska brzozowe (bór suchy, świeży, wilgotny) zajmują 74% powierzchni lasów LKP *Bory Lubuskie*. Są to siedliska charakteryzujące się piaszczystymi glebami, głównie bielcowymi i rdzawymi.

Świat zwierząt reprezentowany jest przez typowe gatunki pospolite. Oczywiście dominującymi gatunkami są zwierzęta łowne, zamieszkujące tereny rolno-leśne, a więc jelenie, sarny, lisy, dziki, zające, a także kuropatwy i bażanty. Gniazduje również kilka par bociana białego. Największą ostoją, szczególnie ptactwa wodnego, są wody zbiorników utworzonych w wyniku eksploatacji ilów. Zbiorniki te upodobały sobie w szczególności łabędzie białe.

Pod względem faunistycznym wyróżniają się dwa obszary: dolina Rzeczycy i leżący w jej sąsiedztwie kompleks stawów oraz zespół stawów położonych na zachód od miejscowości Łazy. Obszar pierwszy zamieszkuje szereg rzadkich gatunków ptaków, takich jak: gągoł (*Bucephala clangula*), wodnik (*Podiceps ruficollis*) czy też przedstawiciele ssaków i gadów: piżmaki, wydry, padalce, zaskrońce, żmije. Kompleks stawów rybnych w pobliżu Łaz jest miejscem występowania szeregu gatunków ptaków zaliczonych do grupy zagrożonych i ginących, m.in: żuraw, perkoz rdzawoszyi, bąk i kilka gatunków kaczek oraz bocian czarny i bielik.

Dolina Rzeczycy jest najcenniejszym obszarem przyrodniczym i kwalifikuje się do ochrony w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego lub użytku ekologicznego. Swoją wartość ekologiczną i turystyczną odzyskały również sztuczne zbiorniki pokopalniane, zlokalizowane w szczególności w okolicy miejscowości Tuplice i Chelmica.

2.2.6 Wody powierzchniowe

Obszar gminy, należący do zlewni Nysy Łużyckiej, odwadniany jest w kierunku północnym. Głównym ciekim jest rzeka Rzeczycza - dopływ Lubszy, stanowiąca oś hydrograficzną wschodniej części gminy. Dolina Rzeczycy (Tymienica) rozcina powierzchnię sandrową na głębokości 2-3 m. Zbocza doliny mają charakter krawędzi erozyjnych, a rzeka płynie wyraźnie wykształconą doliną w pobliżu wsi: Chlebice, Czerna, Nowa Rola.

Południowo-zachodnia część gminy odwadniana jest w kierunku północno-zachodnim szeregiem drobnych cieków, wśród których jest rzeczka Jeziorna, również dopływ Lubszy. W tej części gminy liczne są również wody stojące, które wypełniają wyrobiska poeksploatacyjne oraz stawy rybne założone w wypełnionych wodą podskórną naturalnych zagłębieniach terenu. Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy znajduje się 40 zbiorników wodnych, w tym 9 stawów hodowlanych. Stawy rybne położone są w okolicach miejscowości:

- Chlebice - 14,3 ha
- Łazy - 37,0 ha
- Tuplice - 20,7 ha.

Koncentracja zbiorników wodnych znajduje się między miejscowościami Tuplice, Łazy, Cielmów i Chełmica w liczbie 29 i łącznej powierzchni 125,8 ha. Część tych zbiorników powstała jako wyrobiska po eksploatacji gliny, a część jest pochodzenia zapadliskowego - powstałych w wyniku podziemnej eksploatacji węgla brunatnego. Dna dolin są na ogół okresowo podmokłe, a Rzeczyca przy wysokich stanach czasami zalewa wąski pas swojej trasy zalewowej.

2.2.7 Wody gruntowe

Budowę geologiczną terenu pod względem zalegania wód gruntowych rozpoznano wierceniami studziennymi do głębokości maksymalnie 25 m. W budowie geologicznej stwierdzono występowanie utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych w postaci pyłów formacji plioceńskiej i ilów. Strop trzeciorzędu zalega na głębokości 9-30 m ppt. Utwory czwartorzędowe występują w postaci wodno-lodowcowych utworów piaszczysto-żwirowych o różnym uziarnieniu oraz lodowcowych glin zwałowych, występujących w stropowej części terenu. Na podstawie najbliższych wierzeń studziennych przewidywany profil geologiczny przedstawia się następująco:

- gleba,
- piasek drobnoziarnisty i średnioziarnisty – glina zwałowa,
- piasek gruboziarnisty ze żwirem – il.

Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w postaci jednej warstwy wodonośnej, o zwierciadle napiętym, stabilizującym się na głębokości 1,0-3,17 m ppt, w zależności od morfologii terenu. Warstwa wodonośna zbudowana jest z piasków gruboziarnistych i żwirów. Miąższość warstwy wodonośnej nie jest duża i wynosi 4,5-6,0 m.

2.2.8 Warunki hydrogeologiczne

Warunki hydrogeologiczne na terenie gminy Tuplice nie są skomplikowane. Stwierdzono występowanie jednej warstwy wodonośnej w utworach czwartorzędowych. Jest on zbudowany z wodnolodowcowych piasków gruboziarnistych ze żwirem kwarcowym o miąższości 5,5 m. W podłożach tego poziomu występują słabo przepuszczalne twory trzeciorzędowe. Zwierciadło wód podziemnych ma charakter naporowy, dzięki horyzontowi glin lodowcowych, które izolują ujmowany poziom przed bezpośrednią infiltracją wód z powierzchni ziemi. Zwierciadło wody stabilizuje się około 8,4 m pod powierzchnią.

2.2.9 Klimat

Teren gminy, wg ogólnie przyjętych podziałów na rejony klimatyczne Polski, przynależy do środkowej części Pogórza Śląsko-Wielkopolskiego, z przeważającym wpływem oceanicznym. Amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych w Polsce. Zima zazwyczaj

jest łagodna i krótka, z nietrwałą szatą śnieżną, lato wczesne i ciepłe. Rejon gminy charakteryzuje się korzystnymi warunkami dla wegetacji roślin. Kraję tę charakteryzują następujące średnie elementy klimatyczne:

Temperatura powietrza:

- w styczniu (-) 1,0^o C
- w lipcu i sierpniu (+) 17,6^o C
- liczba dni z mrozem 30-40
- liczba dni z przymrozkami 100-110
- okres wegetacji 210-220.

Róża wiatru ze stacji Żary wykazuje zdecydowaną przewagę południowo-zachodniego sektora horyzontu, na który składają się kierunki SW – 18,6%, W – 17%, S – 14%. Najmniejszy udział mają wiatry z kierunku N – 4,1%, NE – 5,8 %. Udział cisz wynosi 9,3%. W okresie wiosennym dominują wiatry z kierunków W, E, SW.

2.2.10 Klimat lokalny

Położenie geograficzne gminy w pasie obszarów najbardziej wysuniętych w kierunku południowo-zachodnim województwa lubuskiego powoduje, że napływają tu w ciągu roku masy powietrza o znacznie zróżnicowanych cechach fizycznych, z przewagą mas łagodnych. Gmina, podobnie jak województwo lubuskie oraz cała zachodnia strefa kraju, posiada klimat przejściowy, z wyraźną dominacją cech klimatu oceanicznego, co powoduje, że zimy są tu na ogół łagodne, z częstymi odwilżami, a lata nieco chłodniejsze. Obserwuje się również zmniejszenie opadów atmosferycznych. Istotną cechą tego klimatu jest duża zmienność temperatur.

Podstawowe parametry charakteryzujące klimat obszaru gminy, na podstawie danych statystycznych z 2012 r., wynoszą:

- średnia temp. powietrza w styczniu (+) 1,0 °C
- średnia temp. powietrza w lipca (+) 18,5 °C
- zdecydowana przewaga łagodnych wiatrów sektora zachodniego 60%
- liczba godzin słonecznych rocznie 1650 - 1700
- suma opadów rocznych waha się w poszczególnych porach roku między 100 a 375 mm.

Zanieczyszczenie atmosfery. W latach 1970-1990 znaczący wpływ na stan i higienę atmosfery w gminie miały źródła emisji zlokalizowane poza jej granicami, tzn. na obszarze wschodnich Niemiec, emitowane przez przemysł energetyczny na bazie węgla brunatnego. Lokalne emitory zanieczyszczeń, w tym cegielnie w Tuplicach i Drzeniowie, wyeliminowane zostały w wyniku recesji gospodarczej, która spowodowała likwidację prawie wszystkich zakładów przemysłowych. Dodatkowo wejście Polski w struktury Unii Europejskiej zmusiło nasz kraj i instytucje do stosowania restrykcyjnych wymogów w sprawie emitowanych zanieczyszczeń, w tym gazów i pyłów. Efektem prowadzonej polityki jest generalna poprawa stanu powietrza atmosferycznego na terenie całego województwa lubuskiego. Potwierdzają to ostatnie publikacje Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, zaczepnięte z raportu pt. „Krajowy raport mozaikowy. Stan środowiska w województwach w latach 2000-2007”. Obecnie Zarząd Województwa Lubuskiego przedstawił projekt Uchwały Sejmiku w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej”. Program ten przewiduje nałożenie na gminy wielu obowiązków związanych z ochroną powietrza, które będą wymagały poniesienia dużych nakładów w ramach budżetów własnych. Dotyczy to zwłaszcza sprawozdawczości, stworzenia systemu zachęt dla ludności (wymiana systemów grzewczych, modernizacje, stosowanie ekologicznych źródeł energii itp.), kontroli i monitoringu, prowadzenia akcji edukacyjnych, modernizacji dróg, utrzymania ich w

czystości (mycie po sezonie zimowym) itp. Na terenie Gminy Tuplice nie ma dużych ośrodków miejskich ani przemysłowych, w ograniczonym zakresie funkcjonuje również transport drogowy. Można więc wnioskować, że na stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy wpływ ma głównie tzw. emisja niska, czyli zanieczyszczenia pochodzące z palenisk domowych oraz zanieczyszczenia komunikacyjne. Jednak należy się liczyć z koniecznością zabezpieczenia w przyszłych budżetach kwot związanych z ochroną powietrza na poziomie około 10 mln zł w latach 2014-2020.

3. Sfera społeczna

3.1. Populacja i cechy demograficzne mieszkańców gminy

3.1.1 Ludność

Gmina Tuplice na dzień 31.12.2013 r. liczyła 3170 mieszkańców. Liczba kobiet wynosiła 1638, zaś mężczyzn 1532. Łączna ilość osób w wieku produkcyjnym, liczoną dla kobiet w wieku 18-65 lat wyniosła 815 oraz dla mężczyzn w przedziale wiekowym 18-67 lat wyniosła 777. Osób w wieku przedprodukcyjnym jest 1488, a w wieku poprodukcyjnym 50. W 2013 r. na terenie gminy zarejestrowano 38 zgonów, w 2012 r. – 31.

Tabela nr 1. Liczba ludności gminy Tuplice – stan na 31 grudnia 2013 r.

Lp.	Miejscowość	Mężczyźni		Kobiety		Łącznie liczba mieszkańców	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
1	Chelmica	120	122	136	131	256	253
2	Chlebice	21	21	20	20	41	41
3	Cielmów	159	160	194	177	353	337
4	Czerna	45	49	49	47	94	96
5	Drzeniów	108	108	120	121	228	229
6	Grabów	70	71	73	76	143	147
7	Grzędzawa	66	66	69	69	135	135
8	Jagłowice	47	47	45	45	92	92
9	Łazy	70	70	73	74	143	144
10	Matuszowice	23	23	26	23	49	46
11	Nowa Rola	66	68	63	63	129	131
12	Świbinki	68	67	58	53	126	120
13	Tuplice	645	660	780	739	1425	1339
	RAZEM	1508	1532	1706	1638	3214	3170

3.1.2 Warunki i jakość życia mieszkańców

Jakość życia to kategoria, która określa warunki i poziom życia codziennego mieszkańców. Jakość wyznaczana jest przez wielorakie czynniki, obejmujące wszelkie dziedziny gospodarki, rynku pracy, jakości środowiska, w tym jego czystości, infrastrukturę ułatwiającą korzystanie z dóbr cywilizacyjnych, kontrolę społeczną, bezpieczeństwo, zamożność mieszkańców, możliwość edukacji i kształcenia, opiekę socjalną i zdrowotną, sieć handlową, sposób spędzania wolnego czasu, dostęp do dóbr kultury, poziom infrastruktury sportowej, stan wyposażenia technicznego gospodarstw domowych, odległość od centrów miejskich. Większość tych czynników zostanie omówiona w innych częściach analizy tego rozdziału. Nasuwające się wnioski nie określają jednak wysokiego poziomu jakości, określanej zarówno w odczuciu subiektywnym mieszkańców, jak i w porównaniu do innych jednostek administracyjnych województwa i kraju. Dostęp do dóbr kultury, takich jak kina, teatry czy muzea, jest znacznie ograniczony poprzez ich całkowity brak na terenie gminy. Sposób spędzania wolnego czasu jest ograniczony w zasadzie do organizowania go we własnym zakresie. Natomiast poziom aktywności społeczności lokalnych stopniowo wzrasta wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców, dzięki ogólnemu dostępowi do Internetu, telewizji i radia.

3.2. Bezpieczeństwo publiczne

3.2.1 Policja

Analiza bezpieczeństwa mieszkańców została opracowana na podstawie danych udostępnionych przez Posterunek Policji obsługujący teren Gminy Tuplice, w porównaniu lat 2011 i 2013. Dane te dotyczyły przede wszystkim przestępstw w kategoriach: kradzież mienia, włamania, rozboje, bójki i pobicia, które to są najbardziej negatywnie odbierane przez społeczeństwo i mają najistotniejszy wpływ na poczucie bezpieczeństwa przez obywateli.

Tabela nr 2. Kategorie przestępstw ujawnione na terenie Gminy Tuplice

Lp.	Kategorie	2011	2013	Wskaźnik
1.	Kradzież mienia	12	7	Spadek 42%
2.	Kradzież z włamaniem	5	6	Wzrost 20%
3.	Kradzież samochodu	0	1	Wzrost 100%
4.	Bójka i pobicie	1	1	0%
5.	Kradzieże, wymuszenia rozbójnicze	0	0	0%
6.	Zniszczenie, uszkodzenie mienia	5	2	Spadek 60%
7.	Wypadki drogowe	0	0	0%
8.	Nietrzeźwi kierujący pojazdami	16	13	Spadek 19%
	Razem	39	30	Spadek 23%

Należy stwierdzić, że przestępczość na terenie gminy uległa zmniejszeniu. Zarejestrowano spadek liczby ujawnionych kierujących pojazdami pod wpływem alkoholu. Na podkreślenie zasługuje fakt nieodnotowania wypadków drogowych. Na sytuację powyższą składa się niewątpliwie wieloletni wkład pracy na rzecz wyeliminowania z ruchu drogowego nietrzeźwych, jak również prowadzenia działań prewencyjnych (kontrole pojazdów, zatrzymywanie i karanie kierowców łamiących przepisy prawa ruchu drogowego – np. za przekraczanie dozwolonych prędkości, niestosowanie się do oznakowania pionowego i poziomego dróg itp.). Na terenie Gminy Tuplice, obsługiwanej przez Posterunek Policji Trzebiel, ujawniono w 2013 r. sześć przestępstw kryminalnych – gróźb karalnych z art. 190 § 1 kk. W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w wyniku podejmowanych interwencji domowych, sporządzono 13 formularzy A tzw. „Niebieskiej karty”. W Gminie Tuplice przeprowadzono osiem postępowań przygotowawczych przeciwko osobom dopuszczającym się znęcania nad członkami rodziny (przestępstwo z art. 207 § 1 kk), z których 2 postępowania zakończono przesłaniem aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Żarach. Policjanci z Posterunku Policji w Trzebielu w roku 2013 przeprowadzili 226 interwencji policyjnych, nałożyli 380 mandatów karnych, zastosowali 266 pouczeń. Na gorącym uczynku zatrzymano 63 sprawców przestępstw i dokonano 11 zatrzymań osób poszukiwanych przez wymiar sprawiedliwości. Według oceny przeprowadzonej przez przedstawicieli Policji przestępczość na terenie Gminy Tuplice nie odbiega od średnich wartości notowanych na obszarze powiatu i samego województwa lubuskiego i należy nawet stwierdzić, że jest niewysoka. Na terenie powiatu jako podstawowy powód przestępczości uznano bezrobocie, zubożenie społeczeństwa, brak organizacji czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz dostrzeżono nową kategorię – tzw. dziedziczenie uzależnienia rodzin od systemu pomocy społecznej (dziedziczenie biedy, wykluczenia społecznego). Posterunek Policji w Trzebielu nadal będzie prowadził działania w kierunku zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Tuplice, w tym zintensyfikowane zostanie zwalczanie zjawiska patologii społecznej, negatywnie wpływającego na stan porządku publicznego (kradzieże, dewastacja mienia, rozboje itp.). Dbalność o porządek i bezpieczeństwo, a także dobra współpraca z samorządem jest jednym z najważniejszych celów do osiągnięcia przez jednostkę PP Trzebiel.

3.2.2 Straż pożarna

Kolejnym rodzajem instytucji wpływających na poziom bezpieczeństwa mieszkańców są straże pożarne. Na terenie gminy funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna (16 członków) przy którym od 2014 r. działa również zespół śpiewaczy Tupliczanki (8 osób), aktywnie wspomagający działania pozapozarncze jednostki.

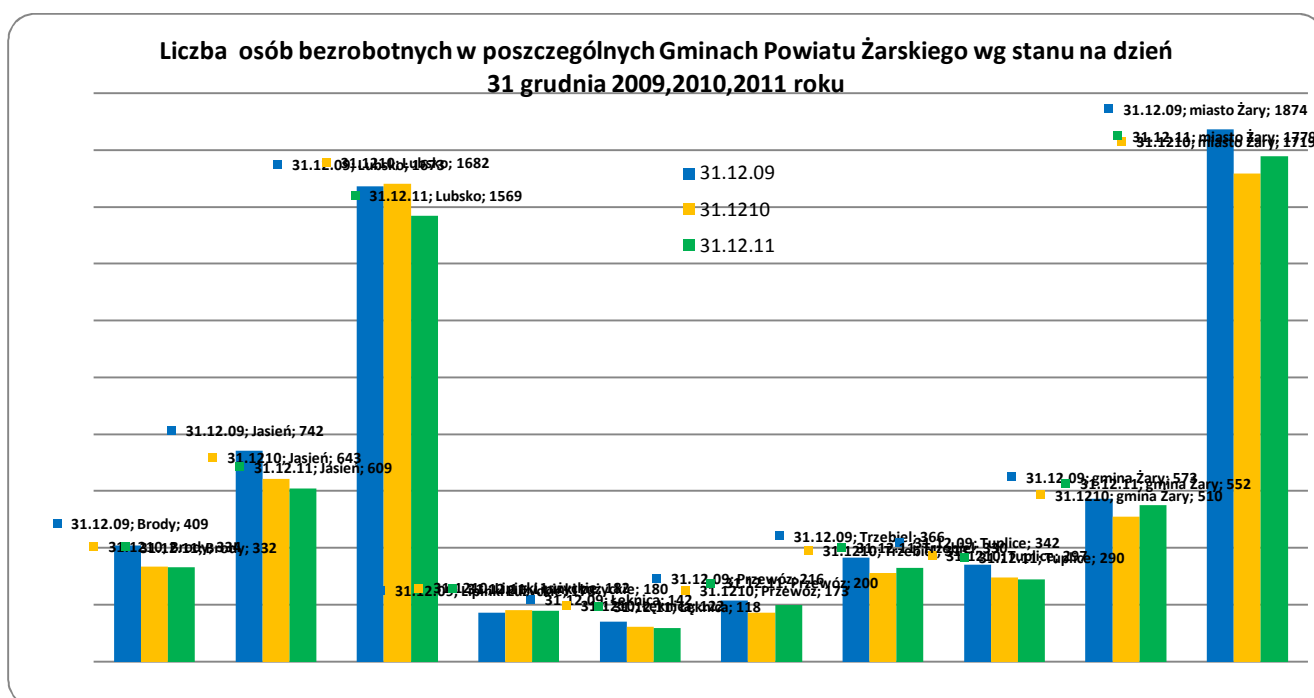
OSP Tuplice – typ S-3 wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. System ten stanowi integralną część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego. Obejmuje on ratowanie życia, zdrowia, mienia lub środowiska. Prognozuje zarazem miejscowe zagrożenia, tj. pożary, klęski żywiołowe i inne, charakterystyczne dla położenia gminy.

Oprócz udziału w akcjach, jednostka OSP prowadzi działalność ćwiczeniową, poprzez udział w ćwiczeniach taktyczno-bojowych, uczestniczy w imprezach lokalnych, promując wartości prospołeczne i ratownicze, aktywnie włącza się w działalność szkoleniową wśród dzieci i młodzieży na terenie placówek oświatowych. Bazę techniczną tworzą wozy bojowe (niestety już kilkudziesięcioletnie: IFA i Star), sprzęt ratowniczy (w tym nowe nożyce hydrauliczne) oraz garaże i strażnica, które wymagają remontu generalnego.

3.3. Struktura rynku pracy i bezrobocie

3.3.1 Struktura bezrobocia

Dane zawarte w tej części pochodzą z opracowań Wojewódzkiego i Powiatowego Urzędu Pracy. Aktywność ekonomiczna mieszkańców została zamierzona poprzez ilość osób pracujących, stopę bezrobocia, rodzaj aktywności zawodowej. Przedstawione dane nie zawierają wysokości ani źródeł dochodów, co utrudnia określenie poziomu życia ludności. Kolejnym mankamentem oficjalnych źródeł danych jest to, że zdefiniowane przez nie pojęcia różnią się od subiektywnych odczuć mieszkańców. Szczególnie dotyczy to pojęcia bezrobocia. Część osób utrzymuje się ze źródeł niezarejestrowanych, a część z nielegalnych. Oficjalne pojęcie stopy bezrobocia określa udział osób bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo i określona jest jako nieszukająca pracy lub niezdolna do pracy. Jeśliby połączyć obie te grupy, a więc bezrobotnych zarejestrowanych (z prawem lub bez prawa do zasiłku) w wieku 15-64 lata, poszukujący lub nie pracy, to w populacji 2211 osób w wieku produkcyjnym gminy Tuplice jest ich 289 (stan na 31 stycznia 2014 r.). Analizując ilość osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Żarach w roku 2013 r. przeciętna liczba oscylowała na poziomie 286 zarejestrowanych osób, przy czym można zauważyć tendencję wzrostową w okresie jesienno-wiosennym i malejącą w sezonie letnim. 55% osób bezrobotnych stanowią kobiety.

Źródło: Opracowanie powiatu żarskiego na podstawie sprawozdawczości MPiPS

Niestety w Gminie Tuplice, w porównaniu do pozostałych gmin, jest największy odsetek osób długotrwale bezrobotnych, tj. nieposiadających pracy dłużej niż 12 miesięcy, ale jednocześnie w gminie jest jeden z najniższych wskaźników osób poniżej 25 roku zarejestrowanych jako bezrobotne. Może to świadczyć o dużym zaangażowaniu osób młodych w poszukiwaniu zatrudnienia, a jeden z najwyższych procentowych wskaźników -

12,46% - uprawnionych do zasiłku (przy średniej powiatowej 10,43%) wskazuje na dużą rotację w zatrudnieniu. Na podstawie powyższych wskaźników można wstępnie stwierdzić wzrost aktywności lokalnej społeczności na rynku pracy. Pojawienie się na terenie gminy prężnego pracodawcy lub rozwój lokalnej branży turystycznej (agroturystyka powiązana z produkcją i sprzedażą produktów wysokogatunkowych i ekologicznych) znacznie złagodziłyby skutki bezrobocia.

Tabela nr 3. Stan bezrobocia w powiecie żarskim - styczeń 2014 r.

Miejscowość	Liczba ludności	Ilość bezrobotnych	Osoby długotrwale bezrobotne	Stosunek bezrobotnych do ogółu populacji (%)
Tuplice	3214	289	178 61,59%	8,99
Brody	3543	314	185 58,92%	8,86
Jasień	7194	578	320 55,36%	8,03
Lubsko	19184	1632	970 59,44%	8,50
Lipinki Łużyckie	3341	177	94 53,11%	5,30
Łęknica	2564	109	55 50,46%	4,25
Przewóz	3276	232	99 42,67%	7,08
Trzebiel	5865	326	153 46,93%	5,56
Żary gmina	12016	565	223 39,47%	4,70
Żary miasto	38407	1644	697 42,40%	4,28
Powiat żarski	98604	5866	2974 50,70%	5,95

Działaniami na rzecz rozwiązywania problemów związanych z brakiem pracy, jak również patologiom związanym z bezrobociem są prace aktywizujące OPS w Tuplicach. Jego zadaniem jest przede wszystkim pobudzać i motywować bezrobotnych do bardziej aktywnego poszukiwania pracy oraz wyposażyć ich w niezbędne w tym zakresie wiadomości i umiejętności. Ponadto OPS próbuje pozyskiwać na ten cel środki w ramach programów unijnych, np. Kapitał Ludzki czy Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich. Gmina jest również członkiem Lokalnych Grup Działania – Grupy Rybackiej i Grupy Łużyckiej, które również oferują dofinansowania do rozwoju, modernizacji i tworzenia nowych form zatrudnienia i działalności małych i średnich przedsiębiorstw.

3.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

3.4.1 Służba zdrowia

Całość byłej służby zdrowia z terenu gminy została zlikwidowana w wyniku reformy (Ośrodki Zdrowia w Tuplicach i w Drzeniowie). W ich miejsce powstał Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego Grzegorz Wiśniewski w Tuplicach, zatrudniający jednego lekarza i trzy pielęgniarki oraz jednego laboranta medycznego. W ramach pracowni analitycznej wykonywane są podstawowe badania diagnostyczne, pozostałe analizy prowadzone są w centrach laboratoryjnych, z którymi ma podpisane kontrakty praktyka lekarza rodzinnego. NZOZ zabezpiecza medycznie nie tylko teren Gminy Tuplice, ale również mieszkańców z gmin sąsiednich. Aktualnie w lokalnym NZOZ zarejestrowanych jest około 3800 osób. W Zespole Szkół w Tuplicach funkcjonuje niepełnoetatowy gabinet pielęgniarki szkolnej, w ramach którego realizowane są akcje profilaktyczne i edukacyjne. W miejscowości Tuplice nie ma natomiast stale działającego gabinetu stomatologicznego, w chwili obecnej trwają prace remontowe, których ukończenie zagwarantuje opiekę stomatologiczną.

Na terenie Gminy znajduje się jedna apteka w miejscowości Tuplice. Specjalistyczne badania lekarskie i leczenie pacjentów odbywają się w publicznych i niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej poza terenem gminy Tuplice, głównie w Żarach, Lubsku i Zielonej Górze.

3.4.2 Świadczenia rodzinne

Obsługę świadczeń rodzinnych realizuje Urząd Gminy w ramach samodzielnego stanowiska ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. Zakres świadczeń wyznacza ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. oraz ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Tabela nr 4. Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny – struktura wydatków w Gminie Tuplice

Świadczenie	2012		2013	
	Kwota (zł)	Liczba świadczeń	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
Zasilek rodzinny	284 680,00	3234	285 507,00	2848
Dodatki do zasiłku rodzinnego, w tym z tytułu:	184 150,20	1683	145 453,40	1460
wielodzietności	31 200,00	390	24 880,00	311
urodzenia dziecka	8 000,00	8	12 000,00	12
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	36 680,20	95	9 573,40	25
samotnego wychowywania	43 040,00	248	34 450,00	197
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	17 380,00	224	20 220,00	264
rozpoczęcia roku szkolnego	19 100,00	191	17 800,00	178

podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania - zamieszkiwanie	5 400,00	60	6 480,00	72
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania - dojazdy	23 350,00	467	20 050,00	401
świadczenie pielęgnacyjne	234 988,00	459	161 408,00	296
zasilek pielęgnacyjny	203 031,00	1327	218 331,00	1427
Specjalny zasiłek opiekuńczy*	0	0	21 060,10	41
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego*	0	0	7 200,00	72
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	23 000,00	23	21 000,00	21
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	132 511,94	540	115 520,36	472
Razem	1 062 361,14	7266	975 479,86	6 637

*Specjalny zasiłek opiekuńczy jest nowym świadczeniem opiekuńczym, który wszedł w życie z dniem 01.01.2013 r. Z kolei dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego obowiązywał w okresie od 01.01.2013 r. do 30.06.2013 r. Obecnie dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest wypłacany. Ponadto za osoby, które uprawnione są do świadczenia pielęgnacyjnego, a także do specjalnego zasiłku opiekuńczego, odprowadzane są składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Tabela nr 5. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wypłacane w ramach świadczeń rodzinnych

Składki na ubezpieczenie	2012		2013	
	Kwota (zł)	Liczba świadczeń	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
Emerytalne i rentowe	53 064,07	376	44 957,47	302
Zdrowotne	16 072,68	346	12 830,40	266
Razem	69 136,75	722	57 787,87	568

Świadczenia administracji rządowej. Na obsługę stanowiska przypada 3% otrzymanej dotacji, które nie wystarczają na sfinansowanie w całości obsługi zadania. W roku 2012 na obsługę stanowiska wydano łącznie 33 346,00 zł, a w roku 2013 wydano łącznie 38 517,00 zł.

Największym problemem jest niska ściągalność od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Większość dłużników alimentacyjnych nie spłaca swojego zadłużenia. Organ, działając zgodnie z ustawą, przeprowadza wywiady alimentacyjne, zobowiązuje dłużników do zarejestrowania się w Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne poszukujące pracy, a także wydaje po zakończeniu okresu świadczeniowego decyzje o zwrocie. Ponadto wystawiane są tytuły wykonawcze do Urzędu Skarbowego, ale do tej pory nie została wyegzekwowana żadna należność, wręcz przeciwnie, urząd poniósł już pierwsze koszty związane z umorzeniem postępowania.

3.4.3 Dodatki mieszkaniowe - Struktura wydatków na terenie Gminy Tuplice

Z budżetu gminy pokrywane są również dodatki wypłacane dla osób uprawnionych, tzw. dodatki mieszkaniowe. Dodatki mieszkaniowe przyznawane i wypłacane są na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. nr 71, poz. 734 ze zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie dodatków mieszkaniowych (Dz.U. z 2001 r. nr 156, poz. 1817 ze zm.). O dodatek mieszkaniowy mogą ubiegać się osoby, które spełniają jednocześnie trzy kryteria:

- posiadają tytuł prawny do lokalu,
- spełniają kryterium dochodowe,
- spełniają kryterium metrażowe.

Przed przyznaniem świadczenia wnioski są szczegółowo kontrolowane, a sytuacja rodzinna weryfikowana jest na podstawie innych złożonych dokumentów (wnioski o przyznanie pomocy socjalnej, świadczeń rodzinnych, stypendium socjalnego czy deklaracji z tytułu opłaty za odbiór odpadów komunalnych).

Tabela nr 6. Wydatki gminne na wypłatę dodatków mieszkaniowych

Dodatki mieszkaniowe wypłacane dla osób uprawnionych	2012		2013	
	Kwota (zł)	Liczba świadczeń	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
z zasobu gminnego	26 120,20	187	25 943,48	179
wspólnot mieszkaniowych	28 666,81	178	15 216,41	113
prywatnych	2 407,78	12	1 803,93	18
pozostałe	2 017,83	18	8 179,45	44
Razem	59 212,62	395	51 143,27	354

3.4.4 Polityka rozwiązywania problemów społecznych

Rada Gminy Tuplice, mając na względzie konieczność strategicznego i całościowego rozwiązywania problemów istotnych dla społeczności gminy, 26 września 2008 r. uchwaliła „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tuplice na lata 2008 – 2017” (uchwała nr XV/95/2008). Strategia jako misję wyznaczyła: Zapewnienie mieszkańcom Gminy Tuplice dobrostanu oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, które powinny zostać osiągnięte poprzez realizację celów strategicznych, obejmujących:

1. Sprawny i skuteczny system wsparcia osób bezrobotnych.
2. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Profesjonalną i systematyczną pracę z rodziną biologiczną dziecka.
4. Budowę zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy.
5. Profesjonalną pomoc społeczną zmieniającą świadomość społeczną i wspierającą jakość życia lokalnej społeczności.
6. Edukację i oświatę – wysoka jakość zasobów ludzkich. Szkoła bezpieczna i przyjazna uczniom.
7. Kultura, czas wolny i bezpieczeństwo mieszkańców.
8. Rozwijanie systemu ochrony zdrowia.
9. Gmina dążąca do poprawy warunków życia jej mieszkańców.

Większość działań z wyznaczonych celów realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej, przy wsparciu Urzędu Gminy, Zespołu Szkół w Tuplicach, Samorządowego Przedszkola, biblioteki gminnej, instytucji powiatowych i organizacji pozarządowych: Akcji Katolickiej, Parafialnego Zespołu Caritas, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Drzeniów. Ważnym elementem wspierającym realizację tej istotnej dla mieszkańców gminy strategii jest Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działalność Komisji finansowana jest z opłat wnoszonych przez przedsiębiorców za wydanie zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Średniorocznie były to środki w granicach 100 tys. zł. Zamknięcie jednego ze sklepów na czas budowy stacji paliw w Jagłowicach znacznie wpłynęło na obniżenie dochodów i tym samym możliwości wydatkowania (wsparcia profilaktyki i innych działań) w roku 2013. Po ponownym otwarciu MOP – BP, w kolejnych latach sytuacja powinna ulec znacznej poprawie.

Tabela nr 7. Działania podejmowane przez GKRPA w Tuplicach

Lp.	Rodzaj działania	Wydatki 2012	Wydatki 2013
1.	„Rajd Trzeźwości” - „Zachowaj Trzeźwy umysł” - impreza edukacyjno-profilaktyczna dla mieszkańców	11 956,00	870,00
2.	Zakup nagród dla dzieci – konkursy, zawody	253,00	277,00
3.	Utrzymanie świetlic terapeutycznych i środowiskowych w Tuplicach, Chełmicy, Drzeniowie	32 843,00	1 679,00
4.	Utrzymanie placów zabaw i doposażenie świetlic wiejskich	3 045,00	296,00
5.	Prowadzenie punktu konsultacyjno – informacyjnego dla osób uzależnionych	5 393,00	4 320,00
6.	Prowadzenie świetlic terapeutycznych i środowiskowych w Tuplicach i Chełmicy	18 113,00	18 120,00
7.	Dofinansowanie leczenia z uzależnień, badania, poradnictwo	10 410,00	200,00
8.	Zakup usług, mediów, abonament, składki zdrowotne itp.	14 977,00	10 788,00
9.	Wynagrodzenia członków komisji	4 300,00	1 750,00
	RAZEM	101 290,00	38 300,00

Działania podejmowane przez komisję mają na celu wyeliminowanie problemów mieszkańców gminy, związanych z różnymi uzależnieniami. Ponadto komisja wspiera inicjatywy związane z profilaktyką wśród dzieci i młodzieży, w zakresie zarówno problemów uzależnień, jak też przemocy domowej oraz wykorzystywania i molestowania seksualnego.

Działania realizowane są poprzez działalność punktu konsultacyjno-informacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych w Tuplicach, ponadto w Drzeniowie działa świetlica socjoterapeutyczna, a w Tuplicach przy Urzędzie Gminy oraz w Chełmicy działają świetlice środowiskowe. Placówki są w godzinach popołudniowych miejscem spotkań dzieci i młodzieży z różnych środowisk, pod opieką animatorki, której celem jest wskazanie właściwego modelu spędzania wolnego czasu, bez potrzeby sięgania po różnego rodzaju szkodliwe dla życia i zdrowia środki. We współpracy ze szkołami i przedszkolem prowadzone są programy profilaktyczne, konkursy o tematyce profilaktycznej, przedstawienia teatralne.

Od 2005 r. w ramach ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł” organizowany jest jednodniowy festyn, który przybrał formę rowerowej wycieczki po drogach gminnych. Początkowo impreza miała na celu integrację dzieci i młodzieży, ale obecnie jest to już duża rodzinna zabawa, w której udział biorą wszyscy chętni, pozytywnie nastawieni do idei kampanii propagującej zdrowy i trzeźwy styl życia.

3.4.5 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach

Tabela nr 8. Działania podejmowane przez OPS na rzecz mieszkańców Tuplic

L p.	Nazwa zadania	2012			2013			Wynik
		Środki własne	Dotacja	Łącznie	Środki własne	Dotacja	Łącznie	
1.	Pobyty dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	59,00	0,00	59,00	3 457,00	0,00	3 457,00	+3 398,00
2.	Domy Pomocy Społecznej	68 306,00 3 osoby	0,00	68 306,00	51 667,00 2 osoby	0,00	51 667,00	-16 639,00
3.	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0,00	0,00	0,00	15 672,00	20 000,00	35 672,00	+35 672,00
4.	Wspieranie rodziny (asystent rodziny, zatrudnienie 1 osoby)	15 910,00	0,00	15 910,00	16 570,00	18 002,00	34 572,00	+18 662,00
5.	Zasiłki stałe	155 197,00 43 osoby	0,00	155 197,00	165 747,00 40 osób	0,00	165 747,00	+10 550,00
6.	Składki zdrowotne	13 483,00 40 osób	0,00	13 483,00	14 221,00 36 osób	0,00	14 221,00	+738,00
7.	Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emer.-rent.	42 056,00	100 000,00	142 056,00	44 870,00	130 000,00	177 870,00	+35 814,00
	a) zasiłki okresowe	3 552,00	100 000,00	103 552,00	4 725,00	133 000,00	137 725,00	+34 173,00
	b) zasiłki celowe	37 721,00	0,00	37 721,00	33 751,00	0,00	33 751,00	-3 970,00
	c) schronienie	783,00 1 osoba	0,00	783,00	4 153,00 2 osoby	0,00	4 153,00	+3 370,00
	d) sprawienie pogrzebu 1 osoba	0,00	0,00	0,00	2 241,00	0,00	2 241,00	+2 241,00
8.	Pozostała działalność	49 093,00	119 999,00	162 092,00	42 901,00	120 000,00	162 901,00	-6 191,00
	a) Zasiłek celowy – posiłek dla potrzebujących	34 262,00 107 rodzin	65 983,00	100 245,00	23 055,00 113 rodzin	77 000,00	100 055,00	-190,00
	b) posiłki	8 739,00 114 dzieci z 69 rodzin	54 016,00	62 755,00	16 945,00 90 dzieci z 57 rodzin	43 000,00	59 945,00	-2 810,00
	c) pozostałe (wigilia, choinka, dzień seniora)	6 092,00	0,00	6 092,00	2 901,00	0,00	2 901,00	-3 191,00
9.	Utrzymanie ośrodka (5 osób: kierownik, 3 pracowników socjalnych, gł. księgową na 1/8 etatu i księgową na 1/2 etatu)	178 797,00	0,00	178 797,00	251 644,00	0,00	251 644,00	72 847,00
	usługi opiekuńcze (zatrudnienie opiekunki – 1 i 1/2 etatu)	23 723,00	0,00	23 723,00	33 265,00	0,00	33 265,00	+9 542,00
	POKL (realizacja projektu unijnego)	8 875,00	71 035,00	79 910,00	2 730,00	18 387,00	21 117,00	-58 793,00
	Ogółem	555 499,00	291 034,00	846 533,00	642 744,00	309 389,00	952 133,00	105 600,00

	działania statutowe i ustawowe	376 702,00	291 034,00	667 736,00	391 100,00	309 389,00	700 489,00	+32 753,00
	utrzymanie Ośrodka	178 797,00	0,00	178 797,00	251 644,00	0,00	251 644,00	+72 847,00
10	Ilość objętych pomocą rodzin		161	404 osób		168	438 osób	+7/34

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach jest jednostką organizacyjną Gminy. Do jego najważniejszych zadań statutowych należy niesienie szeroko rozumianej pomocy socjalnej dla wszystkich potrzebujących mieszkańców gminy. Pomimo skromnych środków budżetowych i obsady kadrowej (zatrudniony jest kierownik, trzech pracowników socjalnych i jeden asystent rodzinny) OPS bardzo dobrze realizuje swe zadania i misje – stanowi ośrodek pomocowy, integracyjny i wsparcia. Corocznie organizuje dla mieszkańców gminy wiele imprez, na które zapraszane są osoby samotne, dysfunkcyjne, dzieci, rodziny i wszystkie osoby wykazujące chęć i potrzebę spotkania się, integracji itp. Tradycyjnie organizowana jest „paczka pod choinkę” (wspólnie z Caritas i Akcją Katolicką), Wigilia, Dzień Seniora.

Dożywianie dzieci jest współfinansowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej i budżet Wojewody. Posiłki w szkole podstawowej i gimnazjum są wydawane w postaci śniadań i pełnych obiadów, w przedszkolu i internatach w formie całodziennego wyżywienia – dzieci lub rodzice sami decydują o wyborze posiłku. Dożywianie odbywa się w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w ramach którego Wojewoda podpisuje porozumienie z Wójtem Gminy. Gmina na ten cel przeznaczyła w 2013 roku 40.000,00 zł na dożywianie dzieci i zasiłek celowy, od Wojewody otrzymano dofinansowanie w wysokości 120.000,00 zł. W ramach Programu z pomocy w formie dożywiania korzysta rocznie około 1/3 uczniów z terenu gminy.

Pomoc finansowa celowa w ramach zadań własnych w głównej mierze udzielana jest na bieżące potrzeby bytowe rodzin, w tym opłaty, zakup odzieży, obuwia, opału, leków i zakup żywności, również na zakup książek i przyborów szkolnych. Średniorocznie pomoc i wsparcie w różnych formach udzielane jest przez pracowników OPS dla około 160 rodzin. W 2013 r. odnotowano 168 rodzin korzystających z pomocy – w 108 rodzinach stwierdzono problem bezrobocia, 131 rodzin żyło poniżej poziomu ubóstwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zdiagnozowano w 42 rodzinach (w tym: 25 rodzin tzw. niepełnych, 4 rodziny wielodzietne), 24 rodziny dotknięte były problemem alkoholowym, 67 rodzin wskazuje na problemy związane z niepełnosprawnością, a 44 rodziny z długotrwałą chorobą, 43 rodziny z potrzebą ochrony macierzyństwa (w tym 9 rodzin wielodzietnych), 2 osoby dotknięte zostały problemem bezdomności. Według analiz prowadzonych przez pracowników OPS do największych problemów na terenie gminy zaliczyć należy:

- 1) Długotrwałe bezrobocie.
- 2) Bezradność opiekuńczo-wychowawcza.
- 3) Alkoholizm.

Systematycznie rośnie również ilość osób niepełnosprawnych, a tym samym wysokość wypłacanych zasiłków stałych. Za osoby pobierające zasiłek stały i nieposiadające ubezpieczenia z innego tytułu ośrodek odprowadza składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Do głównych zadań Ośrodka należy praca socjalna i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, kierowaniu na komisje lekarskie, pomoc w uzyskaniu przez podopiecznych prawa do rent i emerytur. Szeroko rozwinięta jest w tym celu współpraca z sądami, prokuraturami, policją, służbą zdrowia, urzędem pracy, ZUS-em i innymi instytucjami. Z pomocy w postaci pracy socjalnej skorzystało ok. 157 rodzin. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny, zajmujący się przemocą w rodzinie. Ośrodek

przeprowadza również wywiady środowiskowe na pisemne wnioski innych instytucji oraz prowadzone jest poradnictwo prawne dla wszystkich mieszkańców gminy.

W związku z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatrudniony jest asystent rodziny, który wspiera około 9 dysfunkcyjnych rodzin z terenu gminy. Rodziny te mają bardzo głębokie problemy opiekuńczo-wychowawcze, w związku ze swoimi problemami objęte są również nadzorem kuratorskim.

OPS stara się efektywnie wykorzystywać możliwości dofinansowania zewnętrznego własnych działań i realizacji zadań statutowych ośrodka. W 2013 w ramach programów ogłaszanych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej uzyskano w ramach programu:

1/ Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kwotę **20.000,00 zł**, wkład własny - 13.830,00 zł.

Głównymi celami programu dot. tworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie było poszerzenie świadomości społeczeństwa w zakresie wiedzy o przemoc – skutkach jej stosowania dla sprawców i ofiar przemocy, nabycie umiejętności radzenia sobie z tym problemem w rodzinie, środowisku lokalnym, rówieśniczym, w szkole, zwiększenie oferty pomocowej i podniesienie jakości usług. W ramach tego programu ośrodek zrealizował wiele zajęć, spotkań i imprez dla dzieci i dorosłych, np. zajęcia plastyczno-artystyczne w świetlicach wiejskich, zajęcia informatyczno-fotograficzne, zajęcia z samoobrony, warsztaty krajoznawcze, zajęcia rekreacyjno-sportowe (wyjazdy na basen, kręgielnię, siłownię), warsztaty z psychologiem dla grupy dzieci z problemami, rajd rowerowy do Jezior Wysokich, mikołajki we wszystkich świetlicach w gminie, wyjazd do kina w Zielonej Górze.

Dla dorosłych były spotkania indywidualne z prawnikiem, pogadanki ze specjalistą ds. przemocy dla kobiet z rodzin dotkniętych przemocą, piknik rodzinny dla rodzin objętych opieką asystenta rodziny, warsztaty dla 2 grup rodziców pn. Szkoła dla rodziców i Wychowywać to kochać i wymagać.

2/ Resortowy Program dofinansowania standardów placówek wsparcia dziennego w 2013 r., kwotę **296.800,00 zł**, wkład własny - 15.900,00 zł.

W ramach dofinansowania standardów placówek wsparcia dziennego dokonano remontu części budynku „SEZAM”, z przeznaczeniem na świetlice środowiskową. Kwota 262.300,00 zł przeznaczona była na remont piętra budynku, wymianę okien w całym obiekcie, zakup i montaż instalacji wodnej, kanalizacyjnej, elektrycznej, c.o., naprawy dachu, wymiany rynien. Kwota 50.400,00 zł przeznaczona była na doposażenie świetlicy i zaplecza kuchennego, z kwoty tej dokonano zakupu mebli do części pomieszczeń, stołów, krzeseł, ławek na korytarz, wieszaków, biurek, sprzętu audiowizualnego, różnych tablic, sprzętu komputerowego, gier, pomocy naukowych, wyposażenia zaplecza kuchenneo-socjalnego. Uruchomienie świetlicy wsparcia dziennego planowane jest na II połowę 2014 roku.

3.5. Oświata i wychowanie

3.5.1 Opieka przedszkolna

Samorządowe Przedszkole w Tuplicach położone jest przy ulicy Kopernika 3. W ramach działalności statutowej przewiduje corocznie otwarcie i prowadzenie trzech oddziałów dziecięcych w grupach: 5-6-latków, 4-latków i 3-latków, statystycznie po 25 dzieci. Zazwyczaj przy przyjęciach uwzględniane są sytuacje nieprzewidywalne i corocznie do

przedszkola uczęszcza średnio 80 dzieci, co praktycznie realizuje oczekiwania społeczne. Przedszkole jest jednostką samorządową, której finansowanie do września 2013 r. w pełnej wysokości spoczywało na budżecie gminnym. Obecnie na każde dziecko w ramach dotacji państwowej przyznawana jest miesięcznie kwota 103,50 zł. Fundusze otrzymane przez przedszkola mają być w pierwszej kolejności wydawane na organizację zajęć dodatkowych, rozwijających umiejętności i zainteresowania, w drugiej na rozwój bazy dydaktycznej i technicznej. W przedszkolu zatrudnionych jest 5 nauczycielek oraz 6 pracowników administracyjno-obługowych, w tym jeden etat palacza c.o. na sezon grzewczy. Placówka posiada dobrą opinię wśród lokalnej społeczności, w latach 2011-2012 wyremontowane zostały pomieszczenia zaplecza, kuchni i magazynków, w roku 2013 odnowiono dziecięce sanitariaty. Jednak podstawową potrzebą jest przeprowadzenie remontu kapitalnego przedszkola, którego podstawowym zadaniem będzie zwiększenie bezpieczeństwa dzieci, w szczególności dostosowania pomieszczeń do zaleceń p.poż, remont dachu, klatek schodowych, ocieplenie budynku i modernizacja placu zabaw przy budynku.

3.5.2 Szkoła podstawowa i gimnazjum

Na terenie Gminy Tuplice od roku 2005 funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół: Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Tuplicach i Publiczne Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Tuplicach. Obie placówki mieszczą się w jednym budynku szkolnym przy ulicy Daszyńskiego, który został wybudowany w latach 70., w ramach czynu społecznego lokalnej społeczności i stacjonujących w Tuplicach Wojsk Ochrony Pogranicza.

Szkoła Podstawowa zajmuje parter, a Gimnazjum piętro kompleksu. Przy budynku szkolnym znajduje się sala gimnastyczna (wspólna dla obu placówek) oraz wyremontowana w 2012 kuchnia ze stołówką. Jeszcze na początku 2010 r. budynek szkoły dla obu placówek oświatowych był zbyt mały, jednak zmiany demograficzne – migracje i przyjęcie modelu rodziny 2+2 (a coraz częściej niestety rodzice i jedno dziecko) spowodowały zmianę kierunku rozwoju placówki. Długoterminowa polityka stawia obecnie na remont, modernizację i unowocześnienie szkoły, niż na jej rozbudowę.

Tabela nr 9. Uczniowie uczęszczający do Zespołu Szkół w Tuplicach

Lp.	Nazwa placówki	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2013/2014	Saldo
1.	Szkoła podstawowa im. T. Kościuszki	182	160	-22
2.	Gimnazjum publiczne im. Unii Europejskiej	111	100	-11

Z prognozy demograficznej i społecznej można wyciągnąć wniosek, że ilość uczących się dzieci ma tendencję zniżkową, co w przyszłości może spowodować zmniejszenie liczebności klas – to mogłoby przynieść pozytywny skutek w postaci zindywidualizowania nauczania lub w przypadku znacznych ograniczeń finansowych - powoływanie jednego oddziału klasowego w danym roczniku o maksymalnej liczbie uczniów (27). Ze względu na fakt, że szkoły znajdują się tylko w Tuplicach, większość dzieci jest objęta systemem dowozów i odwozów szkolnych, który jest realizowany przez autobus gminny oraz wylonionego w ramach przetargu przewoźnika zewnętrznego. Na lata 2014/2015 jest to Feniks V sp. z o. o. z siedzibą w Gliwicach.

3.6. Kultura i sport

3.6.1 Biblioteki, kultura

Na terenie gminy funkcjonuje Biblioteka Publiczna z siedzibą w Tuplicach przy ulicy Mickiewicza. W bibliotece oprócz bogatego, stale aktualizowanego księgozbioru, znajduje się czytelnia z dostępem do prasy oraz dwa stanowiska komputerowe, podłączone do sieci Internet. Biblioteka czynna jest od wtorku do soboty w godzinach popołudniowych i dostępna jest dla wszystkich mieszkańców. Kierownik placówki ściśle współpracuje z biblioteką szkolną, z którą wspólnie organizuje wiele imprez czytelniczych, konkursów czy akcji.

W latach 90. funkcjonował Gminny Ośrodek Kultury, który niestety został rozwiązany i ze względów oszczędnościowych nie powołano innej wyspecjalizowanej instytucji, która zajmowałaby się animacją kultury w szerokim tego słowa znaczeniu. Kultura uzyskała też inny wymiar i wobec wszelkich działań tego typu mieszkańcy mają dziś inne niż jeszcze dekadę wcześniej oczekiwania. Dobrze postrzegane są duże imprezy gminne, z atrakcjami i znanymi postaciami sceny artystycznej (celebryci, piosenkarze, kabarety). Niestety wiąże się to z dużymi kosztami, dlatego też przy organizacji życia kulturalnego duże znaczenie ma udział grona pedagogicznego i uczniów Zespołu Szkół, Przedszkola, członków organizacji pozarządowych i zaangażowanie wszystkich pracowników urzędu. Coraz większą rolę w aktywizacji działań kulturalnych, rozrywkowych i integracyjnych pełnią sołectwa i świetlice wiejskie. Obecnie tylko w sołectwie Nowa Rola brak jest świetlicy wiejskiej, której namiastką jest mały kontener, służący jako miejsce spotkań mieszkańców. W każdej wsi funkcjonuje również mniejszy lub większy plac zabaw dla dzieci. Niestety place te zbudowane są z elementów drewnianych, które wymagają stałej konserwacji i napraw. Należy spodziewać się, że do roku 2020 konieczna będzie wymiana wszystkich placów. W roku 2014 przewidziano budowę nowego placu zabaw w miejscowości Gręzawa oraz Tuplice (osiedle 9 Maja). Wiele imprez odbywa się obecnie w odnowionej w ramach funduszy PROW i oddanej do użytku w grudniu 2010 r. tzw. Dużej sali GOK. Sala wraz z zapleczem logistycznym (szatnie, magazyny, kuchnia, toalety) wykorzystywana jest do organizacji imprez o charakterze komercyjnym: Sylwester, bale karnawałowe, Walentynki, Andrzejki, jak i centrum imprez lokalnych: WOŚP – Jurka Owsiaka, Dzień Seniora, Kolacja Wigilijna, przedstawienia uczniów ZS, Przedszkola, przedstawienia dla dzieci, organizacja obchodów lokalnych organizacji, czasami organizowane są kiermasze czy pokazy sprzętu medycznego. Jediną wadą Dużej Sali GOK jest brak pomieszczeń umożliwiających prowadzenie sekcji kulturalnych typu: koło fotograficzne, sekcja malarska, garncarska, regionalistyka, turystyczna itp. Strategia powinna wskazać jakie oczekiwania mają mieszkańcy, jak również jak wiele chcieliby na rzecz rozwoju kultury w gminie zaoferować od siebie. Jedyne współpraca i zaangażowanie zarówno ze strony mieszkańców, jak i urzędu oraz organów gminy oparta na zrozumieniu i realizacji wzajemnych oczekiwań może przynieść pozytywne dla wszystkich skutki i to nie tylko w dziedzinie rozwoju kultury.

3.6.2 Sport

Krzewieniem kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy zajmują się głównie placówki oświatowe i Klub Sportowy „Tupliczanka” Tuplice, z bogatą tradycją i doświadczeniem, który swą działalność rozpoczął jeszcze pod koniec lat 50.

Gminna infrastruktura sportowa wymaga dostosowania do XXI w., a składa się z: boiska sportowego w Tuplicach o nawierzchni trawiastej, pełnowymiarowego, z zapleczem socjalno-sanitarnym oddanego do użytku w roku 1973, szkolnego boiska sportowego o nawierzchni asfaltowej (wymagającego wymiany nawierzchni), szkolnej sali gimnastycznej, dwóch boisk

małowymiarowych na osiedlu przy ul. 9 Maja, dwóch boisk do piłki plażowej - w Drzeniowie i Tuplicach.

Na terenie gminy w niektórych miejscowościach znajdują się nieformalne boiska, na których młodzież gra głównie w piłkę nożną. Jest to najbardziej popularna dyscyplina sportowa.

3.7. Jednostki organizacyjne Gminy i instytucje publiczne

Według Rejestru prowadzonego przez Wójta Gmina Tuplice posiada jednostki pomocnicze, tj. 13 sołectw i jednostki organizacyjne:

1. Urząd Gminy Tuplice,
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach,
3. Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Tuplicach,
4. Publiczne Gimnazjum w Tuplicach,
5. Szkoła Podstawowa w Tuplicach,
6. Samorządowe Przedszkole w Tuplicach,
7. Publiczna Biblioteka w Tuplicach.

3.7.1 Urząd Gminy Tuplice

Jest jednostką pomocniczą niezbędną do wykonywania zadań gminy, Wójta i Rady. Kierownikiem Urzędu jest Wójt, a do ścisłego kierownictwa zaliczyć należy również Skarbnika odpowiedzialnego za finanse oraz Sekretarza, który koordynuje pracę urzędu, jak również zastępuje Wójta w czasie jego nieobecności. W skład jednostki wchodzi:

- Urząd Stanu Cywilnego,
- Referat finansowy,
- Referat ds. Gospodarki Komunalnej, powstały ze zlikwidowanego z dniem 1 lutego 2014 r. Zakładu Gospodarki Komunalnej,
- jednoosobowe samodzielne stanowiska administracyjne,
- stanowiska pomocnicze i obsługi (kierowcy, konserwatorzy, operatorzy, sprzątaczk, robotnicy gospodarczy).

Urząd i jego pracownicy spełniają istotną rolę w życiu lokalnej społeczności, świadcząc usługi i wykonując zadania wynikające z ustawy o samorządzie gminnym. Poprzez organ wykonawczy - Wójta oraz uchwałodawczy - Radę, gmina ma obowiązek zapewniać prawidłową realizację zadań wynikających ze zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w usługi typu: zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, odbiór odpadów komunalnych, utrzymanie dróg, oświetlenia ulicznego, zapewnienia edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, bazy lokalowej (np. poprzez prowadzenie działalności w zakresie: eksploatacji i konserwacji budynków i mieszkań komunalnych, programowania i planowania zabezpieczenia bieżących remontów budynków komunalnych i użytkowych), utrzymania cmentarzy komunalnych w Tuplicach i Nowej Roli i wielu innych wynikających z obowiązującego prawa i zadań zleczanych z zakresu administracji rządowej. W celu realizacji zadań ciężących na jednostkach samorządu terytorialnego wójt, przy współpracy z kierownikami jednostek organizacyjnych i pracownikami urzędu, opracowuje budżet oparty na dochodach własnych (pochodzących głównie z podatków i sprzedaży mienia), dotacjach i subwencjach, a w przypadku deficytu - również na kredytach i pożyczkach. Średnioroczny budżet gminy Tuplice kształtuje się na poziomie 8,7-9,5 mln zł.

3.8. Organizacje społeczne i polityczne

Na terenie gminy funkcjonują organizacje społeczne, działające przede wszystkim w oparciu o zasady wolontariatu, jak również stowarzyszeń non profit:

- Związek Kombatantów i Byłych Więźniów Politycznych,
- Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Rezerwy,
- Koło Gospodyń Wiejskich,
- Parafialny Zespół CARITAS,
- Akcja Katolicka Oddział w Tuplicach,
- Polski Związek Wędkarski (liczący około 80 członków),
- Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Wsi Drzeniów (założone w 2007 r.),
- Klub Sportowy „Tupliczanka” Tuplice,
- Ochotnicza Straż Pożarna wraz z Zespołem śpiewaczym „Tupliczanki”,
- Zespół śpiewaczy „Lesowianki”.

Działalność organizacji skupia się głównie na tworzeniu warunków do wspólnego odpoczynku, aktywności, integracji społecznej, w szczególności poprzez organizowanie wszelkiego rodzaju imprez masowych dla dzieci i dorosłych, udział w różnego rodzaju festynach, imprezach śpiewaczych, organizowaniu pomocy materialnej dla najuboższych, pozyskiwaniu funduszy stypendialnych dla najbardziej zdolnych osób z ubogich rodzin, promowanie zdrowego trybu życia, zachowań prospołecznych.

Gmina nie należy do społeczności politycznie zaangażowanych, na terenie nie ma siedzib partii politycznych. Należy jednak odnotować, iż w ciągu ostatnich dwóch lat zwiększoną aktywność wykazuje Polskie Stronnictwo Ludowe, do którego należy kilkunastu mieszkańców. Tak małe zróżnicowanie partyjne jest efektem małej urbanizacji i uprzemysłowienia terenu gminy, której rolniczo-leśny charakter determinuje również charakter działających na jej obszarze ugrupowań politycznych. Zwiększoną działalność działaczy partyjnych można zaobserwować tradycyjnie w okresach przedwyborczych. Są to jednak osoby w większości przyjezdne i działające w ściśle określonym czasie i warunkach.

4. Gospodarka

4.1. Rolnictwo i leśnictwo

4.1.1 Gospodarstwa rolne, struktura upraw i hodowli

Struktura wiejska gminy Tuplice oparta jest na indywidualnych gospodarstwach rolnych, brak jest innych form zarządzania, np. w postaci spółdzielni produkcyjnych, przedsiębiorstw rolnych itp. Struktura gospodarstw ze względu na zmiany techniczne, cywilizacyjne i społeczne ulega ciągłym zmianom. Rodzinne gospodarstwa rolne znacznie wpływają na określenie charakteru rolnego gminy, na terenie której jest jedynie kilka gospodarstw wielkoobszarowych. Z powierzchni ogólnej użytki rolne stanowią około 2.600 ha, czyli około 35% powierzchni gminy. Na charakter gospodarstw rolnych ma także wpływ niekorzystna wartość bonitacyjna użytków rolnych, w której przewagę mają gleby V i VI klasy (około 60%), gleby klasy IV stanowią około 34 % użytków rolnych, użytki klasy IIIa i IIIb liczą tylko około 7% powierzchni rolnych. Najłabsze gleby leżą w północnej części gminy.

Tabela nr 10. Liczba gospodarstw rolnych w zależności od powierzchni (w ha)

Lp.	Wielkość gospodarstwa w ha	Ilość w 2007 r.	Ilość w 2013 r.
1.	do 1	709	565
2.	1-5	194	195
3.	5-10	54	33
4.	10-20	21	25
5.	20-50	8	13
6.	50-100	1	3
7.	ponad 100	2	2

Dodać należy, że na terenie gminy wiele jest osób posiadających działki rolne o powierzchni do 1 ha. Takich właścicieli jest 565, w porównaniu do lat ubiegłych można zatem zauważyć tendencję spadkową, która jest wynikiem podziału małych gospodarstw na mniejsze działki pod budownictwo mieszkaniowe oraz łączenia celem uzyskania większego arealu.

Dane wskazują zatem, iż gospodarstwa rolne funkcjonujące na terenie gminy są w przeważającej części małe (średnia powierzchnia gospodarstwa około 6,5 ha). Narzuca to także charakter produkcji rolniczej jako mieszany, bez wyraźnie określonej specjalizacji w produkcji rolnej. Zdecydowana większość gospodarstw zajmuje się wyłącznie prowadzeniem działalności rolniczej. Tylko nieliczne zajmują się dodatkowo prowadzeniem działalności pozarolniczej jak: leśnictwo, rybactwo, transport, handel, itp. Zaobserwowano również tendencję do ograniczania chowu i hodowli zwierząt gospodarskich, nawet na użytek własny. Jako przyczynę tego stanu należy wskazać zaostrzenie prawa w zakresie wymagań weterynaryjnych, higienicznych, jak również gwałtowny proces starzenia się miejscowej ludności oraz zmian stylu życia.

4.1.2 Leśnictwo

Teren gminy w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej podlega dwóm oddziałom Lasów Państwowych: Nadleśnictwu w Lubsku i Lipinkach Łużyckich. Obszary leśne pod względem przyrodniczo-leśnym położone są w V Krainie Śląskiej, dzielnicy Równiny Dolnośląskiej, na jej północno-zachodnim krańcu. Kraina ta jest położona w zasięgu południowym gromadnego występowania świerka. Klimat dość ciepły i wilgotny, z przewagą wpływów klimatu oceanicznego. Przeważającym gatunkiem tej krainy jest sosna, świerk oraz z gatunku drzew liściastych dąb bezszypułkowy i brzoza biała. Widoczny jest także udział buka. Powierzchnia leśna na terenie gminy zajmuje obszar około 3.700 ha, co stanowi około 55% powierzchni gminy. Jest to jeden z wyższych wskaźników w województwie lubuskim. Ponieważ w obszarze gminy dominują gleby bielicowe utworzone z piasków, toteż zdecydowaną przewagę mają siedliska borowe. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, która stanowi zasadnicze tło drzewostanów, często o charakterze jednorodnych i zwartych połączy lasu. Obszarowo sosna zajmuje ponad 70% lasów na terenie gminy. Innymi ważnymi pod względem gospodarczym gatunkami są: brzoza, dąb i świerk. Lasy na terenie gminy zaliczamy do lasów młodych o przekroju wiekowym: poniżej 60 lat – 65%, 60–100 lat – 30%, ponad 100 lat – 5%. Stan biologiczny uległ znacznej poprawie, w związku z unowocześnianiem gospodarki leśnej, obejmującej m.in. wykonywanie zabiegów leczniczych, jak również przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się szkodników drzew. Obecnie lasy stanowią znakomite tereny do życia dla wielu gatunków zwierząt leśnych.

W sezonie letnio-jesiennym obszary leśne bogate są w runo leśne – czarną jagodę, borówki, poziomki i grzyby jadalne: prawdziwki, kozaki, kurki, podgrzybki. Jest to źródło dochodu części mieszkańców gminy, jak również powód przyjazdu na nasze tereny wielu grzybiarzy z terenu Polski centralnej, Śląska, a nawet Wielkopolski.

Na terenie gminy Tuplice gospodarkę łowiecką prowadzi 5 kół łowieckich, tj.:

- a) „Górnik” – Lubin
- b) „Hutnik” – Głogów
- c) „Jeleń” – Brody
- d) „Lisek” – Trzebiel
- e) „Szarak” – Jasień.

Wyżej wymienione koła łowieckie dzierżawią na terenie gminy Tuplice grunty rolne o łącznej powierzchni 43,6411 ha, stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Lubsko i Nadleśnictwa Lipinki Łużyckie. Gospodarka łowiecka prowadzona jest na zasadach określonych w ustawie Prawo łowieckie oraz w oparciu o roczne plany łowieckie i wieloletnie łowieckie plany hodowlane, uzgadniane z miejscowym urzędem oraz Nadleśnictwami.

4.2. Działalność produkcyjna i handel

Ogółem na terenie gminy zarejestrowanych jest 266 działalności gospodarczych prowadzonych na zasadach ogólnych (działalność jednoosobowa, działalność w formie spółek cywilnych). W złożonych dokumentach rejestracyjnych 147 osób deklaruje prowadzenie działalności na terenie Gminy Tuplice, pozostałe wskazują obszar kraju i zagranicy. W przeważającej części jest to działalność związana z budownictwem i usługami budowlanymi, handlem detalicznym i hurtowym, instalatorstwem technicznym, zbieraniem odpadów i złomu, pozyskiwaniem drewna i jego przetwarzaniem, naprawą i konserwacją sprzętu, usługami gastronomicznymi, prowadzeniem obiektów noclegowych, turystycznych i miejsc krótkotrwałego zakwaterowania, produkcji szkła, wyrobów z kamienia, prowadzenia warsztatów samochodowych, transportu towarów i osób, szeroko pojętych usług. Funkcjonuje 20 punktów handlowych, z których większość znajduje się w Tuplicach. Niewielka jest natomiast ilość punktów gastronomicznych. Istnieją także dwie stacje paliw (BP w Jagłowicach - prowadzona przez Krzysztofa Wiśniewskiego i w Tuplicach – firma Dan-pol). Brak jest niestety średnich i dużych zakładów pracy, które mogłyby dać zatrudnienie mieszkańcom gminy, a gospodarka oparta jest głównie na małych rodzinnych przedsiębiorstwach. Spośród pracodawców działających na terenie gminy i zatrudniających mieszkańców należy wymienić:

- Psutka Franciszek – tartak,
- Pachowicz Kazimiera – piekarnia, cukiernia,
- Białkowski Zygmunt i Rozalia – rolnictwo, gastronomia,
- Czuby Zbigniew, Majer Jan – produkcja przemysłowa, Hartszkło,
- Zwierz Kazimierz i Monika – mechanika pojazdowa, dostawa opału,
- Świerszcz Mariusz – mechanika pojazdowa,
- Brykowiec Sławomir – wulkanizacja, pomoc drogowa,
- Białkowski Arkadiusz – mechanika pojazdowa,
- Bylinowski Sławomir – skup złomu,
- Jaroszyńska Justyna – skup złomu,
- Zwierz Monika – skup złomu,
- Kłós Artur – skup złomu,
- Kosidło Tomasz – obrót artykułami używanymi,
- Iks Zygmunt – obrót artykułami używanymi,

- Uchalc Paweł – wypożyczanie sprzętu, warsztat, roboty budowlane,
- Pawski Wiesław – usługi budowlane.

Handel i usługi to podstawowe formy prowadzenia aktywnej działalności na terenie gminy, w którą zaangażowani są m.in.: Rutkowski Arkadiusz, Fedorowicz-Kęsicka Violetta, Sotopietra Joanna, Mróz Marzena, Falkiewicz Róża, Alicja Marek, Nowicka Marzena, Triska Grażyna czy Polak Arkadiusz. Obszar gminy w 2/3 stanowi Geopark Łuk Mużakowa, który jest obszarem ściśle chronionym. Z tego też powodu nie można zakładać, że na terenie powstaną wielkie zakłady produkcyjne, dla których istnieją duże obostrzenia techniczne, związane z ochroną środowiska. Drugim powodem wykluczającym powstanie strefy produkcyjnej jest brak wolnych gminnych terenów wielkoobszarowych, przeznaczonych pod takie inwestycje.

4.3. Turystyka

4.3.1 Zabytki

Na podstawie badań archeologicznych ustalono na obszarze gminy 47 stanowisk archeologicznych wczesnodziejowych i średniowiecznych. Wszystkie miejscowości pochodzą z czasów średniowiecznych i reprezentują typ małej wsi o charakterze:

- ulicówki – Grężawa, Jagłowice, Łazy, Świbinki, Chlebice,
- łańcuchówka – Chelmica,
- wielodrożnice – Grabów, Nowa Rola, Tuplice,
- nieokreślone – Cielmów, Czerna, Drzeniów, Matuszowice.

Do najciekawszych pozostałości historycznych należy zaliczyć następujące zabytki:

Tuplice: dom mieszkalny przy ul. Świerczewskiego 32, 1726, XIX/XX, szach., nr rej.: 506 z 20.05.1963;

Chelmica: kaplica cmentarna, nr rej.: 2700 z 12.04.1977;

Czerna: karczma, XVIII, nr rej.: 1332 z 28.09.1964;

Grabów: pozostałości z dworu, XVIII/XIX, nr rej.: 2716 z 3.08.1977;

Matuszowice: cmentarz, nr rej.: 2198 z 10.11.1975 oraz zespół folwarczny, 2 poł. XVIII, nr rej.: 1327 z 28.09.1964; dom mieszkalny, dom rządcy, kordegarda, wozownia, obora;

Nowa Rola: kościół ewangelicki, ob.rzym-kat.fil. pw. NMP Królowej Polski, 1867, nr rej.: L-2 z 28.04.2003, ogrodzenie, poł.XVIII, nr rej.: jw. oraz lamus, poł. XVIII, nr rej.: jw.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr, do którego wpisane są nieruchomości o znacznej wartości historycznej. Rejestr ten był sporządzany w latach 70. i w większości zabytki te niestety uległy dewastacji i zniszczeniu.

W myśl art. 22 ust.4 oraz art.143 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami została opracowana gminna ewidencja zabytków gminy Tuplice, która została utworzona w oparciu o wojewódzką ewidencję zabytków, prowadzoną przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wprowadzona została zarządzeniem nr 5/2013 Wójta Gminy Tuplice z dnia 15 lutego 2013 r. Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków Gminy Tuplice stanowi załącznik do niniejszego zarządzenia. Gminna ewidencja zabytków prowadzona jest w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości (bez stanowisk archeologicznych) i obejmuje głównie budynki mieszkalne wybudowane przed 1945 r., parki podworskie, stodoły, stare cmentarze, kościół w Tuplicach i Nowej Roli oraz miejscowości położone w historycznym układzie ruralistycznym (tj. Grężawa, Jagłowice, Łazy, Nowa Rola, Tuplice).

4.3.2 Uwarunkowania turystyczne

Do podstawowych zalet o walorach turystycznych, ważnych dla rozwoju turystyki i rekreacji, należy zaliczyć duży udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, do których przynależy położenie i ukształtowanie lasów, zabytki - pomniki przyrody, wyrobiska pokopalniane oraz najważniejszy - Geopark Łuk Mużakowa. Dużą rolę odgrywa także fakt, że teren gminy nie jest narażony na uciążliwości życia cywilizacyjnego, wywołane przez przemysł i komunikację. Walory turystyczne gminy są niestety słabo wypromowane. Bardzo znacznych nakładów wymaga rozwój infrastruktury turystycznej. Długoletnie już próby uaktywnienia ośrodka w Grabówku jak na razie nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

W chwili obecnej przez teren gminy przebiega „niebieski” szlak turystyczny o długości około 34 kilometrów na trasie: Jasień – Świbinki – Nowa Rola – Grabówek – Łazy – Tuplice – Chełmica – Jagłowice – Trzebiel. W roku 2013 rozpoczęto budowę ścieżki rowerowej, biegnącej śladem zlikwidowanej trasy kolejowej Stary Raduszec – Łęknica. Przewidywany termin oddania to druga połowa 2014 r. Wyznaczony został również nowy czarny szlak konny, który przebiega na trasie Brody – Grężawa – Czerna - Grabów w kierunku na Pietrzyków oraz zielony na przebiegu Łęknica – Forst, który biegnie częściowo wzdłuż zachodniej granicy gminy, mijając Duży Staw i przecinając miejscowość Grężawa. Od dwóch lat funkcjonuje również niebieski szlak rowerowo-pieszny (nordick-walking), który swój początek ma w miejscowości Lubsko, a kończy się w Przewozie, biegnąc przez Świbinki, Drzeniów, Grabów, Chlebice w kierunku na Dębinę i Zajączek. Nowym szlakiem pieszo-rowerowym jest szlak żółty, który odchodzi od szlaku „Przygoda z Nysą” do Nowej Roli i Drzeniowa. We współdziałaniu z Euroregionem „Sprewa-Nysa-Bóbr” w 2002 r. wybudowano pierwszy etap ścieżki rowerowej na odcinku Tuplice-Cielmów o długości 1600 m (Aneks Mapa ścieżek turystycznych – atrakcje gminy).

Podstawą przyjmowanych założeń i koncepcji rozwoju gminy powinno być oparcie się na największej wartości i specyfice naszego regionu, tj. Geoparku „Łuk Mużakowa”. Jego ustanowienie jest ograniczeniem dla rozwoju przemysłowego, ale właśnie czystość środowiska, bogactwo form flory i fauny oraz wyjątkowość i bogactwo geologiczne, powinny determinować kierunki rozwoju. W obrębie Parku znajduje się wiele ciekawych zbiorników pokopalnianych, tworząc długie i wąskie niecki wypełnione różnymi odcieniami wody (w zależności od podłoża), łańcuchy (stawy paciorkow, czy szczególną formę jeziora kołkowego (powstałego po zapadnięciu się i zalaniu fragmentu lasu). Przepiękne formy i krajobrazy odnaleźć można również w dolinie Rzeczycy i Tymnicy – wijących się w okolicach wsi Nowa Rola, Czerna i Grabówek. Obecne trendy w turystyce i wypoczynku stawiają na małe formy organizowanego wypoczynku opartego na tradycji, regionalnych produktach oraz wypoczynku weekendowym, bogatym w ofertę świadczeń medycznych (masaże, medycyna naturalna, zabiegi upiększające) oraz atrakcje związane z przeszłością regionu Łuzyc, jego historią i lokalnymi tradycjami. Turystyka na terenie gminy powinna skupić się wokół dostępnych informacji, badań, działań regionalistów oraz aktywności gospodarzej samych mieszkańców, którzy posiadają warunki do rozwoju bazy turystycznej opartej na agroturystyce. Już dziś na terenie gminy działają i mają pełne wykorzystanie ośrodki: „Dom pod sosnami” Państwa Anety i Pawła Mazurków, Gospodarstwo agroturystyczne „Odłot” Tomasza i Haliny Charson w Grężawie, Gospodarstwo agroturystyczne „Karp” oferujące łowisko bogate w różnorodne ryby Państwa Rozalii i Zygmunta Białkowskich w Łazach czy Dom wypoczynkowy „Pod dwoma sercami” Pana Stanisława **Henryka** utworzony w odrestaurowanej karczmie w Chlebicach.

5. Infrastruktura techniczna

5.1. Drogi i komunikacja

Sieć drogowa na terenie gminy jest oparta na drogach gminnych, powiatowych i trakcie wojewódzkim nr 294, które są integralną siecią dróg łączących gminę z sąsiednimi gminami, powiatem, województwem i dalej z siecią dróg krajowych.

Sieć dróg stanowią szlaki o nawierzchni głównie asfaltowej i utwardzonej:

– droga krajowa nr 18	Olszyna – Wrocław
– droga wojewódzka nr 294	Trzebiel – Tuplice – Jasień
– droga powiatowa nr F 1098	Tuplice – Brody
– droga powiatowa nr F 1099	Gręzawa – Nowa Rola – Lubsko
– droga powiatowa nr F 1126	Matuszowice – Drzeniów – Nowa Rola
– droga powiatowa nr F 1124	Grabów – Drzeniów – Nowa Rola
– droga powiatowa nr F 1112	Grabówek – Czerna
– droga powiatowa nr F 1097	Gręzawa – Czerna - Chlebice
– droga powiatowa nr F 1095	Cielmów – Rytwiny

Komunikacja drogowa jest siecią drogową o charakterze zewnętrznym, dzięki której mieszkańcy mają zapewniony dostęp do ośrodka powiatowego, miast: Żar, Lubska, Żagania i dalej do Zielonej Góry, do przejść granicznych z Niemcami oraz zapewniającą skomunikowanie wewnętrzne wsi w obrębie gminy i gmin sąsiednich. Łączna długość dróg gminnych wynosi 184 km, w tym 30% to drogi utwardzone. Sieć dróg, za wyjątkiem drogi powiatowej F 1098, nie była modernizowana od lat 90. Dokonywano jedynie drobnych napraw (poprawa pobocza, uzupełnianie ubytków na jezdniach, dywanikowanie spękanych nawierzchni masą bitumiczną). Podniesienie sprawności układu komunikacyjnego wymaga poniesienia wielomilionowych nakładów finansowych ze strony wszystkich właścicieli dróg, a w tym:

- gruntownej modernizacji drogi wojewódzkiej nr 294, zapewniającej połączenie z drogą nr 298 i drogą krajową nr 18,
- modernizacja pozostałych dróg powiatowych,
- utwardzenie dróg gminnych, stanowiących ważne i uczęszczane ciągi komunikacyjne,
- remont dróg gminnych na terenie Tuplic,
- wykonanie ciągów pieszo-rowerowych w obrębie wsi, w szczególności tych, w których nie ma chodników po żadnej stronie skrajni drogi.

W perspektywie, ze względu na rozwój transportu drogowego i ograniczenia przewozów osobowo-towarowych, w ramach działających linii kolejowych, wskazane jest również wybudowanie rozwiązań alternatywnych:

- a) budowę obwodnicy miejscowości Tuplice i Cielmów,
- b) realizację projektu ciągu komunikacyjnego w kierunku wschodnim, tj. w stronę miejscowości Żary (Tuplice, Rytwiny, Zajączek),
- c) otworzenie połączenia przez miejscowość Kałki do drogi krajowej A 18 w kierunku na Olszynę i Wrocław.

Ważnym jest fakt, że przez teren gminy przebiega szlak kolejowy Wrocław – Żary – Forst - Cottbus. Szlak ten odgrywa dużą rolę w transporcie kolejowym, ale stracił znaczenie dla ruchu pasażerskiego. Ciągłe jednak umożliwia połączenie z Wrocławiem, Zieloną Górą i dalej w kierunku na Poznań i Warszawę. W związku z perspektywą uruchomienia w ciągu najbliższych 10 lat kopalni odkrywkowej węgla brunatnego w gminie Brody i Gubin, jest

szansa na rozbudowę i modernizację linii nr 14 na odcinku Żagań – Żary – Forst. W przypadku uruchomienia transportu węgla, z pewnością węzeł komunikacyjny w Tuplicach będzie miał znów większe znaczenie logistyczne, a co się z tym wiąże, powinno nastąpić znaczne ożywienie gospodarcze (potrzebne będą punkty usługowe, miejsca noclegowe, baza gastronomiczna itp.). Pozostałe szlaki kolejowe do Łęknicy i do Lubska zostały zamknięte, a tory zdemontowane.

W 2012 roku do zasobu komunalnego naszej gminy zostały przejęte nieruchomości wchodzące w skład nieczynnej linii kolejowej Stary Raduszec - Łęknica, zlokalizowane na terenie gminy Tuplice w obrębie miejscowości Drzeniów, Nowa Rola, Świbinki (jest to część północna po zlikwidowanej linii kolejowej) oraz nieruchomości w obrębie miejscowości Jagłowice, Chełmica, Łazy, Gręzawa, Tuplice i Cielmów (które znajdowały się w części południowej nieczynnej już linii kolejowej), z przeznaczeniem na budowę ścieżki rowerowej. Ogółem przejęto na mienie gminy prawo użytkowania wieczystego 23 działek gruntowych o łącznej powierzchni 28,9468 ha wraz z usytuowanymi na gruncie budowlami typu mosty betonowe i ceglane, przepusty betonowe, przepusty ceglane sklepienie, przepusty murowane, wiadukty ceglane, przycółki po wiadukcie oraz budynek byłego dworca w Nowej Roli wraz z szaletami, rampą, peronami nr 1 i nr 2. Z chwilą przejęcia prawa użytkowania wieczystego, stanowiącego własność Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Polskich Kolei Państwowych, wystąpiono do Wojewody Lubuskiego z wnioskiem o komunalizację przedmiotowych nieruchomości, z przeznaczeniem na realizację przez gminę jej zadań statutowych, wynikających z ustawy o samorządzie gminnym, do których należą między innymi sprawy dróg gminnych oraz gminnego budownictwa mieszkaniowego. Na mocy decyzji Wojewody Lubuskiego Gmina Tuplice stała się pełnoprawnym właścicielem nieruchomości po zlikwidowanej linii kolejowej Stary Raduszec - Łęknica.

5.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

5.2.1 Wodociągi

W gminie Tuplice zarząd nad wodociągami sprawuje Gmina, a w jej imieniu - Referat ds. Gospodarki Komunalnej przy Urzędzie Gminy. Gmina zwodociągowana jest w 100%. Główne ujęcie wody i stacja uzdatniania wody (SUW-1) znajduje się w miejscowości Rytwiny i w 2014 r. zostanie całkowicie zmodernizowana i przebudowana. Inwestycja ma na celu osiągnięcie wydobycia wody zapewniającego co najmniej pełne pokrycie potrzeb w tym zakresie, jak również zapewnienie dobrej jakości wody (wyeliminowanie żelaza i manganu). Projekt przewiduje, że stacja SUW będzie miała charakter kontenerowy, bezobsługowy, ze zdalnym sterowaniem i monitoringiem. SUW zaopatruje w wodę 17 miejscowości, w tym cztery wsie gminy Trzebiel: Strzeszowice, Dębinę, Rytwiny i Chudzowice. W Drzeniowie znajduje się ujęcie wody i stacja uzdatniania wody (SUW-2), które w 2007 roku zostały wyłączone z użytkowania, jednak stan ujęcia i zabezpieczenie umożliwiają włączenie stacji do sieci, w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej (obniżenie lustra wody lub np. skażenie). Wydajność ujęcia w trakcie użytkowania wynosiła 6m³/h. Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 57,9 km, posiadamy 651 przyłączy zainstalowanych do gospodarstw domowych i budynków wielolokalowych. Średnie miesięczne zużycie wody wynosi 11 tys. m³.

5.2.2 Kanalizacja

Gmina Tuplice posiada na swym terenie wyznaczony obszar aglomeracji, podlegający rygorom Krajowego Programu Ochrony Środowiska w zakresie odbioru i utylizacji ścieków bytowych i przemysłowych. W 2006 r. oddana została do użytku dla mieszkańców miejscowości Tuplice i Cielmów kanalizacja wraz z oczyszczalnią ścieków, wybudowana przy udziale środków przedakcesyjnych, pochodzących z funduszu PHARE, w łącznej wysokości 50% inwestycji tj. 4,7 mln zł. Jest to oczyszczalnia typu CMM o dwóch blokach biologiczno-chemicznych o poj. 150m³ jeden, z możliwością niezależnej pracy każdego z nich. Ścieki dostarczane będą rurociągami grawitacyjno-tłocznymi, z czego 20% to rezerwa na nieczystości dostarczane z zewnątrz wozami asenizacyjnymi. Oczyszczony materiał odprowadzany jest do tzw. rowu opaskowego, prowadzonego przy zbiorniku wodnym Duży Staw i wpada do rzeki Jeziorna. Sieć kanalizacyjną tworzą kanalizacja tłoczna o łącznej długości 8630,65 mb, kanalizacja grawitacyjna o długości 12138,75 mb oraz przepompownie sieciowe, łącznie 12 kpl. Gminny program gospodarki ściekowej oraz przynależność do Aglomeracji Tuplice, z której w 2014 r. zostały wyłączone miejscowości Dębinka i Rytwiny, przewiduje rozbudowę sieci kanalizacyjnej – przyłączenie miejscowości Jagłowice i Chełmica. Odstąpiono również od budowy stacji zlewnych, a w ich miejsce zdecydowano się na wydawanie pozwoleń na budowę oczyszczalni przydomowych na terenach wsi nieprzewidzianych do skanalizowania.

5.3. Mieszkalnictwo

5.3.1 Zasoby mieszkaniowe

Gmina Tuplice dysponuje 46 lokalami komunalnymi o łącznej powierzchni 2.130,61 m², w tym 11 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 383,79 m² i 1 mieszkanie chronione o powierzchni 32,38 m². Ponadto w skład zasobu komunalnego wchodzi 19 garaży murowanych, 4 lokale użytkowe i 23 pomieszczenia gospodarcze. Największą inwestycją na przełomie roku 2010/2011, w zakresie budownictwa mieszkaniowego, było wyremontowanie budynku po byłej szkole w Drzeniowie i oddanie 11 mieszkań wraz z pomieszczeniami przynależnymi, które zostały przekazane do zamieszkania dla rodzin z terenu naszej gminy. Ogółem wydzielono wówczas 8 lokali komunalnych, 2 lokale socjalne i 1 mieszkanie chronione.

W 2013 roku przeprowadzono remont budynku położonego w miejscowości Drzeniów 3, w którym z pomieszczeń usytuowanych na piętrze budynku wydzielono i odnowiono dwa lokale socjalne, natomiast na parterze budynku przeprowadzono remont 2 lokali - komunalnego i socjalnego. Również w 2013 roku w miejscowości Matuszowice 4 wyremontowano pokój z aneksem, z przeznaczeniem na lokal socjalny.

Mieszkania w Gminie Tuplice z reguły posiadają po 3-4 izby, przy czym mieszkania komunalne są nieznacznie mniejsze od pozostałych. Wynika to z tego, że większe, jako bardziej atrakcyjne, zostały wykupione przez najemców. W większości mieszczą się w budynkach starych o niższym standardzie. Czynnosc z tytułu najmu lokalu w pełni wyposażonych w latach 2013/2014 wynosi 3,10 zł/m² i ulega stosunkowemu obniżeniu w przypadku braku c.o., łazienki, ubikacji, wody. Czynnosc w lokalach socjalnych stanowi 50%, tj. 1,55 zł/m². Stwierdzić należy, że generalnie mieszkańcy starają się wywiązywać z obowiązków i na koniec 2013 roku zaległości z tytułu opłat czynszowych wynosiły 40 tys., a tytułu dostaw wody i odbioru ścieków 50 tys. zł.

5.4. Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r., zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, odpowiedzialną za gospodarkę odpadami jest Gmina. System gospodarowania odpadami objął nieruchomości zamieszkałe, na których zgodnie z deklaracjami złożonymi przez właścicieli lub użytkowników, prowadzona jest zbiórka odpadów zmieszanych i segregowanych. Prowadzona polityka ma na celu zmniejszanie ilości odpadów niesegregowanych na rzecz odzysku materiałów podlegających recyklingowi (ponownemu przetworzeniu). Odpady z terenu gminy Tuplice odbiera przedsiębiorca wyłoniony w postępowaniu przetargowym – PGKiM Lubsko. Dodatkowo na terenie bazy technicznej Referatu ds. Gospodarki Komunalnej został utworzony Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy bezpłatnie mogą odstawić m. in.: opony, elektrośmieci, oleje, smary, gruz, tekstylia, opakowania, odpady wielkogabarytowe itp. Przewiduje się, że do 2020 r. zostanie przy ul. Przemysłowej 1 w Tuplicach wybudowany profesjonalny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów. Odpady komunalne do czasu wybudowania Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Marszowie, którego Gmina jest współdziaławcą, są odwożone na składowisko w Żarach przy ul. Żurawiej lub do stacji przeładunkowej, otwartej w 2013 r. w Lubsku.

Dotychczas użytkowane wysypisko śmieci w m. Chełmica zostało zamknięte w 2002 roku, a jego rekultywację zakończono w roku 2013. Przyczyną jego zamknięcia było wprowadzenie w życie zaostrożonych przepisów o ochronie środowiska, których to wysypisko nie spełniało. Obecnie prowadzone są działania sprawdzające, kontrolne i edukacyjne, których celem jest znaczne ograniczenie odpadów niepodlegających odzyskowi i recyklingowi. Średniomiesięcznie gmina oddaje na składowisko odpadów około 47 ton śmieci, które częściowo podlegają dodatkowej segregacji. Na dzień 1 stycznia 2014 r. mieszkańcy złożyli 795 deklaracji, w których ujęto 2628 mieszkańców gminy. Z posiadanych informacji wynika, iż dla zbilansowania systemu (opłaty za odbiór odpadów oraz składowanie na składowisku odpadów) niezbędne są wpływy w wysokości około 430 tys. rocznie, przy czym należności od mieszkańców to kwota około 400 tys. Gmina nie może uzyskiwać zysków z tyt. gospodarowania odpadami komunalnymi, stąd też dla uzyskania odpowiedniej równowagi należy albo podnieść opłaty za odbiór odpadów, albo doprowadzić do zmniejszenia wytwarzania odpadów komunalnych, powstających w gospodarstwach domowych.

5.5. Energetyka i gazownictwo

Gmina posiada pełny dostęp do energii elektrycznej, dostarczanej przez Rejon Energetyczny Żary. Energię elektryczną niskiego napięcia pobierają mieszkańcy wszystkich sołectw. W gminie sąsiedniej (Trzebiel) funkcjonuje punkt pogotowia energetycznego ENEA S.A., który zabezpiecza również teren Gminy Tuplice. Odbiorcy komunalni i przemysłowi na terenie gminy zasilani są z sieci dystrybucyjnej energii energetycznej o napięciu 15 kV liniami napowietrznymi, wychodzącymi od strony południowej z terenu Gminy Trzebiel. Zainstalowane stacje transformatorowe 15/0, 4 kV, w liczbie 33 zabezpieczają aktualne potrzeby odbiorców.

Na terenie gminy brak jest sieci gazowniczej i z powodu znacznego rozproszenia osadniczego główni dystrybutorzy gazu ziemnego – PGNiG nie przewiduje w najbliższej przyszłości gazyfikacji terenów gminnych. W związku z powyższym mieszkańcy mają szeroki dostęp do punktów wymiany butli gazowych.

5.6. Ciepłownictwo

Gmina nie dysponuje sieciowym, ogólnodostępnym systemem centralnego ogrzewania. Wyjątkiem jest osiedle mieszkaniowe w Tuplicach przy ulicy 9 Maja, które posiada własną kotłownię. Z węzła korzysta około 470 mieszkańców największej miejscowości gminy. Pozostała większość mieszkańców potrzeby grzewcze pokrywa z indywidualnych systemów c.o. Daje się tu zauważyć różnorodność materiału opałowego, od koksu poprzez węgiel, drewno opałowe i w nielicznych przypadkach olej opałowy. Przeważa jednak tradycyjny sposób ogrzewania z wykorzystaniem węgla i drewna opałowego, co ma niewątpliwie niekorzystny wpływ na stan ochrony środowiska i tzw. niskoemisyjne zanieczyszczenie. W związku z faktem, iż Polska jest członkiem Unii Europejskiej, nałożone zostały na nasz kraj zobowiązania, w ramach których musimy ograniczyć wszelkie źródła zanieczyszczeń powietrza. Stąd też Marszałek Województwa przedstawił Plan długookresowy ochrony powietrza w województwie lubuskim. Jeżeli zostanie on uchwalony w 2014 r., na każdą z gmin, w tym Gminę Tuplice, zostanie nałożone wiele obowiązków w tym zakresie. Będą one dotyczyły m.in. sporządzenia szczegółowej inwentaryzacji źródeł ogrzewania indywidualnego, opracowania systemu zachęt dla mieszkańców, których efektem będzie zmiana systemów indywidualnych na nowoczesne, np. wykorzystujące jako źródło energii pelet i ekogroszek, wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej (pompy ciepła, rekuperatory, ogniwa fotowoltaniczne, solarne). Wprowadzony zostanie zakaz spalania odpadów na powierzchni ziemi, a budynki będą musiały posiadać świadectwa energetyczne, potwierdzające oszczędne wykorzystanie wytwarzanej energii (termomodernizacja obiektów). Wszystkie te działania w części mają być oparte na dotacjach z budżetu gminy oraz możliwości uzyskania tanich kredytów z BOŚ i WFOŚiGW.

5.7. Telekomunikacja i łączność

Na terenie Gminy Tuplice łączność telefoniczną zabezpiecza Orange S.A., która przejęła sieć po Telekomunikacji Polskiej S.A. Ponadto na terenie gminy wykorzystywana jest przez mieszkańców sieć telefonii komórkowej różnych operatorów (T-Mobile, Heyah, Plus, Play). Rozwój technologii w tym zakresie spowodował, że możliwe jest również korzystanie z pakietów oferujących w ramach powyższych sieci dostęp do Internetu oraz telewizji satelitarnej. W roku 2013 dokonał się swoisty przewrót technologiczny i obecnie cały teren Polski jest objęty publiczną telewizją nadawaną w technologii cyfrowej. W ramach rozwoju usług w przyszłości przewidywane jest korzystanie w jej ramach z archiwum programów TVP, dostęp do Internetu, możliwość nagrywania i odtwarzania programów. Bezsprzecznie trzeba stwierdzić, że obecny sygnał jest nieporównywalnej jakości i ewidentnie wpłynął na komfort korzystania z usług świadczonych przez TVP w ramach abonamentu.

5.8. Cmentarze komunalne

Na terenie gminy funkcjonują dwa cmentarze komunalne. Zarząd nad nimi sprawuje Referat Gospodarki Komunalnej przy Urzędzie Gminy w Tuplicach.

Cmentarz komunalny przy ul. Cmentarnej w Tuplicach:

– stary cmentarz: powierzchnia 0,80 ha, wykorzystanie 98%; nowy cmentarz: powierzchnia 0,95 ha, wykorzystanie 20%

Cmentarz komunalny w Nowej Roli:

– powierzchnia 0,60 ha, wykorzystanie 65%.

W związku ze zmniejszającą się ilością kwater na starym cmentarzu w Tuplicach zaszła konieczność jego rozbudowania. Pod tym kątem dokonano w 2007 r. zakupu terenu przyległego do starego cmentarza i włączenia w obręb już funkcjonującego. Teren cmentarza jest ogrodzony, zabezpieczony, wytyczone zostały nowe alejki, doprowadzono energię elektryczną. W marcu 2014 uchwałą Rady Gminy określono Regulamin korzystania z cmentarzy komunalnych. W przyszłości planuje się oświetlenie terenu oraz założenie nagłośnienia w kaplicy cmentarnej.

Na terenie gminy znajduje się również kilka zamkniętych poniemieckich cmentarzy: w Grabowie, Tuplicach i Łazach. Są one niestety zaniedbane i zniszczone, chociaż miejscowa ludność stara się zachować je choćby w części dla przyszłości.

6. Otoczenie gminy

6.1. Województwo

Województwo lubuskie powstało w wyniku zmian administracyjnych z połączenia województwa gorzowskiego, zielonogórskiego i dwóch gmin leszczyńskiego. Spośród 16 województw w Polsce istnieją dwa, w których są po dwa miasta pełniące rolę ośrodków stołecznych, jednym z tych województw jest lubuskie. Zielona Góra pełni w nim rolę siedziby władz samorządowych, a Gorzów Wielkopolski siedziby administracji rządowej. Województwo lubuskie, leżące w części zachodniej kraju, graniczy z zachodniopomorskim, wielkopolskim, dolnośląskim a także z niemieckimi Brandenburgią i Saksonią. Przez województwo lubuskie przepływa wiele większych rzek Polski (m.in. Odra, Warta, Bóbr, Noteć, Nysa Łużycka).

Lubuskie posiada najmniejszą liczbę ludności spośród województw - około 1,01 mln. Składa się z 13 powiatów oraz 83 gmin (9 miejskich, 33 miejsko-wiejskie, 41 wiejskich). Powiaty to gorzowski grodzki, zielonogórski grodzki, gorzowski ziemski, zielonogórski ziemski, strzelecko-drezdencki, słubicki, sulęciński, międzyrzecki, świebodziński, krośnieński, żarski, żagański, nowosolski. Koncentracja różnego rodzaju działalności gospodarczych w województwie lubuskim jest zasadniczo proporcjonalna do liczby ludności. 1,01 mln mieszkańców regionu generuje PKB na poziomie 85,4% średniej krajowej per capita, co należy uznać za poziom zadawalający. Gospodarkę regionalną cechuje wysoka liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w tym duża liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego oraz wysokie zatrudnienie w przemyśle i budownictwie, przy korzystnym, dosyć niskim odsetku osób pracujących w rolnictwie. Podobnie jak na terenie całego kraju, nakłady na badania i rozwój są niewielkie. Efektem są niskie wartości wskaźników innowacyjności.

Siłą województwa stają się niektóre z branż przemysłowych wspierane przez nowych inwestorów, w tym zagranicznych. Szczególnym przykładem sukcesu jest Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, gdzie do roku 2010 w 70 firmach powstało ponad 15 tys. miejsc pracy. Szanse dla rozwoju gospodarki regionu wiążą się także z eksploatacją kopalin energetycznych, w szczególności węgla brunatnego, m.in. w okolicach Gubina i Brodów. Mimo korzystnego położenia, walorów przyrodniczych i kulturowych, ciągle powoli rozwija się szeroko pojęty sektor usług związanych z turystyką. Baza noclegowa jest stosunkowo uboga, a ta istniejąca – słabo wykorzystywana.

Poziom wykorzystania kapitału ludzkiego należy uznać za niewystarczający - na koniec 2010 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wynosiła 15,6% (średnia krajowa dla tego okresu wynosiła 12,3%). Najniższy poziom bezrobocia notowano w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp.

Za jeden z największych atutów lubuskiego uważany jest kapitał przyrodniczy, tj. bogate walory środowiska naturalnego i jego różnorodność (lasy, akweny wodne, rzeki). Tak wysoka jakość kapitału przyrodniczego jest jednym z ważnych elementów podnoszących jakość życia mieszkańców regionu, a także stanowi szansę rozwoju turystyki. Zasoby naturalne, w szczególności kopaliny energetyczne – węgiel brunatny, gaz ziemny i inne – mogą w przyszłości stać się jednym z ważnych czynników wpływających na rozwój regionu.

6.2. Powiat

Powiat żarski położony jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego, na Wysoczyźnie Żarskiej, przy granicy polsko-niemieckiej na Nysie Łużyckiej. Skupia 10 gmin i jest jednym z największych na terenie województwa lubuskiego. Na północy graniczy z powiatem krośnieńskim i zielonogórskim, na wschodzie z żagańskim, na południu ze zgorzeleckim i na zachodzie z Krajem Związkowym Brandenburgii i z Krajem Związkowym Saksonii. Struktura zatrudnienia w powiecie jest korzystna, 40% osób pracuje w przemyśle i budownictwie, a około 50% w usługach rynkowych i nierynkowych. Według rankingów różnych instytutów powiat żarski należy do atrakcyjnych inwestycyjnie, a jego siedziba Żary plasuje się w czołówce rankingów najlepszych miast powiatowych w Polsce.

Zgodnie z danymi GUS liczba podmiotów w systemie REGON w 2011 roku w powiecie żarskim wynosiła 9111, z których 69,2% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W stosunku do 2010 roku liczba podmiotów zmalała o 239 (3,6%). Spółki handlowe stanowiły 6,6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, spółki cywilne – 5,4%, fundacje i stowarzyszenia – 2,7%, spółdzielnie – 0,5%. W sektorze prywatnym działa 93,4% podmiotów, a tylko 6,6% to sektor publiczny. W przekroju terytorialnym najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest na terenie gmin miejskich: Żary (47,9%) i Lubsko (18,3%), a najmniej w gminie wiejskiej Brody (2,2%).

W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarki narodowej utrzymuje się na średnim poziomie ok. 9000 i ulega niewielkim wahaniom. W mieście Żary znajdują się liczący w województwie pracodawcy, tacy jak Kronopol, Relpol, Pol-Orsa, MK Kominy, Hart-SM, Tempus, Chroma. Jednym z atutów powiatu jest również znaczna powierzchnia lasów, cztery rezerwy przyrody oraz atrakcje turystyczne, takie jak Park Mużakowski, będący przykładem sztuki ogrodniczej oraz Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa, będący przykładem największej na świecie moreny czołowej.

Powiat żarski posiada bezpośrednią granicę z Republiką Federalną Niemiec, przez jego teren przebiegają ku niej drogi krajowe: 12, 27, A 18, trasa kolejowa łącząca Berlin z Wrocławiem i Krakowem. Współpraca zagraniczna skoncentrowana jest m.in. na niemieckich powiatach Dolnośląsko-Górnołużyckim i Sprewa-Nysa.

6.3. Gminy

6.3.1 Trzebiel

Gmina Trzebiel położona jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego, w granicach powiatu żarskiego. Od północy graniczy z gminą Brody i Tuplice, od wschodu z gminą Lipinki Łużyckie, a od południa z gminą Przewóz i miastem Łęknica. Zachodnią granicę gminy stanowi rzeka Nysa Łużycka, będąca tutaj granicą państwową pomiędzy Polską a Niemcami. Po drugiej stronie rzeki gmina za sąsiadów ma niemieckie powiaty Sprewa-Nysa oraz Dolnośląsko-Górnołużycki. Do końca II wojny światowej Trzebiel był miastem, dziś jako siedziba władz gminnych jest nadal ważnym ośrodkiem lokalnym, którego korzystna lokalizacja komunikacyjna do dziś jest ważnym atutem Trzebiela. Obszar gminy

obejmuje 166,6 km², zamieszkuje ją 5833 mieszkańców w 34 miejscowościach. Największym skupiskiem ludności jest wieś Trzebiel, licząca 1324 mieszkańców i będąca zarazem siedzibą władz samorządowych. Gmina Trzebiel administracyjnie podzielona jest na 27 sołectw, dysponuje rocznym budżetem w wysokości około 17,5 mln zł.

6.3.2 Brody

Gmina Brody położona jest w powiecie żarskim, w województwie lubuskim. Jest jedną z najdalej na zachód położonych gmin Polski, otoczona lasami, które są pozostałością dawnej puszczy. Od strony południowo-zachodniej i północno-wschodniej otaczają ją wzgórza moreny czołowej na pograniczu Dolnego Śląska i Łużyc. W 20 wsiach i przysiółkach gminy mieszka ok. 3576 osób, w tym prawie 30% w samych Brodach.

W południowej części znajduje się przejście graniczne w Olszynie na trasie Wrocław – Berlin – Drezno, a w miejscowości Zasięki znajduje się kolejowe przejście graniczne na trasie Wrocław – Berlin. Prawie 66% powierzchni gminy zajmują lasy, 26% użytki rolne, zaś pozostałe 8% stanowią drogi, stawy, tereny zabudowane i tereny różne. W strukturze użytków rolnych 58% stanowią grunty orne. Obszar krajobrazu chronionego obejmuje ponad 51% obszaru gminy. Są to lasy i łąki śródleśne, jeziora i stawy rybne.

Siedzibą władz gminnych jest miejscowość Brody. Pierwsze wzmianki historyczne pochodzą z 1398 roku, które słyną z historycznego barokowego układu zabudowy z bramą miejską i zespołem pałacowo-parkowym. Obecnie w części pałacu funkcjonuje hotel. Powierzchnia gminy wynosi 24.036 ha: 65,66% powierzchni gminy zajmują lasy (15.916 ha), 26,29% użytki rolne (6.318 ha), 8,05% to drogi, wody stojące, tereny zabudowane. Na terenie Gminy Brody znajduje się 16 sołectw.

6.3.3 Lubsko

Gmina zajmuje 183 km² (powierzchnia miasta - 13 km²) i obejmuje 18 sołectw. Jednostkę samorządową stanowi miasto Lubsko i 18 wsi sołeckich z 28 miejscowościami i 19361 mieszkańcami. Lubsko – siedziba władz gminnych, jest jednym z najstarszych miast byłego województwa zielonogórskiego, które istniały przed rokiem 1260. W źródłach pisanych nazwa Lubsko pojawiła się w 1258 r. W roku 1283 Lubsko otrzymało prawa miejskie z rąk margrabiego Miśni Henryka Dostojnego. Miasto położone jest nad rzeką Lubszą, w pradolinie Wrocławsko-Głogowskiej, w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego. Leży na skrzyżowaniu dróg Zielona Góra – Zasięki - Forst i Żary-Gubin. W odległości ok. 30 km od przejść granicznych w Olszynie i Gubinie oraz na szlaku dróg komunikacyjnych 287 i 289. Po prawej stronie drogi z Lubsko do Żar, w kierunku autostrady Wrocław-Berlin, za wsią Budziechów, znajduje się obelisk w miejscu, gdzie przebiega południk geograficzny 15 E, wg którego mierzony jest czas środkowoeuropejski. Infrastrukturę gospodarczą miasta tworzą zakłady produkcyjne i usługowe różnych branż. Działają pogotowie ratunkowe, przychodnie lekarskie, prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne, apteki, szkoły podstawowe i średnie, gimnazjum, przedszkola, biblioteka publiczna z siecią filii, dom kultury. W Lubsku swoją siedzibą ma również Policja, Nadleśnictwo Lubsko, Referat Dróg Wojewódzkich, Wydział Kartograficzny i UP Starostwa Powiatowego.

Zespół zabytków tworzą: ratusz z kartuszem zawierającym herb miasta, kościół gotycki z elementami późnoromańskimi, romańskimi i pięknym wystrojem, Baszta Pachołków Miejskich z XV wieku, mury miejskie, zamek, kompleks zabudowy starego miasta. We wsi Chocicz kościół szachulcowy, w Dłużku kościół z XV wieku oraz pałac z parkiem,

w Górzynie wieża mieszkalna z XV wieku, w Lutolu kościół, w Osieku ruiny dworu, pałac w Tucholi.

Rzeźba terenu gminy jest urozmaicona, co jest pozostałością działalności lądolodu i wód roztopowych. Powierzchnia ta użytkowana jest następująco: grunty orne 5.383 ha, użytki zielone 3.190 ha, lasy i zadrzewienia 7.791 ha, grunty pod wodami 234 ha, nieużytki 207 ha, pozostałe tereny 1.435 ha. Lesistość gminy wynosi 42,7%. Gmina Lubsko należy do powiatu żarskiego i sąsiaduje z gminami: Jasień, Nowogród Bobrzański, Bobrowice, Gubin, Brody, Tuplice.

6.3.4 Jasień

Gmina Jasień położona jest w zachodniej części kraju i w południowo-zachodnim rejonie województwa lubuskiego, w powiecie żarskim. Obszar Gminy wynosi 12.702 ha, w tym użytki rolne stanowią 41,5%, lasy 51,7%, zamieszkiwało tu w 2011 r. 7308 mieszkańców. Jego nieregularny kształt jest znacznie wydłużony z kierunku północno-wschodniego na południowy zachód i w linii prostej wynosi 26,8 km. Przez teren Gminy przepływa rzeka Lubsza - dopływ Nysy Łużyckiej. Przez teren Gminy przepływają rzeki i kanały: Makówka, Ług, Widunia, Szyszyna, Korzenna i Wicina B - swoje ujście mają do rzeki Lubszy. Klimat regionu jest przejściowy, z wyraźnymi wpływami klimatu oceanicznego. Gmina Jasień ze swymi 17 wsiami należy do najbardziej zalesionych gmin. Tuż obok granicy Jasienia, pod wsią Budziechów, przebiega południk 15° E, w oparciu o który mierzony jest czas środkowoeuropejski. Prawa miejskie Jasień otrzymał w połowie XVII wieku, w okresie drugiej wojny światowej w Jasieniu znajdowała się filia obozu koncentracyjnego Gross Rossen. Miasto i gmina posiada zabytki o dużej wartości historycznej, m.in. barokowy pałac z 1780 roku i część zabudowy folwarcznej, kościół z połowy XVIII wieku, a przy nim najmniejszy ze znanych krzyży pokutnych. Zachowała się częściowo zabudowa mieszkalna z okresu XIX i początków XX stulecia. Silną stroną Gminy Jasień jest przede wszystkim jej położenie w bezpośrednim sąsiedztwie granicy i miasta Żary, dostęp do węzła drogowego obwodnicy oraz znaczne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Gmina posiada podstawową infrastrukturę – sieć teleinformatyczną, wodociągi, własne ujęcia wody, sieć gazową oraz bogate zasoby gliny. Gmina dysponuje odpowiednimi wolnymi obiektami przemysłowymi, posiada duże możliwości, jeśli chodzi o lokalizacje nowych zakładów produkcyjnych, usługowych, obiektów handlu hurtowego. Działa tu obecnie wiele firm budowlanych, usługowych, transportowych (Jubo-Trans) i produkcyjnych, szczególnie w zakresie metalurgii i obróbki metali (Instal).

6.3.5 Lipinki Łużyckie

Gmina Lipinki Łużyckie jest gminą wiejską, położoną w środkowej części powiatu żarskiego. Obszar o powierzchni 89 km² zamieszkuje 3,2 tys. osób. W skład gminy wchodzi 12 wsi i 10 sołectw. Przez teren przebiega droga międzynarodowa nr 18 Berlin - Wrocław i droga krajowa nr 12 Łęknica - Żary - Żagań.

Ponad 66% podmiotów gospodarujących w gminie obejmuje sektor usługowy. Blisko 16% stanowią przedsiębiorstwa związane z budownictwem, a 11% z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Gospodarstwa i działki rolne zlokalizowane na terenie gminy zajmują blisko 4200 ha, co stanowi 47% powierzchni gminy, przy czym przeważają gleby bielcowe, których żyzność jest niska. Specyfika terenu gminy pozwoliła na budowę licznych stawów rybnych i zbiorników wodnych w rejonie Roście, Grotowa i Suchlebu. Stosunkowo duże zalesienie (ok. 50%) to pozostałość prastarych Borów Dolnośląskich, mocno przeobrażonych nasadzeniami sosny i świerka. Lasy obfitują w grzyby, jagody i zwierzynę

leśną. Z pierwotnej puszczy przetrwały do naszych czasów nieliczne okazy drzew - 700-letni dąb w Zajączku i 170-letni dąb w Suchlebie. Na południe od Grotowa znajduje się rezerwat łąkowy "Wrzosiec" o pow. 65 ha. Rosną tam rzadkie okazy roślin, m.in. rosiczka i borówka bagienna.

Tereny gminy historycznie związane są z Ziemią Żarską, która była odrębnym lennym państwem stanowym. Wchodziły w skład państwa Bolesława Chrobrego, ale już od 1032 r. stały się własnością margrabiów brandenburskich. Przejęte później przez Henryka Brodatego, od XIV w. należały do Saksonii, później po 1815 r. były częścią państwa pruskiego. Zachowały się budynki pochodzące z przełomu wieków XVIII/XIX i XIX/XX. Kościół parafialny w Lipinkach Łużyckich zbudowany w XIV w. obecny wygląd zawdzięcza przebudowie w latach 1822-23. Takie wsie jak: Brzostowa, Pietrzyków i Zajączek również sięgają swoimi korzeniami do średniowiecza. Powstały w XIII w. i na przełomie XIII i XIV stulecia. Znajdujemy tam przykłady budownictwa sakralnego.

7. Dokumentacja wewnętrzna

7.1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy

Gmina Tuplice posiada Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, które zostało przyjęte Uchwałą Rady Gminy Tuplice Nr VIII/54/1999 z dnia 29 czerwca 1999 roku. Studium jest dokumentem planistycznym, służącym do określenia strategicznego rozwoju przestrzennego gminy, określenia działań zmierzających do zmiany istniejącego zagospodarowania przestrzennego, systemów komunikacyjnych, infrastruktury przestrzennej. Studium jest zobowiązaniem własnym do prowadzenia określonej polityki przestrzennej i nie stanowi źródła norm, a jedynie wytyczne do zastosowania w planowaniu rozwoju gminy. Na dzień dzisiejszy studium powinno być zaktualizowane ze względu na zmiany, które zaszły w okresie ostatnich 15 lat, jednak proces ten jest długotrwały, a przede wszystkim wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, których obecnie, ze względu na zaangażowanie w dwie duże inwestycje – budowę oczyszczalni i SUW, gmina nie może ponieść.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego – cele polityki przestrzennej mają na celu osiągnięcie w perspektywie wieloletniej:

1. Poprawy funkcjonalno-przestrzennej struktury zasobów, w tym polepszenie ładu przestrzennego, zwiększenie walorów wizerunku i sprawności funkcjonowania oraz wzmocnienie powiązań z regionem, krajem i zagranicą;
2. Ochronę wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego oraz jego racjonalne kształtowanie;
3. Stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i poziomu życia, w tym poprawę standardów zamieszkiwania, pracy i wypoczynku;
4. Racjonalnego wykorzystania terenów i ich zagospodarowania;
5. Wypracowanie docelowej wizji przestrzennej i logistycznej;
6. Wdrożenie polityki przestrzennej poprzez koordynację planowania miejscowego oraz ustalenia narzędzi pozwalających na jej wdrożenie.

Kierunki rozwoju i prowadzonej polityki przestrzennej w celu właściwego rozwoju gminy, powinny wykorzystać jej zasoby poprzez:

1. Umożliwienie rozwoju strefy wytwórczości przy zapewnieniu wysokiej jakości towarów i należytej ochrony środowiska przyrodniczego na bazie lokalnych zasobów;
2. Wzrost aktywności działalności rolniczej i rybackiej w ramach działań związanych z przetwórstwem rolniczym, zwierzęcym i rybackim oraz jej dywersyfikacji;
3. Wzrost aktywności działalności leśnej w ramach działań związanych z przetwórstwem zasobów naturalnych;
4. Rozwinięcie turystycznych walorów terenów, uwzględniające duży procent zalesienia i atrakcyjność ekologiczną gminy;
5. Stworzenie miejsc wymiany towarów i ewentualnie usług w powiązaniu ze szlakami komunikacji kolejowej i kołowej, wykorzystanie szans i możliwości rozwoju dzięki realizowaniu w otoczeniu gminy inwestycji o randze wojewódzkiej i krajowej;
6. Wykorzystanie terenów zlokalizowanych przy linii kolejowej w przypadku uruchomienia kopalni odkrywkowej węgla brunatnego w Brodach.

Strefa osadniczo-rolnicza obejmuje wszystkie jednostki wiejskie z otaczającymi terenami rolniczymi i zielenią. Główne zasady i kierunki jej zagospodarowania wskazują na:

1. W zakresie osadnictwa, porządkowania i uzupełniania istniejącej zabudowy określenie terenom możliwych funkcji (mieszkalnictwa, usług, wytwórczości, rekreacji i ciągów ekologicznych, rolniczych) o wyodrębnionych uwarunkowaniach przyrodniczych i funkcjonalnych, uzupełnionych o niezbędne urządzenia w zakresie infrastruktury technicznej;
2. Usprawiedliwienie powiązań komunikacyjnych, utworzenie tras turystyki rowerowej;
3. Tworzenie komunalnych zasobów gruntów przeznaczonych pod zabudowę, usługi publiczne i mieszkalnictwo, w tym budownictwo gminne;
4. Możliwości rozwoju gminy poprzez wyznaczenie terenów pod strefy wytwórczości i osadnictwa;
5. Kierunki i zasady zagospodarowania terenu, z podaniem zasadniczych ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym związanych z ochroną historycznych zespołów przestrzennych i ochroną środowiska oraz walorów krajobrazowych;
6. Prowadzenie gospodarki zgodnej z warunkami przyrodniczymi, przeciwdziałającej erozji gleb i obejmującej rekultywację terenów zniszczonych, w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną, z wykluczeniem wszelkiej zabudowy na wskazanych kompleksach rolniczych;
7. Ochronę istniejących ciągów ekologicznych, przecinających te strefy głównie w postaci dolin wzdłuż cieków wodnych, z zachowaniem terenów zadrzewionych.

Sfera społeczno-gospodarcza

Główne zasady i kierunki jej zagospodarowania polegają na poprawie sytuacji demograficznej poprzez:

1. Podjęcie przedsięwzięć, których skutkiem byłoby przyciągnięcie na teren gminy inwestorów gotowych zlokalizować swoje przedsiębiorstwa w gminie;
2. Przygotowanie stref inwestycyjnych dla rozwoju wytwórczości o różnym charakterze, dla różnego rodzaju klientów;
3. Rozwinięcie gałęzi turystyki, które wiązałyby się z wykorzystaniem walorów naturalnych, jakimi dysponuje gmina;
4. Rozwój poszczególnych miejscowości gminy jako bazy dla obsługi turystycznej. Następstwem tego stałoby się tworzenie nowych miejsc pracy w handlu, gastronomii, obsłudze hotelowej, rekreacji, turystyce;
5. Stworzenie na terenie gminy sieci szlaków konnych, rowerowych i pieszych, wzajemnie ze sobą połączonych;

6. Połączenie działań w zakresie obsługi ruchu turystycznego na terenie gminy z działaniami o tym charakterze prowadzonymi w sąsiednich gminach;
7. Zwiększaniu ilość usług w zakresie infrastruktury technicznej terenów mieszkaniowych istniejących, jak i nowo powstających;
8. Rozwoju gospodarki wodno-kanalizacyjnej;
9. Poprawie jakości dróg;
10. Utrzymaniu dotychczasowej bazy kulturowej i rozbudowie jej w dalszej przyszłości;
11. Wzmocnieniu, wzbogaceniu i uatrakcyjnieniu istniejących terenów i obiektów związanych z lokalnym sportem i rekreacją;
12. Prowadzeniu polityki zagospodarowania rekreacyjnego lasów, terenów lotniskowych i rekreacyjnych, z uwzględnieniem rozwoju ruchu turystycznego, niezagrażającego wrażliwości siedlisk tego obszaru;
13. Dalszym rozwoju obiektów i instytucji związanych z obsługą Tuplic i terenu gminy w kwestii funkcjonalnej, gospodarczej i bezpieczeństwa.

Infrastruktura techniczna

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

1. Celowe jest, aby system zaopatrzenia w wodę uległ dalszemu usprawnieniu oraz rozbudowie w celu lepszego wykorzystania wydajności istniejących ujęć wody, eliminacji niedoboru wody w sytuacjach awaryjnych, objęcia swym zasięgiem terenów przeznaczonych pod przyszłą zabudowę;
2. Przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia od kierunku Żar przez Sieniawę Żarską, Lipinki Łużyckie i dalej do Łęknicy. Dostarczanie do gminy gazu odbywać się będzie poprzez rozbudowę kolektora rozdzielczego w okolicy miejscowości Królów – Jagłowice, zakładanej wzdłuż istniejących dróg na terenie gminy Tuplice;
3. Zakłada się modernizację istniejących kotłowni oraz przejście na paliwo ekologicznie czyste;
4. W zakresie telekomunikacji wspierane będą inwestycje, w tym zakresie może być to rozbudowa istniejącej centrali telefonii oraz linii światłowodowych w gminie.

Komunikacja

a) W zakresie komunikacji drogowej:

1. Wykorzystanie położenia gminy przy drogach kołowych o znaczeniu krajowym, w tym przy drodze krajowej koło miejscowości Jagłowice;
2. Wzmocnienie powiązań w skali regionu poprzez usprawnienie ruchu na drogach wojewódzkich i drogach powiatowych;
3. Tworzenie możliwości przejazdu pojazdów drogą krajową Tuplice – Jasień;

b) W zakresie komunikacji rowerowej proponuje się stworzenie następujących tras rowerowych:

1. Tuplice – nieczynnym szlakiem kolejowym przez Łazy, Nową Rolę w kierunku Lubuska;
2. Tuplice-Cielmów w kierunku Jasienia;

c) W zakresie komunikacji konnej:

1. Zakłada się konieczność wytyczenia dodatkowych szlaków dla ruchu pojazdów konnych oraz jazdy konnej wierzchem. Istniejące turystyczne trakty konne przebiegają w rejonie miejscowości Grabówek, Cielmów, Grężawa;

d) Komunikacja piesza:

1. Bazę turystyczną dla ruchu pieszego stanowią Tuplice, Łazy, Grabówek i zlokalizowane w pobliżu gospodarstwa agroturystyczne;

2. Proponuje się wyznaczenie dodatkowych tras szlaków pieszych: Tuplice – Łazy – Grabówek – Cielmów – Tuplice, a także obejmujące Nową Rolę, Świbinki, Matuszowice.

Gmina posiadała do 31 grudnia 2003 r. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, obecnie takiego aktu prawa miejscowego nie ma, jednak przepisy i dyrektywy wskazują konieczność opracowania MPZP do roku 2020 wraz z uwzględnieniem zasobów kopalin, wód powierzchniowych i głębinowych, obszarów chronionych. Jest to koszt rzędu 10% budżetu gminy, który należy zabezpieczyć w przyszłych wydatkach.

7.2. Dokumentacja zewnętrzna

7.2.1 Strategia rozwoju województwa lubuskiego

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Uwzględnienie w Strategii dokumentów planistycznych szczebla międzynarodowego i krajowego gwarantuje skorelowanie procesów rozwojowych województwa lubuskiego z podstawowymi założeniami europejskiej i krajowej polityki rozwoju regionalnego.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 uchwalona przez Sejmik Województwa uchwałą nr XXXII/319/12 z dnia 19 listopada 2012 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020, pokazuje optymalny kierunek rozwoju województwa, bazujący na istniejącym potencjale i wykorzystujący pojawiające się szanse rozwojowe oraz jest głęboko wpisana w założenia długofalowej strategii rozwoju Polski, jako integralnej części Unii Europejskiej.

Według przyjętej misji zakłada się, że „w 2020 roku województwo lubuskie w pełni korzystać będzie ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinięte zostały konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan zalicza do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewnią będą wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany ma być jako miejsce zdrowego stylu życia, zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnych technologii”. Według założeń do realizacji przyjętego celu głównego wyznaczono cele strategiczne i kierunki interwencji, których celem jest ich osiągnięcie w perspektywie do roku 2020. Ponieważ województwo to wspólnota wszystkich gmin i powiatów funkcjonujących na jej obszarze, również ich strategie powinny się wpisywać w przyjęte na wyższym szczeblu założenia i być z nimi kompatybilne. W dziedzinie turystyki liczne jeziora i rzeki na terenie województwa lubuskiego kreują bardzo dobre możliwości uprawiania sportów wodnych, takich jak kajakarstwo, a także rozwoju turystyki, rekreacji i wędkarstwa. Warunkiem rozwoju turystyki wodnej jest budowa infrastruktury i przystosowanie istniejących przystani, portów, wypożyczalni sprzętu oraz zaplecza biwakowo-noclegowego. Przeszkodą w wykorzystaniu atrakcji turystycznych w rozwoju regionu jest słabo rozwinięta baza turystyczna. Kierunki w światowej turystyce wskazują ponadto, że współcześni turyści w coraz większym stopniu kierują się dostępnością produktów (zagospodarowaniem turystycznym przestrzeni), w mniejszym zaś istnieniem zasobów przyrodniczych i kulturowych. Konieczne jest stworzenie dodatkowych atrakcji,

zachęcających turystów do odwiedzenia regionu. Szczególną uwagę należy poświęcić produktom regionalnym. W lubuskim tradycje pszczelarskie oraz winiarskie sięgają średniowiecza i to właśnie one powinny stanowić istotny element rozwoju i promocji turystyki. W 2008 r. z inicjatywy Zielonogórskiego Stowarzyszenia Winiarskiego oraz grupy pszczelarzy wytyczono Lubuski Szlak Wina i Miodu, będący przykładem produktu sieciowego, łączącego różnorodne wydarzenia i usługi oferowane przez winiarzy, pszczelarzy, gospodarstwa agroturystyczne.

Na rynek wprowadzane są też nowe produkty, które wykazują potencjał wyróżniający je na mapie lubuskich miejsc atrakcyjnych turystycznie. Rejon gmin Tuplice - Trzebiel – Brody powinien w tym kontekście opracować swoją strategię opartą na bogactwie runa leśnego: jagód, borówek, grzybów i na nich oprzeć swoje produkty regionalne. Ponadto, poprzez wprowadzone inwestycje, wzrasta liczba szlaków, ścieżek rowerowych oraz miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Wzrasta także konkurencyjność firm prywatnych z sektora turystyki, a poprzez partnerstwo z podmiotami okołoturystycznymi tworzy się wszechstronny, spójny system informacji oraz identyfikacji turystycznej regionu. System ten bazuje przede wszystkim na wdrożeniu systemu identyfikacji wizualnej oraz przestrzennej, wykorzystywaniu innowacyjnych rozwiązań oraz na koordynacji działań marketingowych. Rezultatem tych działań jest poprawa wizerunku województwa w Polsce i za granicą, które to powinny wykorzystać małe gminy, takie jak Tuplice. Według strategii, w województwie należy poprawić dostępność obszarów atrakcyjnych poprzez zapewnienie zaplecza logistycznego w postaci parkingów czy punktów informacji. Do obszarów o największym potencjale rozwojowym w zakresie turystyki zaliczono:

- tereny o dużej lesistości, w szczególności obszary zwartych kompleksów leśnych (np. Bory Dolnośląskie, Lubuskie, Puszcza Drawska, Notecka, Gorzowska, Rzepińska),
- tereny parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwaty przyrody (m.in. Park Narodowy „Ujście Warty”, Drawieński Park Narodowy, Geopark Łuk Mużakowa).

Rozwój tych obszarów istotny jest pod względem podnoszenia jakości i ilości bazy turystycznej, podejmowanych działań promocyjnych (także w zakresie kreowania lokalnych produktów turystycznych) oraz poprawa stanu infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej. Rozwój turystyki powinien opierać się na otoczeniu opieką ładu przestrzennego, a także dbaniu o estetykę i środowisko przyrodnicze, w którym następuje rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych. Istotne działania, jakie należałoby podjąć w ramach poprawy i rozwoju potencjału turystycznego województwa, to przede wszystkim rozbudowa bazy turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem miejsc o podwyższonym standardzie. Należy również zadbać o promocję atrakcji i produktów turystycznych związanych z lokalnymi zasobami. Kolejnym aspektem jest organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, które mają szansę poprawić atrakcyjność turystyczną regionu oraz podnieść poziom życia mieszkańców. Warto jest prowadzić dalsze działania promocyjne marki Lubuskie warte zachodu, a także te minimalizujące sezonowość lubuskiej branży turystycznej. Należy zadbać o ofertę podnoszącą atrakcyjność ośrodków turystycznych poza sezonem wakacyjnym (organizacja imprez kulturalnych, rozwój usług spa i wellness).

Tabela nr 11. Cel główny i cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

CEL GŁÓWNY			
Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem			
Cele strategiczne			
1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna	2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna	3. Społeczna i terytorialna spójność regionu	4. Region efektywnie zarządzany

7.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego

Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą Nr XXXVII/272/2002 przyjął 02.10.2002 roku Plan zagospodarowania przestrzennego, opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego z dnia 18 listopada 2002 r. Nr 105, poz. 1279, który zawiera wykazy zadań samorządu województwa i zadań rządowych proponowanych do realizacji.

Zadania te są warte prezentacji, gdyż zawierają się w szerszej wizji funkcjonowania przestrzeni gospodarczo-infrastrukturalnej nie tylko województwa, ale także krajowej i międzynarodowej. Poniżej przedstawione są zadania ponadlokalne związane z gminą Tuplice lub jej bliskim otoczeniem.

1. Rozbudowa sieci dróg komunikacji rowerowej o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym; lokalizacja docelowo uwzględniająca połączenie trasami wszystkich powiatów województwa.
2. Budowa mostów granicznych na Nysie Łużyckiej, w powiecie żarskim – Zasieki, Łęknica.
3. Opracowanie studium gazyfikacji województwa lubuskiego.
4. Organizacja Południowego Pasma Przyspieszonego Rozwoju: Lubsko – Żary – Żagań – Szprotawa (bezpośrednie sąsiedztwo paneuropejskiej trasy autostrady A-18).
5. Organizacja Transgranicznego Pasma Przyspieszonego Rozwoju Miast nad Nysą Łużycką.
6. Budowa Regionalnych centr logistycznych w Świecku, Gubinku, Olszynie.
7. Budowa autostrady A-18 w kierunku Olszyna – Wrocław.
8. Podejmowanie szeroko zakrojonych działań w kierunku budowy Kompleksu gospodarki turystycznej i edukacyjnej, pomiędzy dwoma parkami krajobrazowymi wzdłuż rzeki Nysy Łużyckiej, obejmujące m. in. Park Krzesiński i Łuk Mużakowa.

7.1.1 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu żarskiego

Strategia rozwoju dla powiatu żarskiego została przyjęta uchwałą nr XXXIII/225/2013 Rady Powiatu w dniu 13 sierpnia 2013 roku. Wyznacza ona misję i priorytety działania

powiatu na lata 2013-2020, które zostały przedstawione poniżej, łącznie z wybranym wariantem rozwoju.

Według przyjętej wizji powiat żarski to w 2020 r. dynamicznie rozwijający się obszar Dolnych Łużyc, wykorzystujący nowoczesną sieć komunikacyjną, teleinformatyczną oraz położenie transgraniczne. Dobrze przygotowana i wykształcona kadra stanowić będzie wyróżnik i potencjał wzmacniający gospodarkę regionu. Wiodące strefy aktywności gospodarczej będą źródłem innowacyjności i zatrudnienia. Zrównoważone wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego zapewnią będą w swych założeniach rozwój oferty czasu wolnego dla mieszkańców i turystów.

Misją powiatu żarskiego jest dążenie do systematycznego podnoszenia poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowanie trwałych relacji współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego, tworząc poczucie wspólnoty i tożsamości regionalnej. Nowocześnie zarządzane instytucje powiatowe wykorzystywać powinny rozwiązania innowacyjne oraz zapewniać wysoką jakość realizacji zadań. Współpraca regionalna i transgraniczna ma otworzyć powiat i wpływać na budowanie nowych więzi współpracy.

Wiodące kierunki rozwoju powiatu wyznaczają główne osie rozwoju, oddziałujące na wszystkie obszary życia społecznego. Założone kierunki i cele wpisują się w koncepcję zrównoważonego rozwoju powiatu, który oznacza, że wzrost gospodarczy prowadzi do zwiększenia spójności społecznej oraz podnoszenia jakości środowiska naturalnego, mając na uwadze potrzeby obecnych i przyszłych pokoleń. Jednocześnie wyznaczone wiodące kierunki oraz cele rozwoju powiatu są również spójne z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego na lata 2014-2020. Sformułowane cele ogólne i szczegółowe wyznaczono w 4 ładach zrównoważonego rozwoju. Wiodące kierunki rozwoju powiatu obejmują:

- nowoczesną sieć komunikacji drogowej,
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- gospodarkę opartą na wiedzy, edukacji, innowacyjności,
- współpracę transgraniczną i regionalną,
- strefy przemysłowe jako strefy aktywizacji, zatrudnienia,
- ofertę wykorzystania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów,
- promocję marki regionu – „Dolne Łużyce”.

I ŁAD ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

1. Cel ogólny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody.

Cele szczegółowe:

- 1.1 Pełne skanalizowanie miast i wsi powiatu żarskiego,
- 1.2 Zintegrowany i sprawnie funkcjonujący regionalny system gospodarki odpadami,
- 1.3 Rozwój systemu przeciwdziałania powodziom i systemu małej retencji,
- 1.4 Upowszechnienie zastosowania alternatywnych źródeł energii oraz strategii niskoemisyjnych,
- 1.5 Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej,
- 1.6 Cyfryzacja zasobu geodezyjnego.

II ŁAD SPOŁECZNY

2. Cel ogólny: Rozwój systemu edukacji, usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu.

Cele szczegółowe:

- 2.1 Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku prac,
- 2.2 Optymalizacja opieki społecznej pod kątem skuteczniejszego zaspokajania potrzeb grup wykluczonych,
- 2.3 Wzrost integracji usług zdrowotnych,
- 2.4 Modernizacja szpitala powiatowego – doprowadzenie do zgodności z wymogami,

- 2.5 Rozwój oferty spędzania czasu wolnego,
- 2.6 Wzrost wykorzystania potencjału organizacji w realizacji zadań integracji społecznej,
- 2.7 Wychowanie przez sport, kulturę i przygodę.

III ŁAD GOSPODARCZY

3. Cel ogólny: Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu

Cele szczegółowe:

- 3.1 Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, MPŚ oraz wzmocnienie otoczenia biznesu,
- 3.2 Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych,
- 3.3 Wykorzystanie potencjału rzemiosła żarskiego dla rozwoju przemysłu i przetwórstwa i edukacji młodzieży dla potrzeb rynku pracy,
- 3.4 Rozwój ofert turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe obszaru,
- 3.5 Promocja marki regionu Dolne Łużyce.

IV ŁAD INSTYTUCJONALNO-POLITYCZNY

4. Cel ogólny: Nowoczesne zarządzanie powiatem

Cele szczegółowe:

- 4.1 Wzmacnianie potencjału kadr i poprawa zarządzania instytucjami powiatowymi,
- 4.2 Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na wszystkich szczeblach administracji,
- 4.3 Zwiększanie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych,
- 4.4 Poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- 4.5 Doskonalenie mechanizmów współpracy sektora publicznego, społecznego, gospodarczego.

Opracowując Strategię Rozwoju Gminy Tuplice brano pod uwagę plany, koncepcje rozwojowe i strategie wyższego rzędu (powiatowe, wojewódzkie, krajowe). Wspólne założenia są niezbędne jako klamra spinająca działania i mająca oparcie w programach operacyjnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Nie bez znaczenia jest również specyfika Gminy Tuplice i oczekiwania samych mieszkańców. Należy jednak wskazać, że jest to dokument strategiczny, a nie dokument o charakterze wieloletniego planu inwestycyjnego, co powinno być przede wszystkim uświadomione lokalnej władzy i społeczeństwu.

8. Wnioski z analizy uwarunkowań istniejących prognoz dla obszaru Gminy Tuplice

8.1. Analiza SWOT

8.1.1 Metodologia analizy SWOT

Do analizy strategicznej gminy wykorzystano analizę SWOT, której nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia).

Punktem wyjścia w procesie określania celów długofalowych (strategicznych) jest odpowiedź na trzy pytania: jak działa, funkcjonuje dana instytucja obecnie? czym powinna być przyszłość? jakie są sposoby dojścia do przyszłego stanu pożądanego? Analiza SWOT jest więc efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji (systemu instytucji) oraz badania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Ze skrzyżowania tych podziałów otrzymujemy cztery kategorie czynników:

1. Zewnętrzne pozytywne szanse, czyli zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane, staną się impulsem do rozwoju oraz zniwelują zagrożenia.
2. Zewnętrzne negatywne zagrożenia, tzn. wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju instytucji, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji, a także nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
3. Wewnętrzne pozytywne mocne strony - walory organizacji, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród otoczenia i na tle podobnych instytucji.
4. Wewnętrzne negatywne słabe strony, będące konsekwencją ograniczeń zasobów, niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całej organizacji, jak i jej części. Każda organizacja posiada słabe strony, jednak zbyt duża ich ilość może spowodować zahamowanie rozwoju i brak możliwości realizacji celów.

Przyjęcie takiej koncepcji analizy i tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Tuplice pozwala określić cztery modelowe sytuacje, w jakich może znajdować się obecnie gmina Tuplice. Przedstawione poniżej wyniki analizy SWOT pozwolą ocenić teraźniejszość i wyznaczyć ramy przyszłych kierunków działania gminy, a tym samym umożliwić podjęcie realizacji konkretnych zadań.

Model I – strategia maxi/maxi, określa sytuację, w której przeważają **mocne strony i szanse**. Takiej sytuacji odpowiada postępowanie polegające na szybkim i wielokierunkowym rozwoju. Jednak jej użycie powinno być oparte na mocnych podwalinach ekonomicznych, gospodarczych, wykorzystaniu możliwości eksploatacji bogactw naturalnych.

Model II – strategia mini/maxi, określa sytuację instytucji, gdzie występuje przewaga **słabych stron** nad silnymi, ale równocześnie istnieje pozytywny układ warunków zewnętrznych, czyli **szans**. Działanie w takiej sytuacji polegać winno na wykorzystywaniu tych szans przy jednoczesnym zmniejszaniu lub poprawianiu niedociągnięć wewnętrznych. Model przyjęty w niniejszej strategii przez zespół.

Model III – strategia maxi/mini, określa sytuację gdzie realizacja zadań instytucji napotyka niekorzystny układ **zagrożeń** zewnętrznych. Wymagane jest wtedy maksymalne wykorzystanie swoich licznych **mocnych stron** do przewyciężenia przeszkód i prawidłowego funkcjonowania. Model, który jednak ma nikłe szanse do zastosowania z powodu braku występowania mocnych i progresywnych możliwości gminy zaistnienia na rynku i środowisku zewnętrznym.

Model IV – strategia mini/mini, dotyczy obszaru pozbawionego większych szans rozwojowych. Wynika to z funkcjonowania w nieprzychylnym otoczeniu stwarzającym liczne **zagrożenia**, przy równocześnie niewielkim wewnętrznym potencjale uniemożliwiającym wzmocnienie w obrębie własnych **słabych stron**. Taka pesymistyczna wersja sytuacji, implikująca brak możliwości samodzielnego i właściwego realizowania zadań społeczności lokalnej, powinna ukierunkować działania w stronę łączenia się i zacieśnienia współpracy z innymi organizacjami, instytucjami i środowiskami.

Ogólne wnioski wynikające z Analizy SWOT można sprowadzić do powszechnie znanych zasad, według których należy: unikać zagrożeń, wykorzystywać występujące i nadążające się szanse, eliminować i eskalować słabe strony i przede wszystkim opierać się na mocnych stronach.

Przedstawione w kolejnym punkcie wnioski z analizy obejmują całą sferę funkcjonowania gminy, w aspektach, które zostały przedstawione w części dotyczącej uwarunkowań geograficzno-przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych. Mocne i słabe strony gminy odnoszą się w przeważającej mierze do jej potencjału wewnętrznego, natomiast szanse i zagrożenia mają głównie charakter zewnętrzny.

8.1.2 Wyniki analizy

MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Łuk Mużakowa 2. Walory przyrodniczo-krajobrazowe 3. Obszary leśne 4. Potencjał turystyczny i rekreacyjny 5. Położenie transgraniczne gminy 6. Aktywna działalność w ramach Lokalnych Grup Działania – „Rybackiej” i „Łużyckiej” 7. Budowa SUW w Rytwinach – poprawa jakości wody 8. Stan środowiska naturalnego, nieskażonego przemysłem i uciążliwościami cywilizacyjnymi 9. Zaangażowany w aktywizację społeczną OPS 10. Położenie przy nadgranicznych szlakach drogowych i kolejowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój nowych technologii grzewczych – niskoemisyjnych: fotowoltaika 2. Dotacje z UE na ochronę środowiska 3. Rozwój handlu, usług, agroturystyki, turystyki leczniczej 4. Współpraca z partnerami z Niemiec oraz z sąsiednimi gminami 5. Rozwój turystyki typu „leczniczego” i „bliżej natury” 6. Wykorzystanie terenów zielonych i lasów 7. Zapotrzebowanie mieszkańców Niemiec na usługi agroturystyczne 8. Rozwój ruchu turystycznego, wykorzystanie atrakcji turystycznych 9. Budowa kopalni węgla w Gminie Brody 10. Rozwój gospodarczy terenów przygranicznych 11. Rozwój infrastruktury oświatowej 12. Budowa ścieżek rowerowych po zlikwidowanej linii kolejowej Stary Raduszec – Łęknica 13. Wytyczanie szlaków turystycznych (dla różnych form aktywności) 14. Uruchomienie punktu informacji turystycznej 15. Rozwój usług dla seniorów 16. Budowa sieci internetowych 17. Wyspecjalizowanie rolnictwa w produktach wysokogatunkowych i żywności ekologicznej 18. Rozwój gospodarczy Niemiec 19. Współpraca ze szkołami ponadgimnazjalnymi w zakresie doradztwa zawodowego 20. Upowszechnienie przedsiębiorczości 21. Poprawa i rozwój usług medycznych i służby zdrowia 22. Pozyskanie środków pomocowych na inwestycje komunalne 23. Osiedlanie się ludności miejskiej na terenach wiejskich 24. Budowa ZZO w Marszowie i podejmowanie w ramach ŁZG i pozostałych zrzeszeń kolejnych działań proekologicznych i prokomunalnych 25. Współpraca z gminami ościennymi i Gminą Łęknica, promowanie Parku Mużakowskiego i Łuku Mużakowskiego

	<p>26. Zmiana kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wzrost poczucia tożsamości lokalnej</p> <p>27. Wykorzystanie funduszy unijnych</p>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapóźnienie wsi, brak dbałości o estetykę 2. Zadłużenie gminy 3. Brak terenów pod infrastrukturę przemysłową 4. Mała aktywność gospodarcza mieszkańców 5. Brak środków finansowych na zadania własne i wkład własny do projektów 6. Nierozwinięta infrastruktura turystyczna, baza hotelowa i rekreacyjna 7. Niskie możliwości inwestycyjne gminy 8. Brak przemysłu 9. Brak MPZP 10. Słaby poziom bazy sportowej 11. Rewitalizacja parków 12. Zagrożenie trwałym bezrobociem 13. Oddalenie od centralnych ośrodków województwa – Zielonej Góry i Gorzowa Wlkp. 14. Sieć istniejących dróg i ich stan techniczny 15. Bariery architektoniczne 16. Brak sieci przesyłowej gazu ziemnego 17. Stan techniczny obiektów oświatowych 18. Utrudnienia w dostępie do usług publicznych 19. Mała świadomość obywatelska 20. Niski poziom zaufania społecznego 21. Niska jakość zbiorników wodnych do wykorzystania turystycznego 22. Wysoki poziom bezrobocia i ubóstwo 23. Słabe przystosowanie do potrzeb turystyki specjalistycznej 24. Pogarszanie się stanu infrastruktury 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trwała emigracja zarobkowa ludności w wieku produkcyjnym 2. Niszczenie dróg lokalnych przez ciężki transport 3. Brak zintegrowanej strategii promocji gminy – niedostateczne środki finansowe 4. Rozwój infrastruktury przemysłowej i turystycznej w gminach ościennych 5. Brak miejsc pracy dla absolwentów 6. Starzenie się społeczeństwa 7. Słaba pozycja województwa lubuskiego w kraju 8. Zmiana strategii realizacji finansów publicznych w kraju 9. Brak polityki mieszkaniowej, wspieranej centralnie przez państwo 10. Brak możliwości wykorzystania dostępnych środków z UE, skomplikowane procedury i brak możliwości prefinansowania 11. Brak porozumienia z gminami ościennymi ws. wspólnych realizacji przedsięwzięć 12. Mała aktywność zawodowa rolników 13. Niekontrolowana wycinka lasów 14. Słaba komunikacja PKP i PKS, ograniczanie linii komunikacyjnych 15. Brak uzbrojenia terenu pod aktywności gospodarcze 16. Niska estetyka i kultura na wsi 17. Słabe zaplecze techniczno-lokalowe instytucji wiejskich (światlice) 18. Zły stan obiektów zabytkowych 19. Brak zdefiniowanego produktu marketingowego gminy 20. Emigrowanie młodych i wykształconych osób 21. Kształcenie niedostosowane do potrzeb gospodarki

8.1.3 Ankieta diagnostyczna

Przygotowując strategię rozwoju, oprócz przeprowadzenia analizy SWOT, zdecydowano się na pozyskanie informacji płynącej bezpośrednio od społeczeństwa lokalnego. W tym celu

Zespół opracował ankietę, która została udostępniona zarówno w siedzibie Urzędu, Zespołu Szkół, Bibliotece Gminnej, jak i na stronie internetowej gminy. Do Urzędu łącznie wpłynęło 46 ankiet, w tym 34 od osób dorosłych. Pozostałe zostały przekazane przez uczniów gimnazjum (formularz ankiety załącznik nr do Strategii). W wyniku analizy uzyskanych danych stwierdzono, że według ankietowanych:

1. Do największych atutów Gminy Tuplice należą przede wszystkim:

- a) Łuk Mużakowa,
- b) nieskażone i bogate przyrodniczo środowisko,
- c) położenie transgraniczne,
- d) powstanie nowych terenów rekreacyjnych – Wzgórze Tuplickie, Park, odnowa placów zabaw.

2. Do największych słabości zaliczono:

- a) niedostateczną infrastrukturę sportową (brak Orlika),
- b) słabą komunikację (PKP, PKS),
- c) zły stan dróg, brak bezpośredniego zjazdu na autostradę,
- d) brak promocji gminy, niszczące zabytki,
- e) słaby poziom: handlu, usług,
- f) brak nowych miejsc pracy.

3. Do najważniejszych zagrożeń ankietowani zaliczyli:

- a) wyludnienie gminy spowodowane odpływem młodych ludzi i starzeniem się społeczeństwa,
- b) brak miejsc pracy,
- c) brak terenów inwestycyjnych,
- d) małą aktywność gospodarczą mieszkańców,
- e) marazm, stagnację, zacofanie,
- f) ograniczone fundusze.

4. Szanse dla Gminy Tuplice upatrywane są w:

- a) rozwoju agroturystyki,
- b) rozwoju turystyki i jej bazy (ścieżki rowerowe, trasy piesze)
- c) budowie kopalni i elektrowni w sąsiedniej gminie Brody (sypialnia i zaplecze dla pracowników, rozwój usług),
- d) promocji, wyłonieniu marki gminy,
- e) przyciągnięciu inwestorów z kraju i zagranicy (utworzeniu warunków zachęcających do inwestowania, uzbrajanie terenów),
- f) ekologicznym (nieskażonym) charakterze gminy.

5. Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie co należy zmienić w Gminie. Wskazano m.in., iż należy:

- a) rozwinąć usługi i handel,
- b) podjąć działania, które spowodują zatrzymanie odpływu mieszkańców,
- c) stworzyć warunki zachęcające inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy (w tym przypadku najchętniej widziana jest budowa dużego zakładu pracy),
- d) zwiększyć dostępności i zakresu świadczeń w ramach opieki zdrowotnej,
- e) podjąć wszelkie działania, których efektem wzrośnie jakość życia mieszkańców,
- f) poprawić stan infrastruktury oświatowej i bazy sportowej (boiska i inne obiekty).

Część ankietowanych tradycyjnie wskazała, że należy zmienić „wszystko”, łącznie ze wszystkimi pracownikami urzędu oraz pozbyć się dzików.

Ankiety wskazują również, że mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się z gminą i mają na jej temat jedynie dostateczne informacje. Tylko 11 osób wskazało niepowtarzalne cechy gminy, które w jakikolwiek sposób odróżniają ją od pozostałych jednostek. Według oceniających można tu zaliczyć:

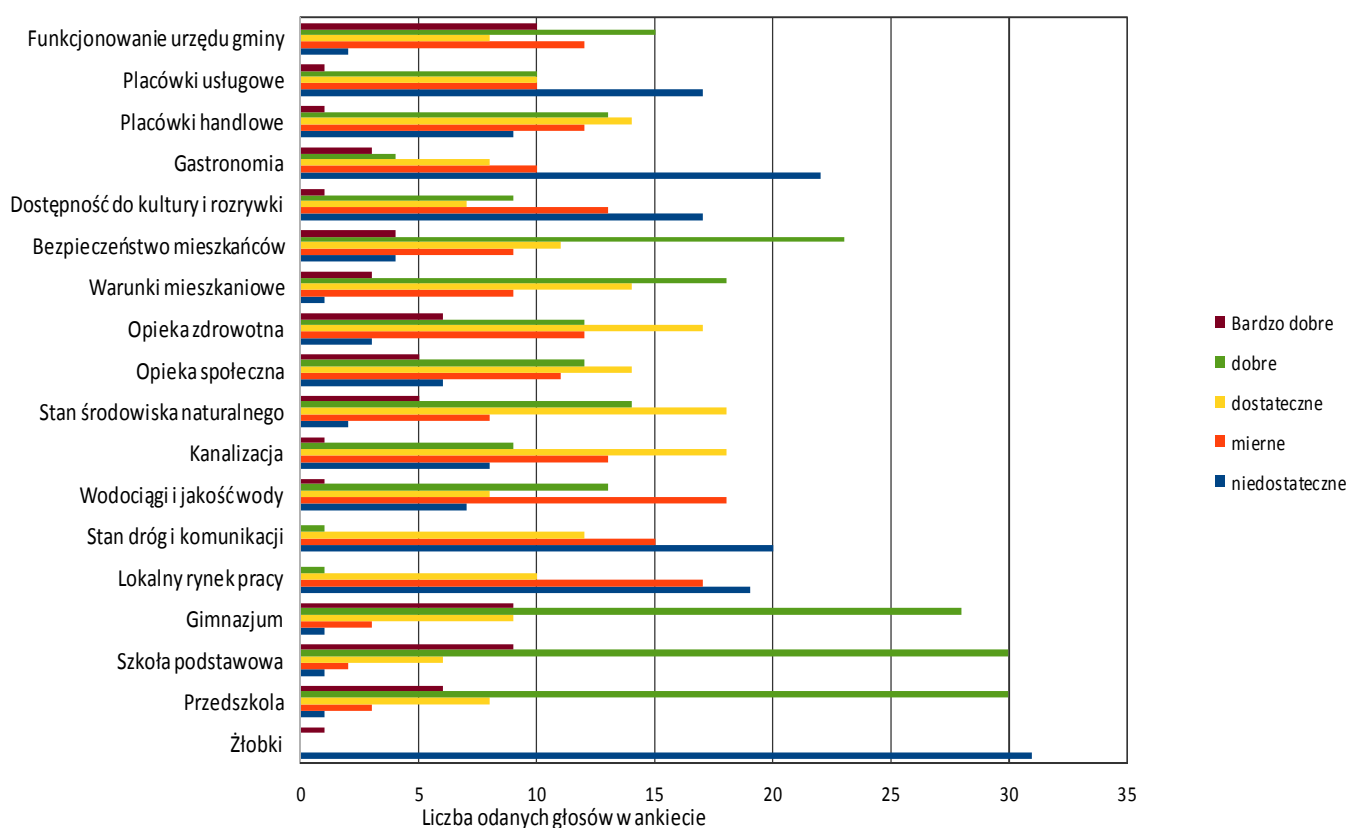
- a) Mieszkańców i atmosferę,

- b) Zwodociągowanie gminy (100%),
- c) Szkołę,
- d) Wzgórze Tuplickie – odnowiony teren rekreacyjny,
- e) Geopark Łuk Mużakowa,
- f) Bogactwo fauny i flory – nieskażone środowisko.

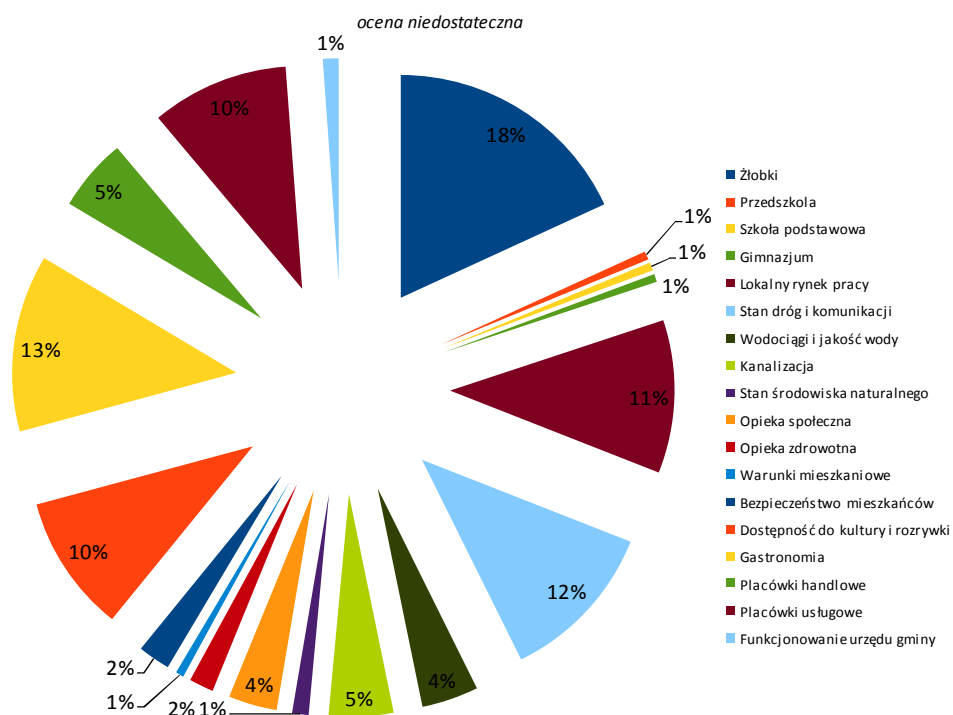
Dla dwóch osób gmina Tuplice jest najgorszą w województwie, położoną na końcu świata, w której umierają ludzie i nic się nie dzieje. Jest to niepokojący sygnał, ponieważ pochodzi od osób młodych, których negatywne do gminy nastawienie jest generalnie w całej ankiecie. Nie widzą tu swej przyszłości, ale również nie wskazują najmniejszego nawet zaangażowania, by problem ten rozwiązać.

Tabela nr 12.

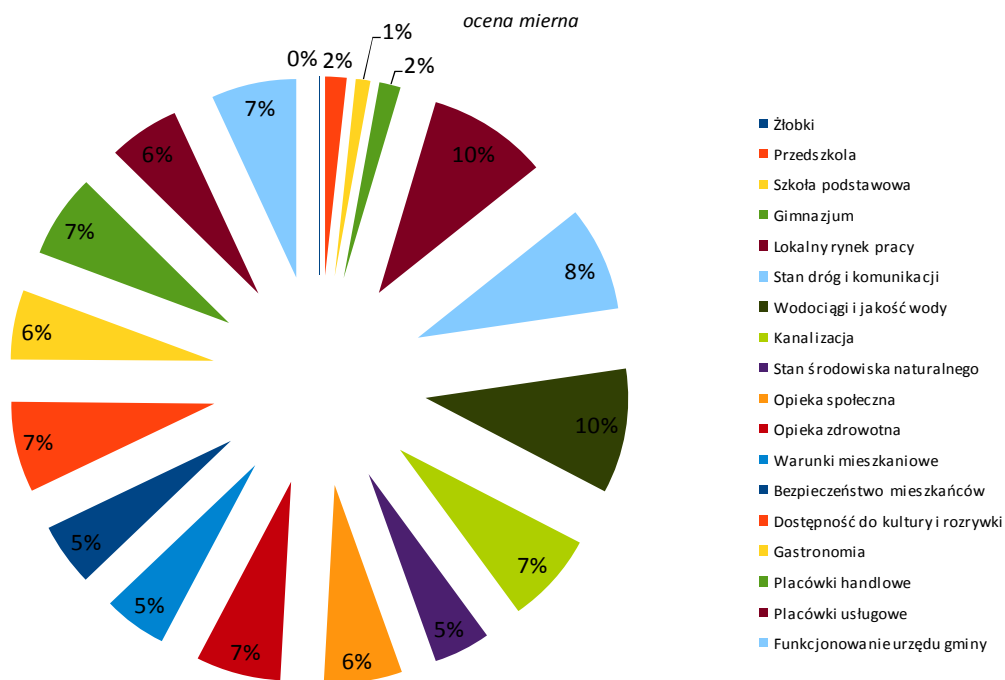
Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów ważnych społecznie

Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów i instytucji

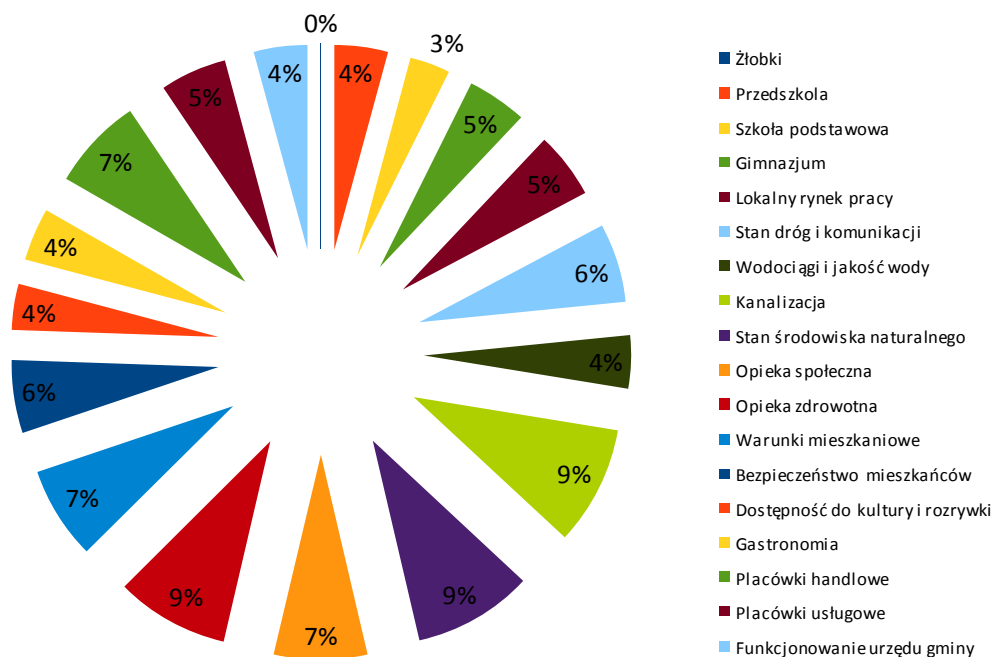

Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów i instytucji

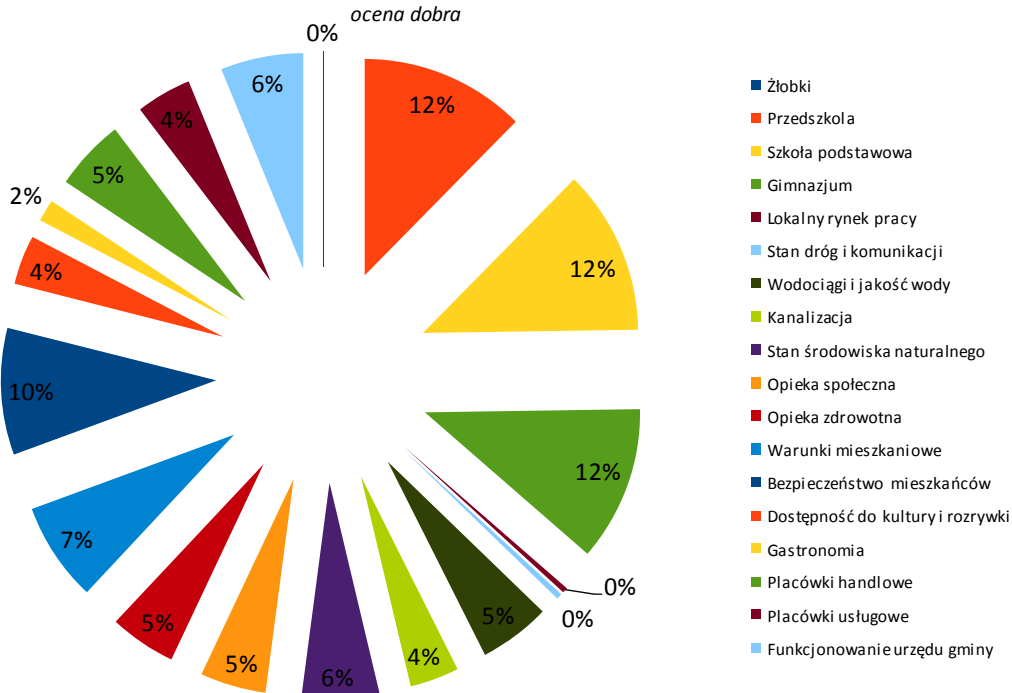
Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów i instytucji

ocena dostateczna

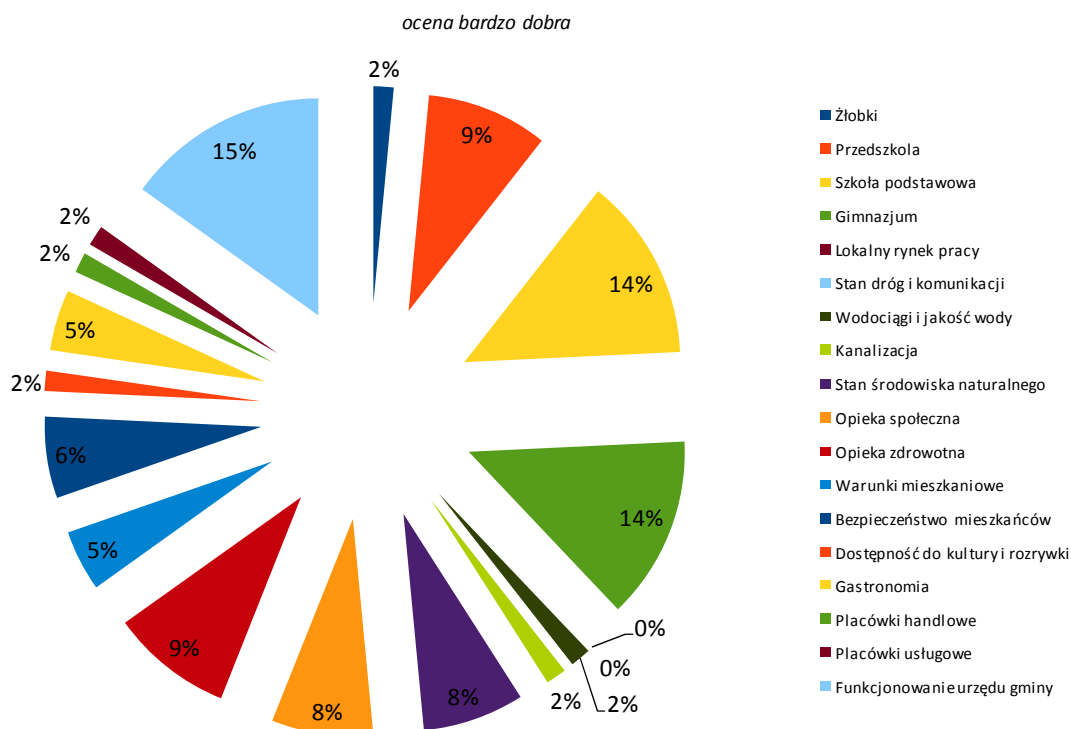

Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów i instytucji

ocena dobra

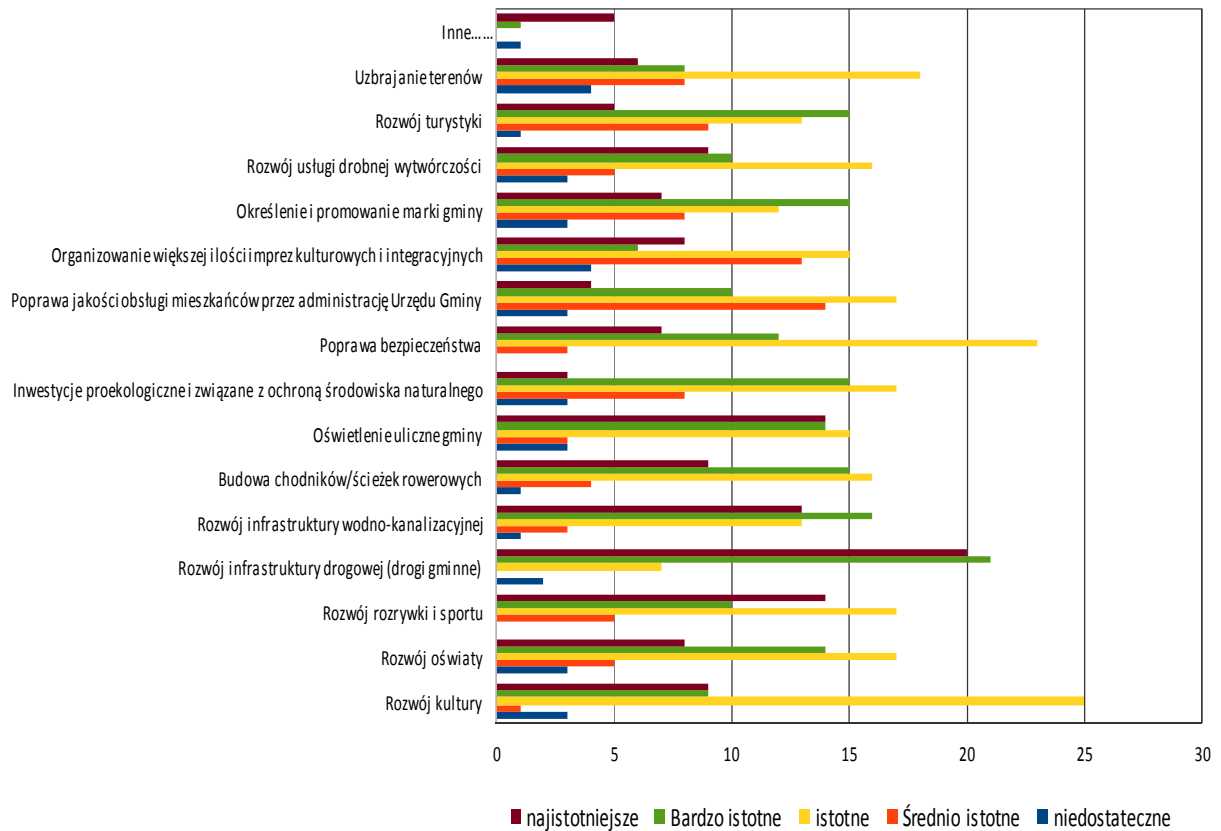
Poziom funkcjonowania w Gminie Tuplice obszarów i instytucji

Ankiety miały na celu również zebranie informacji, co według mieszkańców gminy należy przede wszystkim zmienić. Społeczność wskazała, iż prognozując rozwój gminy pod uwagę należy wziąć:

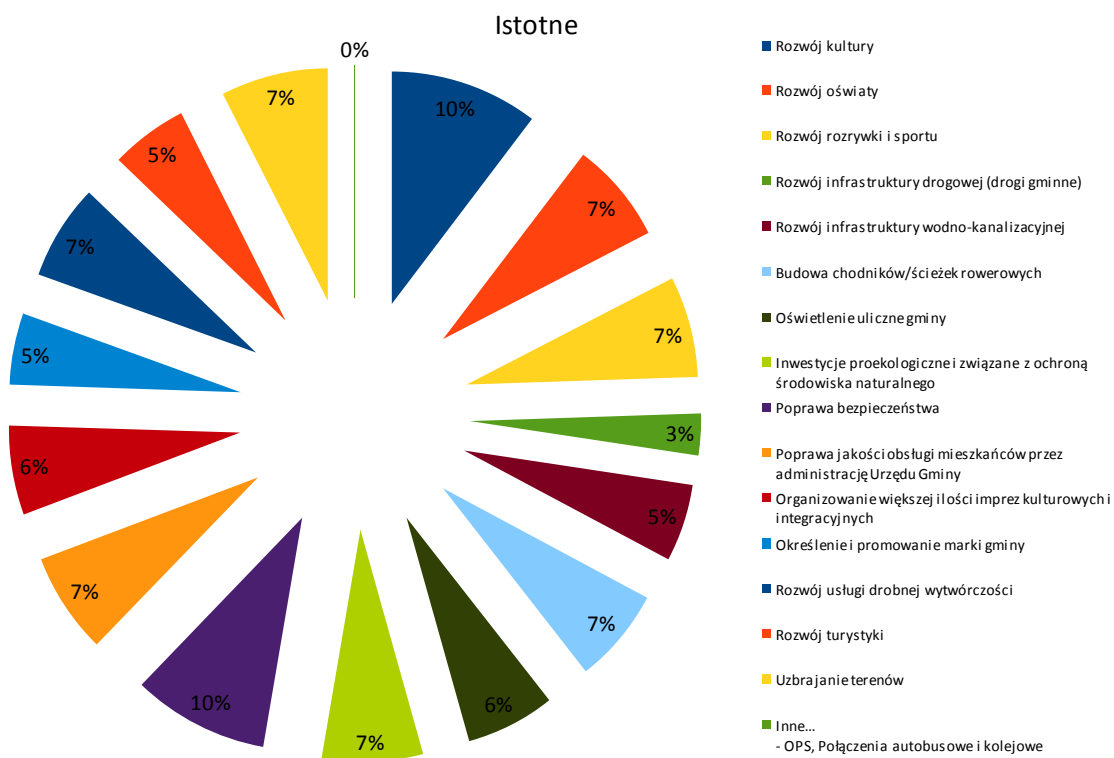
1. Remont, modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg przebiegających przez gminę,
2. Działania mające na celu rozwój szeroko pojmowanej turystyki (budowa bazy noclegowej, usługowej, gastronomicznej, handlowej, rozwój tras rowerowych, pieszych, konnych, powołanie punktu informacji turystycznej, promocja gminy i regionu),
3. Zbudowanie tzw. marki gminy,
4. Rozwój, modernizacja i budowa infrastruktury: oświetlenie drogowe, kanalizacja, jakość wody,
5. Rozwój bazy sportowo-oświatowej oraz rozszerzenie oferty kulturalnej i zdrowotnej, która dla wielu ankietowanych jest sferą istotnie wpływająca na jakość życia w gminie.

Obszary o najwyższym priorytecie dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie lat 2014-2020

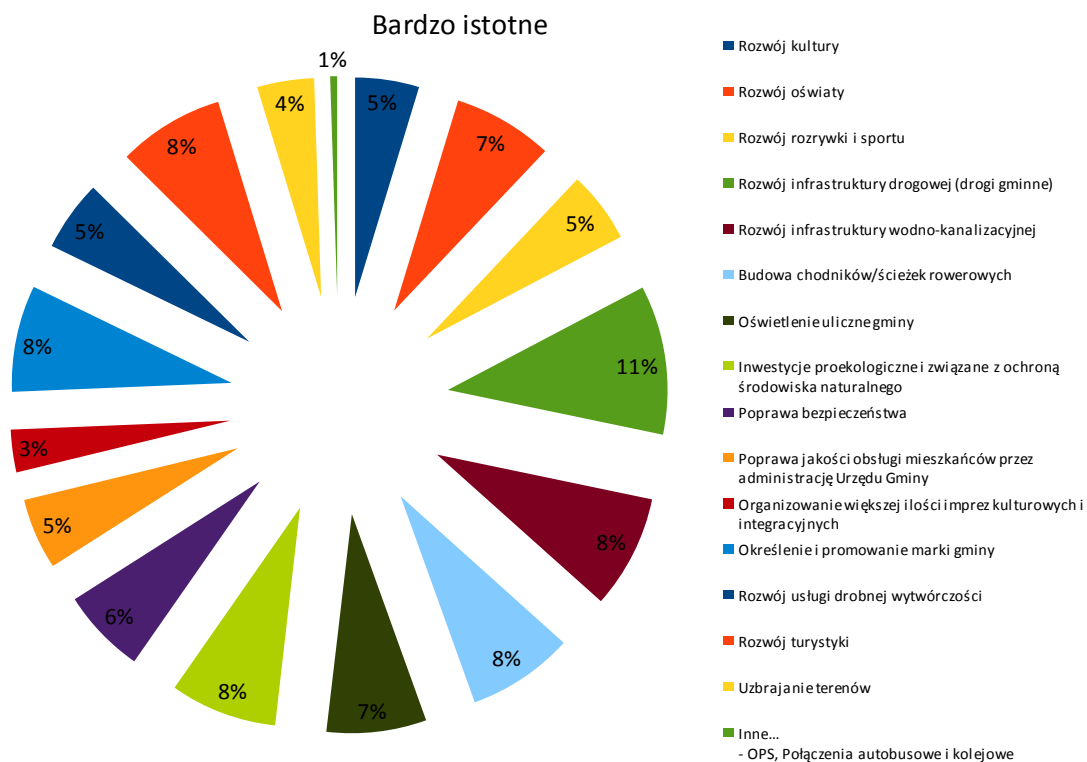

Według założeń do realizacji przyjętego celu głównego wyznaczono cele strategiczne i kierunki interwencji, których celem jest ich osiągnięcie w perspektywie do roku 2020.

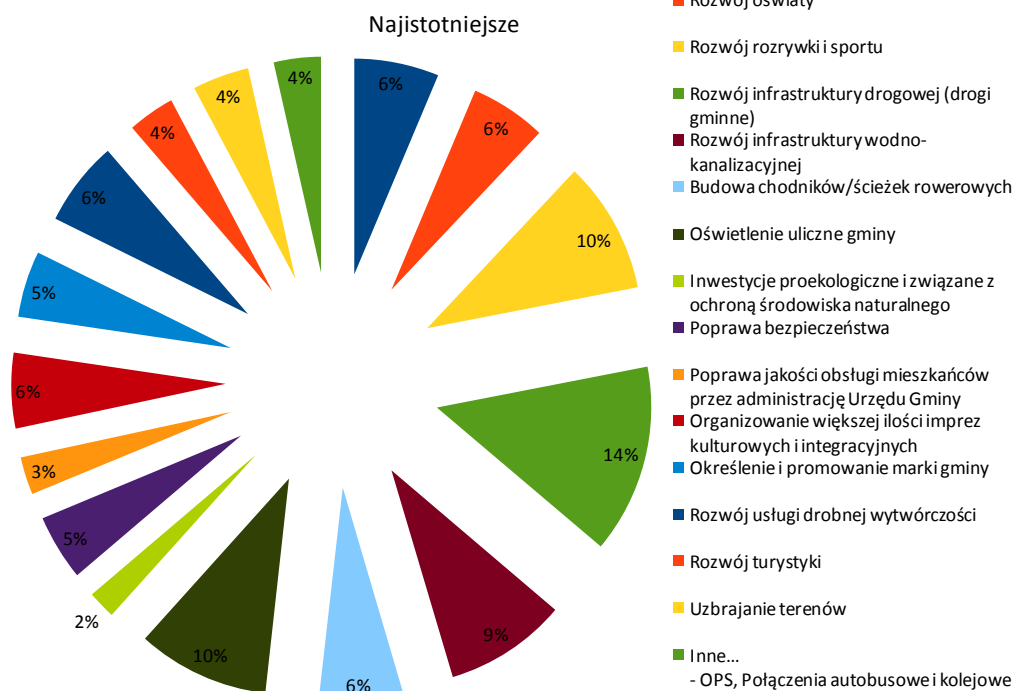
Priorytety dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie lat 2014-2020

Priorytety dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie lat 2014-2020

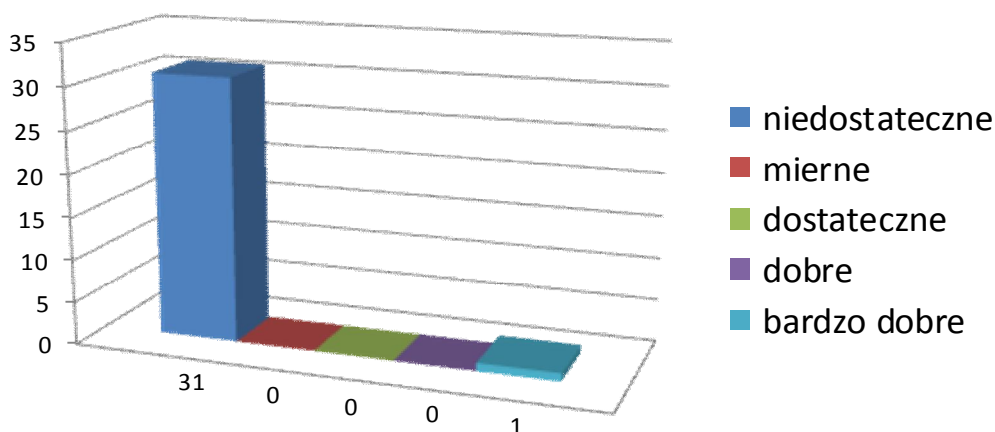

Priorytety dla rozwoju Gminy Tuplice w perspektywie lat 2014-2020

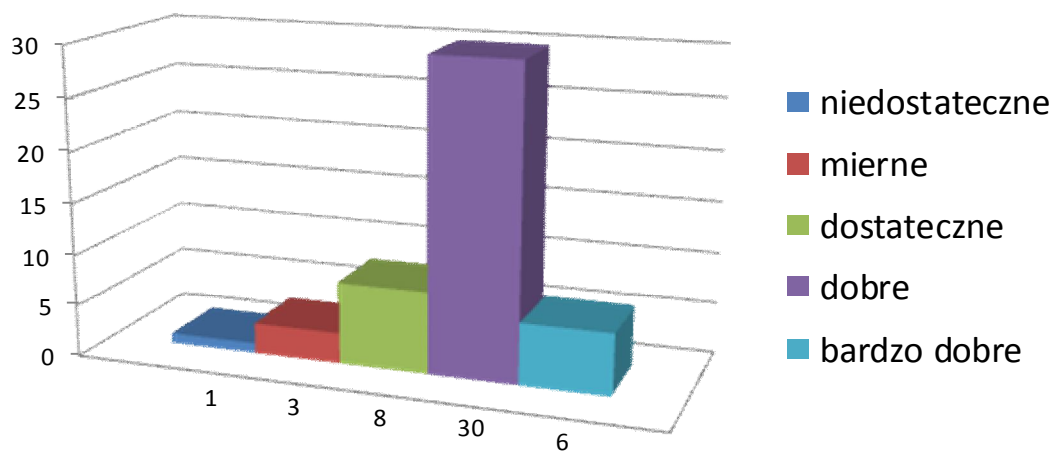

Ocenę poszczególnych instytucji i obszarów przedstawiają poniższe wykresy, które w sposób obrazowy odnoszą się do odczuć społecznych:

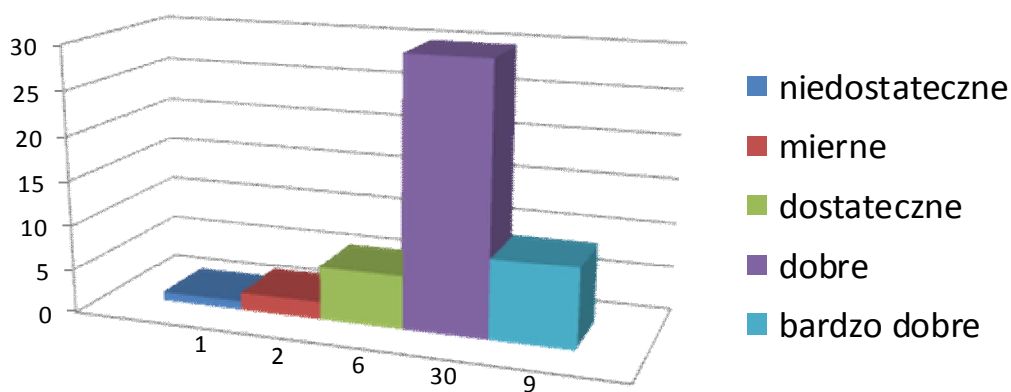
Żłobki

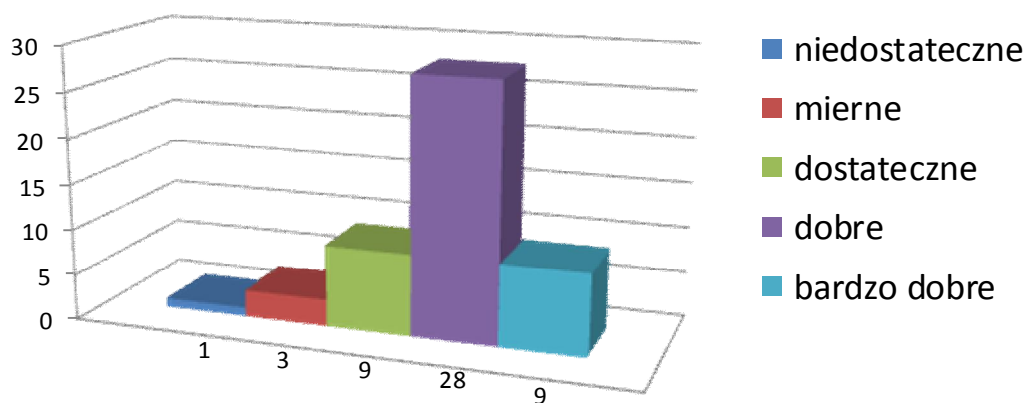
Przedszkole

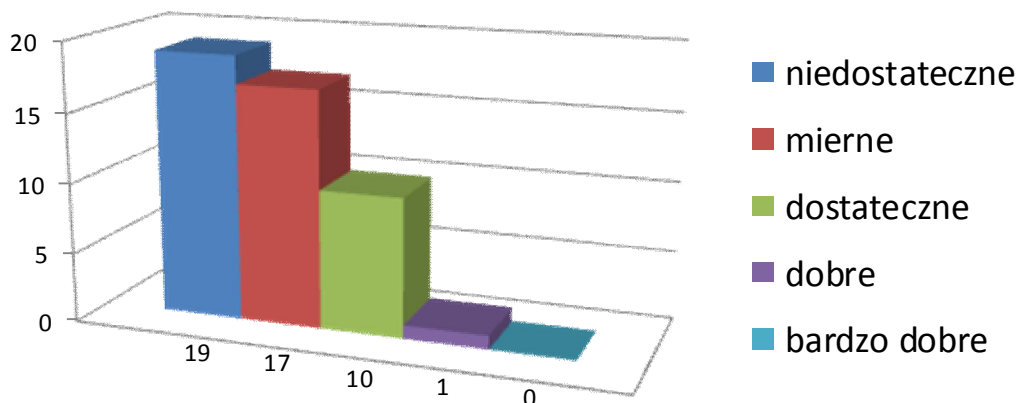
Szkoła podstawowa

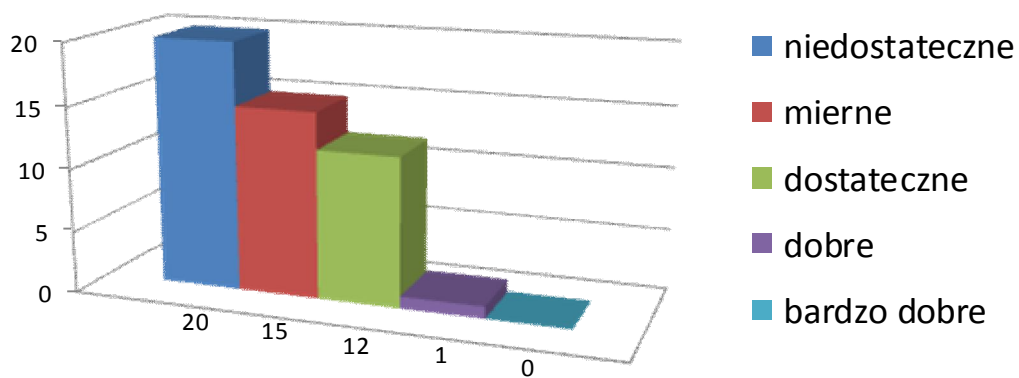
Gimnazjum

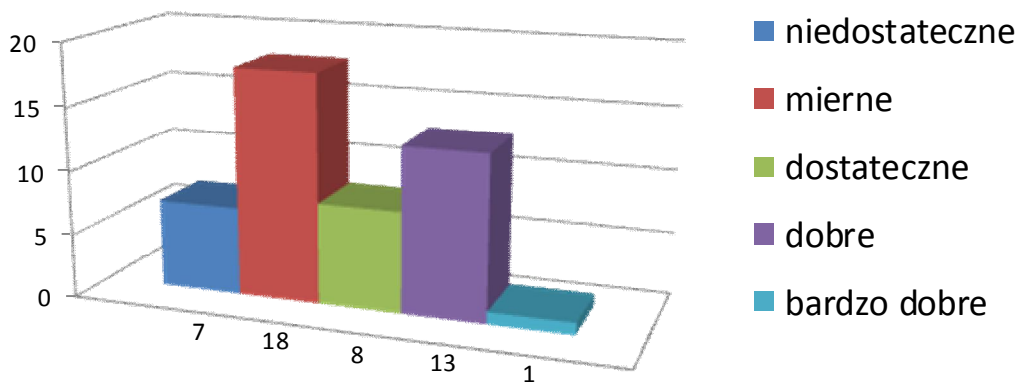
Lokalny rynek pracy

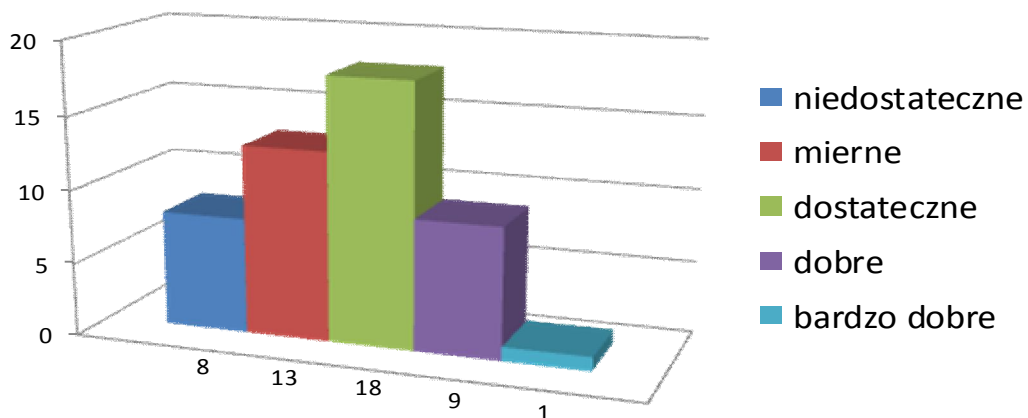
Stan dróg i komunikacji

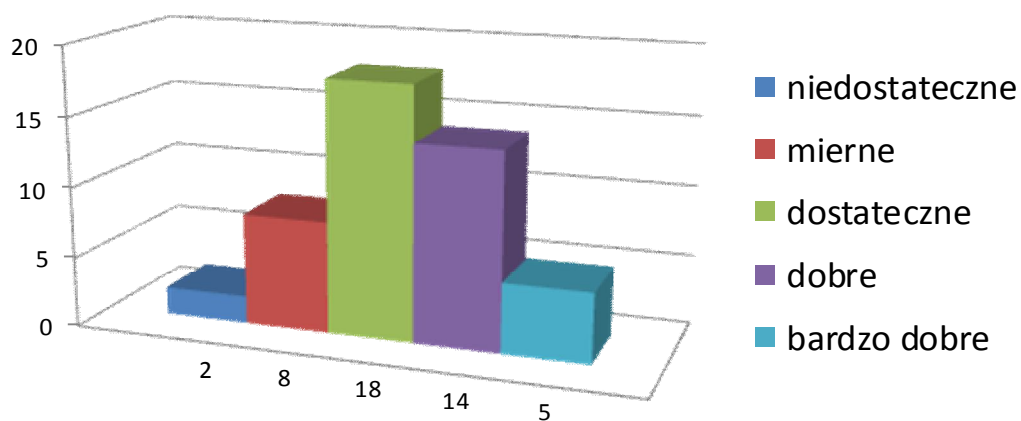
Wodociągi i jakość wody

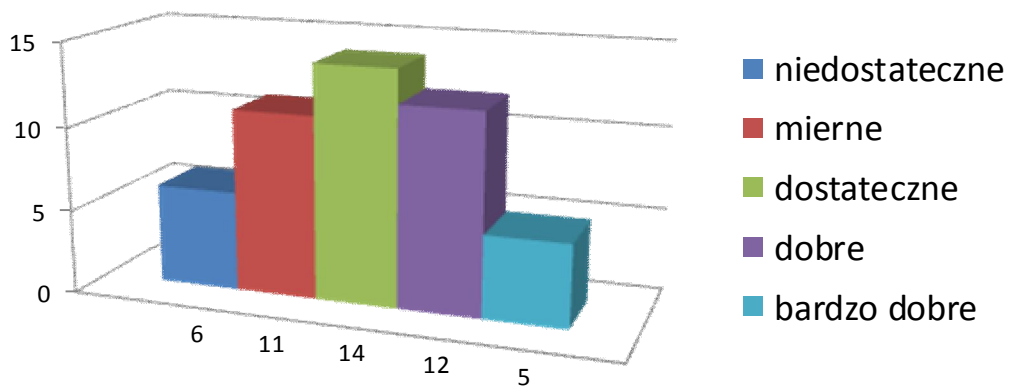
Kanalizacja

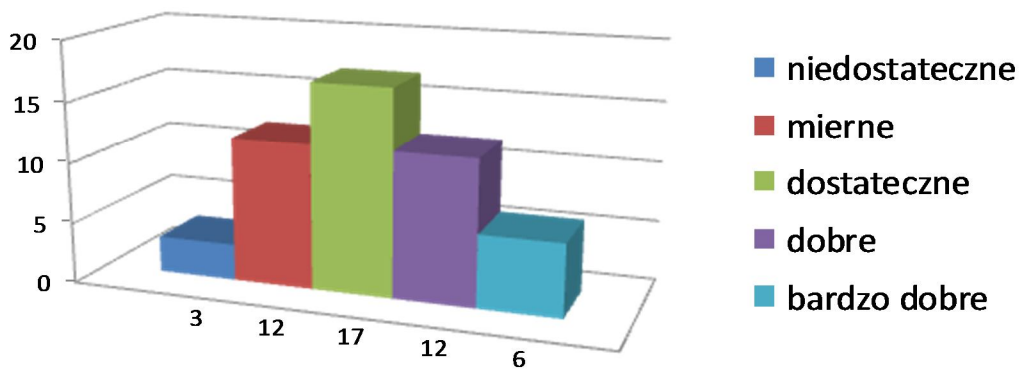
Stan środowiska naturalnego

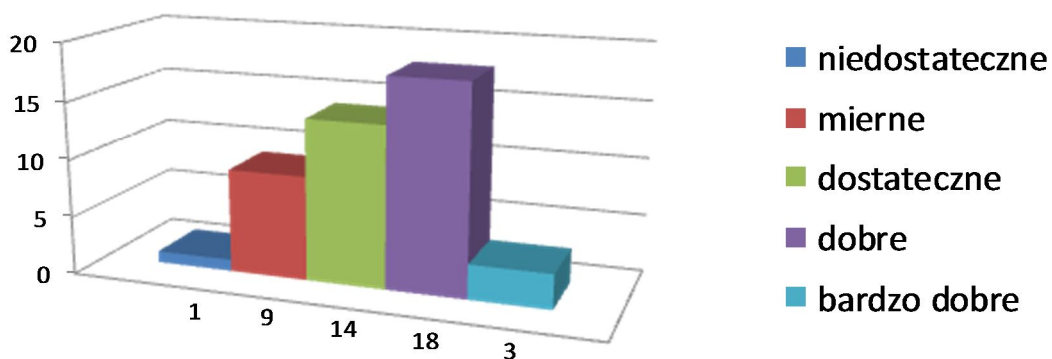
Opieka społeczna

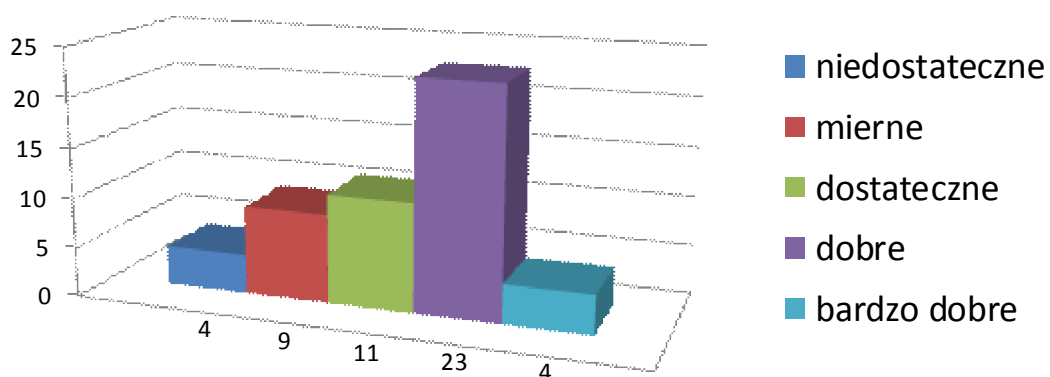
Opieka zdrowotna

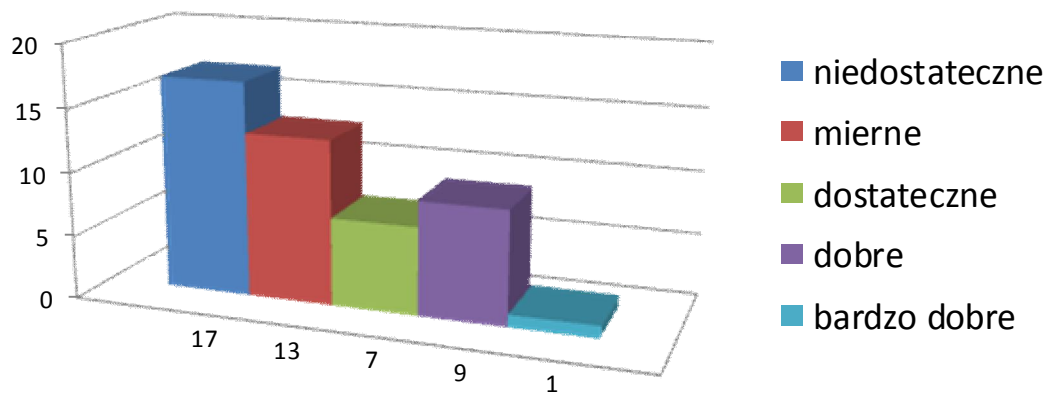
Warunki mieszkaniowe

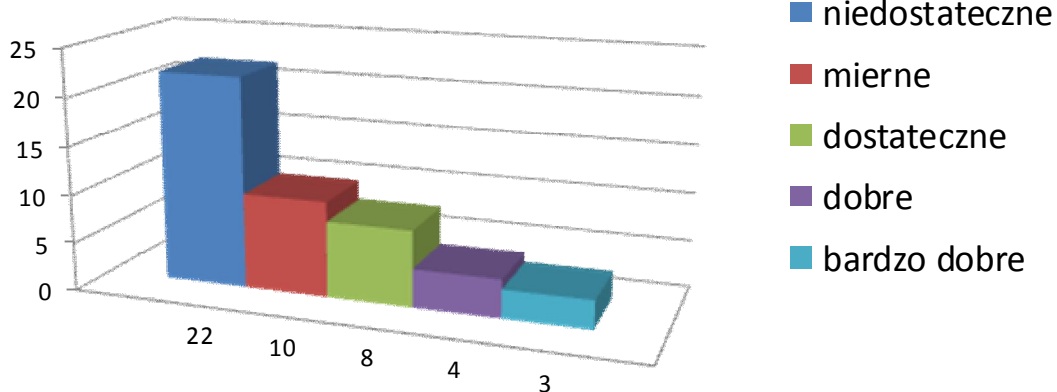
Bezpieczeństwo mieszkańców

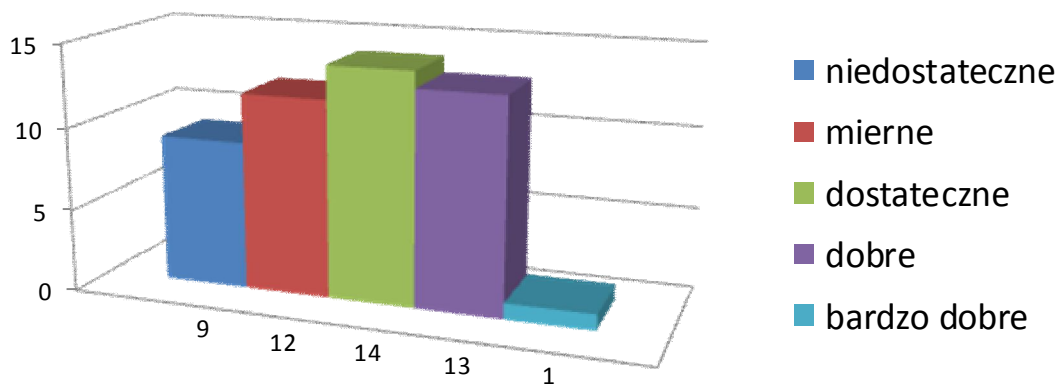
Dostępność do kultury i rozrywki

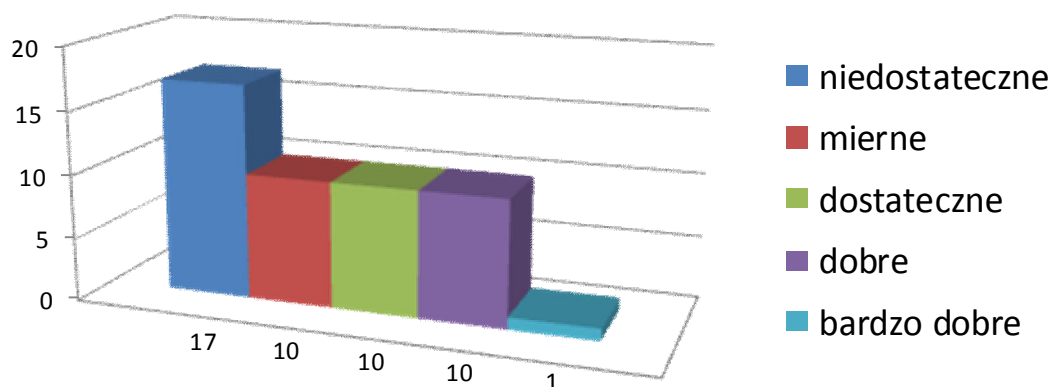
Gastronomia

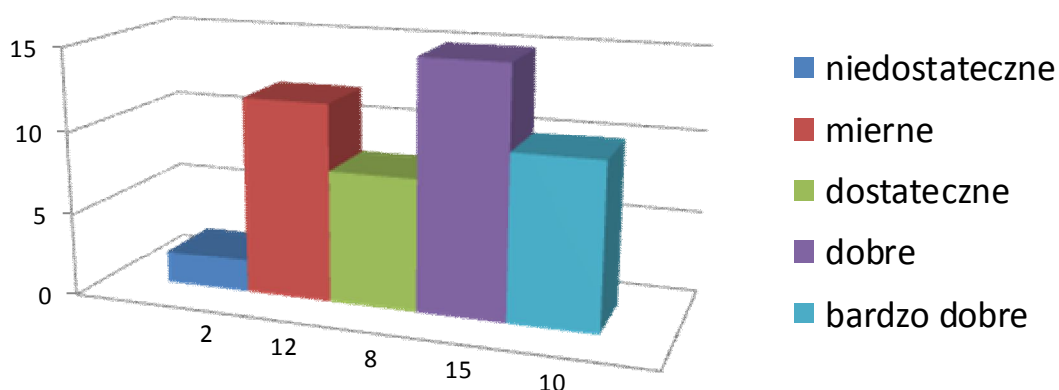
Placówki handlowe

Placówki usługowe

Funkcjonowanie urzędu gminy

9. Wnioski

9.1 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz infrastrukturalne Gminy

Tuplice

9.1.1 Poziom wykształcenia

Istniejące placówki oświatowe: Zespół Szkół w Tuplicach (Szkoła podstawowa i Gimnazjum) oraz Przedszkole Samorządowe osiągają dobre wyniki w kształceniu dzieci i młodzieży. Nauka kontynuowana jest w szkołach średnich – technikach i liceach zlokalizowanych w Żarach, Żaganiu i Lubsku. Można też wskazać, że młodzież kontynuująca naukę w dużych ośrodkach miejskich (Wrocław, Poznań, Zielona Góra) bardzo często wiąże swoją przyszłość właśnie z dużymi metropoliami i tam już pozostaje.

W dalszym ciągu dużym problemem jest brak aktywności w zakresie kształcenia ustawicznego, dostosowanego do potrzeb i możliwości rynku pracy. Niska mobilność życiowa pozostaje przyczyną niemożności zdobycia nowego zawodu, a co za tym idzie,

znalezienia pracy poza miejscem zamieszkania. System oświaty, a przede wszystkim placówki kształcenia ustawicznego, powinny w większym stopniu aktywizować nie tylko młodzież, ale również dorosłych do samokształcenia i rozwoju.

Niepokojący wydaje się wzrastający poziom kosztów kształcenia, przy dochodach pozostających na tym samym poziomie. Wydatki na edukację i kształcenie stanowią dla zdecydowanej większości rodzin z terenu gminy Tuplice, posiadających dzieci w wieku szkolnym, poważne obciążenie domowego budżetu. Konieczność uiszczenia opłat związanych z uczęszczaniem dziecka do szkoły czy zakup niezbędnych szkolnych podręczników to często ogromny wydatek, wymagający licznych rezygnacji i ograniczeń w zakresie realizacji innych potrzeb. Zauważalnym problemem są również niskie aspiracje rodzin żyjących w ubóstwie w odniesieniu do dzieci, które znajdują uzasadnienie zarówno w poziomie ich materialnego życia (brak środków na edukowanie), jak i modelu życia, będącego skutkiem dziedziczenia niskich ambicji życiowych (będących mechanizmem dostosowawczym do sytuacji). W polityce społecznej koniecznym jest podjęcie interwencji w tym zakresie, np. przez tworzenie skutecznego systemu stypendialnego czy poprzez otoczenie szczególną troską wychowawczą dzieci i młodzieży ze środowisk podlegających wykluczeniu już w samym środowisku szkolnym, jak i przy wsparciu miejscowego OPS.

9.1.2 Główne problemy społeczne

9.1.2.1 Starzenie się społeczeństwa

Na terenie gminy odnotowuje się przede wszystkim problemy, których przyczyną jest systematyczny wzrost liczebności ludności w wieku poprodukcyjnym (zmniejszenie dzietności, odpływ ludzi młodych, nadumieralność w wieku największej aktywności zawodowej). Stąd też obserwowane jest zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze dla osób starszych i samotnych. Często również, w związku ze zmianami demograficznymi, kulturowymi i modelu rodziny następuje izolacja i mała aktywność społeczna i środowiskowa ludzi starszych. Niestety, obserwowalny jest systematyczny spadek ilości rodzin wielopokoleniowych i ograniczenie funkcji wychowawczych i opiekuńczych wypełnianych przez rodzinę wobec dzieci i starzejących się rodziców.

Badania przeprowadzane nie tylko w województwie lubuskim potwierdzają, iż coraz częściej mamy do czynienia w stosunku do osób będących w wieku rozrodczym z odkładaniem decyzji o zawarciu związku małżeńskiego, wzrostem ilości związków nieformalnych, zmniejszeniem dzietności, wzrostem ilości samotnych matek wychowujących dzieci. Wskazane sytuacje niestety mają znaczny wpływ na wyludnianie się nie tylko naszych gmin, województwa, ale jest to tendencja obserwowana na terenie całej Polski.

9.1.2.2 Bezrobocie i ubóstwo

Przeprowadzone analizy wskazują, że problem bezrobocia, pomimo iż może procentowo nie wskazuje na jego duże rozmiary (rocznie 8-9%), to jednak jego charakter jest stały i polega głównie na:

1. Utrzymaniu się wysokiego bezrobocia strukturalnego.
2. Długotrwałym bezrobociu osób z niskim poziomem wykształcenia, o niskiej mobilności życiowej i zawodowej.
3. Bezrobociu młodzieży kształconej niezgodnie z potrzebami rynku pracy.
4. Bezrobociu kobiet spowodowanym mniejszymi szansami na rynku pracy.
5. Bezrobociu mieszkańców mniejszych wsi, zwłaszcza w miejscowościach, gdzie zlikwidowano w latach 90. zakłady pracy: tartaki, cegielnie, szlifiernie szkła, państwowe gospodarstwa rolne.

6. Adaptacji do długotrwałego bezrobocia i przenoszeniu modelu życia w bezrobociu na następne pokolenia (pogodzenie się z socjalnym trybem życia, opartym na pomocy udzielanej przez gminę i państwo).

Ubóstwo występujące na terenie gminy Tuplice jest głównie wynikiem występowania skumulowanych przyczyn strukturalnych oraz specyficznego profilu socjopsychologicznego i kulturowego beneficjentów pomocy społecznej. Bieda większości zasiłkobiorców pomocy społecznej jest bezpośrednio połączona z bezrobociem i w głównej mierze jest skutkiem współwystępowania:

- braku wykształcenia i niskich kwalifikacji zawodowych,
- życiowej niezaradności,
- niechęci do wykonywania pracy za niskie wynagrodzenie,
- złego stanu zdrowia i niepełnosprawności,
- wypadków losowych (rozwód, śmierć pracującego członka rodziny).

Negatywne skutki ubóstwa rodzin, to przede wszystkim adaptacja do życia w biedzie (zjawisko bierności, apatii, fatalizmu związanego z długotrwałą biedą), brak popytu na inne formy pomocy poza materialną, zadłużenie gospodarstw domowych, niski poziom wykształcenia osób ubogich – rezygnacja z kształcenia. Bieda i ubóstwo oraz postępujący zanik wartości moralnych i społecznych są niejednokrotnie przyczynami zaburzenia funkcjonowania rodziny, do których zaliczymy:

1. Alkoholizm i narkomanię.
2. Przemoc w rodzinie.
3. Zaburzenia psychiczne i inne zachowania patologiczne.
4. Przestępczość nieletnich.
5. Niewypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, wzrost zapotrzebowania na opiekę zastępczą.

Wskazane problemy dotyczą w dużej mierze ośrodków miejskich, ale nie omijają również społeczności lokalnych o charakterze wiejskim, takim jak społeczność Gminy Tuplice, które jeszcze do niedawna były ostoją życia i tradycji rodzinnych. Wzrost dostępu do środków przekazu: telewizji, Internetu, radia, prasy spowodował zaburzenia postrzegania rzeczywistości i wartości społecznych, w szczególności ukierunkowanych na zdobycie określonych dóbr materialnych i pozycji, co również ma wpływ na powstawanie sytuacji patologicznych i konfliktowych. Tempo życia oraz wartości medialne wskazują młodym ludziom, iż w życiu należy osiągać wszystko co najlepsze i najdroższe (według propagowanych standardów) tanim i szybkim kosztem, co nie zawsze koreluje z obowiązującym prawem.

9.1.2.3 Niepełnosprawność jako problem w wymiarze indywidualnym i społecznym

Osoby niepełnosprawne z województwa lubuskiego, w tym z terenu naszej gminy, charakteryzuje niska aktywność zawodowa (podstawowym źródłem utrzymania 90% niepełnosprawnych są świadczenia społeczne) oraz niewystarczająca adaptacja do pracy na wolnym rynku pracy. Występujące bariery architektoniczne i urbanistyczne oraz braki w edukacji osób niepełnosprawnych uniemożliwiają ich dalszy rozwój. Dodatkowo niekorzystną sytuację pogłębiają bariery w sferze świadomości społecznej, traktujące osoby niepełnosprawne jako niepełnowartościowe.

9.1.2.4 Kapitał kulturowy mieszkańców w odniesieniu do problemów społecznych

Na powstanie wielu problemów społecznych ma wpływ m.in. zaniżony kapitał kulturowy mieszkańców. Na jego gromadzenie wpływa rodzina, szkoła, instytucje kultury, ochrony

zdrowia i sportu, a także najbliższe środowisko społeczne z jego różnorodnymi formami organizacyjnymi. Po analizie sytuacji istniejącej na obszarze gminy stwierdzono, iż:

1. Sytuacja materialna i brak aspiracji, zwłaszcza ludzi ubogich, w zakresie edukacji jest jednym z podstawowych źródeł wykluczenia społecznego.
2. Placówki edukacyjne, w tym przedszkole i zespół szkół, powinny aktywnie włączać się w realizację funkcji socjalnej i wspomagającej aktywnie rodzinę w wychowywaniu, przeciwdziałaniu zaburzeniom: nastrojowym, nerwicowym, monitorowaniu prawidłowego rozwoju psychicznego, zachowań i emocji dzieci i młodzieży, udzielaniu wszechstronnej pomocy dzieciom niepełnosprawnym i z orzeczeniami o dysfunkcjach.
3. Kultura pełni bardzo ważną funkcję w rozwoju i kształtowaniu postaw przyszłej i obecnej społeczności, bowiem inspiruje rozwój intelektualny i emocjonalny społeczności i jednostek, umożliwia dostęp do kultury popularnej oraz wyższej, a także do czytelnictwa. W ramach ogólnodostępnej biblioteki gminnej powinny być prowadzone działania informacyjne, edukacyjne, jak również umożliwiające mieszkańcom dostęp do Internetu.
4. Sport masowy realizuje ważne zadania w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz wychowania dzieci i młodzieży, co powinno stanowić przyczynek do rozwoju bazy sportowej, jak również modernizacji zaplecza sportowego zespołu szkół. Dużą rolę odgrywają imprezy organizowane cyklicznie, jak np. udział w ogólnopolskiej akcji – „Cała Polska Biega i Tuplice też!”, w której uczestniczy coraz więcej dzieci, młodzieży i dorosłych.
5. Gmina powinna w miarę możliwości finansowych i organizacyjnych wspierać system profilaktyki zdrowotnej, zwłaszcza nad matką i dzieckiem oraz promować zdrowy styl życia, który warunkuje prawidłowy rozwój psychofizyczny jednostek.

9.1.3 Szanse i atuty do wykorzystania

9.1.3.1 Lokalizacja i uwarunkowania społeczno-polityczne

Do podstawowych atutów gminy Tuplice, wynikających z położenia geograficznego, uczestnicy warsztatów zaliczyli przede wszystkim bliskość Niemiec i wypływające z tego faktu możliwości związane z rozwojem turystyki i gospodarki. Atut położenia przygranicznego wzmacniany jest istnieniem przecinających województwo szlaków komunikacyjnych – drogowych i kolejowych – o znaczeniu międzynarodowym. Istotnym mankamentem jest odcięcie gminy od bezpośredniego dostępu do drogi A 18 w miejscowości Kałki Górne. Odpowiednio rozwinięta i utrzymana sieć infrastruktury transportowej jest jednym z podstawowych warunków wysokiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa lubuskiego, a w jego ramach również gminy Tuplice, jego atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej, a także istotną składową ogólnej jakości życia. Dlatego należy podejmować wszelkie możliwe działania na rzecz modernizacji infrastruktury drogowej, przebiegającej przez gminę, od lobbingu poczynając, a kończąc na realizowaniu własnych przedsięwzięć (utwardzanie dróg gminnych, odbudowę dróg, modernizację, współudział w inwestycjach na poziomie powiatowym). Ważne jest również utrzymanie pozostałej linii kolejowej łączącej Tuplice z Żarami i pozostałą częścią województwa. Strategia rozwoju regionalnego przewiduje rozbudowę i modernizację infrastruktury linii kolejowych 275 na odcinku Miłkowie – Żagań oraz linii 14 na odcinku Żagań - Żary – Forst. Należy zatem dołożyć starań, aby inwestycja ta została zrealizowana, co zapewni dywersyfikację transportu publicznego na naszym terenie i będzie w przypadku budowy kopalni odkrywkowej w Brodach ważnym szlakiem komunikacyjnym.

Za istotną stroną uznane zostały walory środowiska naturalnego, w dużej mierze

unikatowe w skali Polski i Europy – Geopark Łuk Mużakowa – pozostałość jednego ze zlodowaceń i ekspansji moreny czołowej. Znakiem rozpoznawczym, nie tylko samej gminy Tuplice, jej najbliższych sąsiadów i samego województwa lubuskiego, jest duży potencjał turystyczny, ukryty w znajdujących się na terenie Ziemi Lubuskiej jeziorach i rzekach, borach i dziewiczych ostojach leśnych. Za mankament uznawany jest jednak słaby stopień rozwoju bazy turystycznej, zdekapitalizowana infrastruktura turystyczna. Działania inwestycyjne i modernizacyjne infrastruktury turystycznej powinny być szeroko poparte kampanią promocyjną walorów turystycznych gminy, opartej na spójnej, zintegrowanej strategii turystycznej i promocyjnej, zawierającej takie elementy jak regionalne produkty turystyczne, marki turystyczne itp. samej gminy Tuplice na tle województwa lubuskiego.

Wskazywane jako atut przygraniczne położenie musi być wykorzystywane w zachęcaniu zagranicznych przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy. W zgodnej opinii respondentów pozytywny wizerunek gminy jako terenu przyjaznego inwestorom psuje przede wszystkim zła infrastruktura drogowa i ograniczona kolejowa, brak kompleksowego uzbrojenia oferowanych terenów, a przede wszystkim brak bezpośredniej dostępności komunikacyjnej.

Polityka w zakresie pozyskiwania inwestorów ściśle wiąże się z rynkiem pracy, który charakteryzuje się dużym zasobem siły roboczej i niskimi kosztami pracy w porównaniu do sąsiednich regionów. Jednakże stanowi on również bardzo duży obszar problemowy, głównie ze względu na utrzymującą się stopę bezrobocia, opartą na długoterminowym pozostawianiu bez stałego zatrudnienia, co pociąga za sobą szereg negatywnych zjawisk społecznych i patologii. Problemy te wzmaga pozostałość po początkowym okresie transformacji w latach 90., kiedy to celem rozwoju gospodarczego oddano istniejące i całkiem dobrze prosperujące zakłady w prywatne ręce: tartaki, cegielnie, gospodarstwa rolne, szlifiernie. Zakłady zostały wyprzedane z majątku, rozkradzione, zdewastowane, a wśród miejscowej społeczności narasta frustracja z powodu roztrwonienia kapitału gospodarczego. Jest to również przyczyną narastania niekorzystnych zjawisk społecznych.

Ratunkiem w niwelowaniu wysokiego bezrobocia ma być sfera edukacji, na którą stawia zarówno powiat żarski, jak i województwo. Dobrze rozwinięta sieć placówek oraz szeroka oferta edukacyjna, skorelowana z potrzebami regionu i postulowana przez lokalnych przedsiębiorców, może znacznie wpłynąć na obniżanie bezrobocia oraz projektowanie pozytywnej przyszłości dla mieszkańców wiążących swą przyszłość z gminą Tuplice. Bardzo często obecnie mamy do czynienia ze zjawiskiem rozmijania się profilu kształcenia w szkołach wyższych i ponadgimnazjalnych z zapotrzebowaniem na rynku pracy, a także problemy w wyposażeniu placówek kształcenia zawodowego w specjalistyczny, nowoczesny sprzęt dydaktyczny.

9.1.3.2 Wykorzystanie zasobów kulturowych

Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego może stanowić wielki atut i sposób na ożywienie gminy, wymaga jednak szeregu różnych działań, m.in.:

1. Poszerzanie ofert turystycznych na bazie dziedzictwa kulturowego poprzez szerokie udostępnianie obiektów zabytkowych, historycznych, stworzenia szlaków tematycznych wpisujących się w strategię turystyczną województwa (np. włączenie się do zadania „Lubuskie winem i miodem płynące”), łączenie różnych imprez z miejscowymi obiektami, np. nasze tradycje folwarczne, parki.
2. Wspieranie turystyki wiejskiej opartej m.in. o gospodarstwa agroturystyczne.
3. Promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw zmierzających do wykorzystania dziedzictwa kulturowego (turystyka, zagospodarowanie obiektów i zabytków), a przez to aktywizacja lokalnych społeczności do tworzenia nowych miejsc pracy i rozwoju

alternatywnych źródeł dochodu, szczególnie na wsi – stworzenie projektowanego od 1998 punktu informacji turystycznej dla Geoparku Łuk Mużakowa i Parku Mużakowskiego.

4. Wspieranie działań popularyzatorskich w atrakcyjny sposób – lokalne wydarzenia z przeszłości (powołanie „małej wystawy” – tradycje kolejnictwa, tradycje związane z wydobyciem iłów i węgla brunatnego) oraz wiedzę o dawnych rzemiosłach, zajęciach, obyczajach, kuchni wiejskiej itp. (łącznie z propagowaniem tradycji przywiezionych przez obecnych mieszkańców na tereny ziem zachodnich).

9.1.3.3 Wykorzystanie zasobów przyrody – szlaki turystyczne i krajobrazowe

Gmina Tuplice to rejon jeszcze niedoceniony, lecz bogactwo form fauny i flory może być wielkim jej atutem, przyciągającym zarówno turystów, jak i przyszłych mieszkańców zmęczonych wielkomiejskim życiem i pragnących spokoju, stabilności i odpoczynku wśród naszych lasów i łąk. Szlaki turystyczne, a także szlaki krajobrazowe stanowią formę ochrony krajobrazu kulturowego zapisaną w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Bogactwo zasobów, a w szczególności w dużej mierze nieprzekształconych układów przestrzenno-krajobrazowych, stwarza możliwości łączenia całego regionu, kraju, a nawet obszarów leżących poza granicą (co jest właśnie obserwowane w przypadku Geoparku, którego znaczna część zlokalizowana jest u naszych zachodnich sąsiadów). Szlaki turystyczne, tworzone w oparciu o zasoby kulturowe, mogą łączyć się ze szlakami czy obszarami przyrodniczymi, takimi jak rezerваты, parki, a także pokrywać się, łączyć lub przecinać ze szlakami o różnej tematyce. Powstające, jak również już funkcjonujące szlaki pieszo-rowerowe, konne mogą przy efektywnym wykorzystaniu pozytywnie wpłynąć na:

- wspomaganie społeczności lokalnej w tworzeniu nowych miejsc pracy, np. w agroturystyce, wytwarzaniu produktów regionalnych, zajazdów z kuchnią regionalną,
- tworzenie zespołów gospodarczych, związanych z obsługą turystyczną (klastry);
- aktywny udział w integralnych programach, mających na celu kształtowanie regionalnej przestrzeni z przestrzenią europejską, związaną z tworzeniem wspólnych szlaków turystycznych i krajoznawczych.

Działania powyższe można opierać nie tylko na mikrostrategii naszej gminy, ale przede wszystkim łączyć we wspólnych programach sąsiednich gmin, wpisywać w działania powiatu, jak również całego województwa. Na turystykę przeznaczono 274 316,00 zł, w tym 233 180,00 zł na promocje i upowszechnienie turystyki w województwie lubuskim. Te działania pozwolą na wzrost turystyczny w województwie lubuskim w kolejnych latach przy założeniu, że przeznaczone środki zostaną dobrze wykorzystane. Przewiduje się, że motywacją dla młodych ludzi do pozostania w kraju powinny być programy umożliwiające im wykorzystywanie swojego potencjału. Pozytywnego wsparcia można w tym zakresie oczekiwać od Lubuskiego Stowarzyszenia Gospodarstw Agroturystycznych, które deklaruje swą pomoc każdemu nowemu przedsiębiorcy, który chce wpisać swe zamierzenia w turystykę szeroko pojmowaną, jak również w agroturystykę.

Atrakcyjność turystyczna jest ściśle związana z oferowanym produktem turystycznym oraz segmentem turystów, którzy mają być odbiorcami oferty, które opierają się o różne kryteria, tj. stan środowiska naturalnego, jego czystość, działania z zakresu ochrony środowiska naturalnego, walory kulturowe, a w tym niematerialne wartości kulturowe (tradycje, obrzędy, produkty regionalne). Niemalże znaczenie ma również zakres świadczonych usług dodatkowych (zabiegi lecznicze, rehabilitacyjne, usługi kulturalne) czy też dostępność komunikacyjna, obejmująca transport kołowy, połączenia kolejowe oraz środki informacji turystycznej w regionie i gminie (w szczególności, gdy jest to tzw. turystyka weekendowa, obejmująca zazwyczaj kilka miejscowości w ciągu 2-4 dni).

Lasy i tereny leśne, które zajmują ponad połowę ternu gminy, w tym o unikatowych

walorach przyrodniczych podlegających ochronie – to niewątpliwie ogromny atut gminy Tuplice i jednocześnie próg zaporowy dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Bogactwo obszarów leśnych daje szerokie możliwości tworzenia ofert dla wybranych grup odbiorców – miłośników przyrody (turystyka specjalistyczna), aktywnego, a jednocześnie ekologicznego wypoczynku, młodzieży szkolnej (turystyka edukacyjno-dydaktyczna, ścieżki tematyczne), a także osób poszukujących odpoczynku i spokoju, oddechu od coraz bardziej przyspieszającej cywilizacji. Duży wpływ na poziom atrakcyjności turystycznej mają zbiorniki wodne (ponad 40), których poziom czystości z roku na rok wzrasta. Jest to efekt budowy oczyszczalni ścieków w Tuplicach, odbierającej ścieki bytowe z dwóch największych wsi: Tuplic i Cielmowa oraz budowa szczelnych zbiorników bezodpływowych i małych oczyszczalni przydomowych. Stawy zlokalizowane w gminie są w większości efektem działalności kopalni (iłów i węgla), które w wyniku zapadania i otwarcia źródeł wód podziemnych stopniowo zapełniły niecki. W związku z tym są one zazwyczaj wydłużone i głębokie, będąc obecnie środowiskiem dla wielu gatunków ryb, płazów i gadów. Nie ma możliwości wykorzystywania ich jako typowych miejsc wypoczynku przeznaczonego do plażowania, ale stanowią doskonałą bazę dla sportów wędkarskich. Dlatego też należy również zwrócić uwagę na możliwość rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej, nastawionej na obsługę wędkarzy i im podobnych pasjonatów. Atrakcyjność terenów dla rozwoju rekreacji i jej zaplecza zwiększa się wraz ze wzrostem stopnia intensywności rzeźby, stopnia jeziorności, wielkości terenów pokrytych lasami, możliwymi do turystycznego wykorzystania, a w te zasoby Gmina Tuplice jest bogata ponadprzeciętnie, nawet w stosunku do sąsiednich gmin.

9.1.3.4 Modernizacja i rozwój gospodarki rolnej

Rolnictwo stanowi jedno z wyzwań rozwojowych terenów wiejskich województwa lubuskiego. W województwie lubuskim w szybkim tempie rośnie liczba gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych oraz coraz bardziej popularna staje się uprawa winorośli. Wsparciem rolnictwa w województwie jest technologicznie zaawansowany przemysł przetwórczy i paszowy. Dalszy rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa w województwie lubuskim, a tym samym w gminie Tuplice, powinien zmierzać w zdywersyfikowanych kierunkach uwzględniających:

- poszukiwania dodatkowego dochodu przez zwiększanie różnorodności produkcji w gospodarstwie rolnym (działalność pozarolnicza) poprzez np.:
 - uszlachetnianie i przetwarzanie własnych surowców (wstępne przetwórstwo i przechowalnictwo),
 - wytwarzanie tradycyjnych wyrobów regionalnych (pieczywo, wyroby wędliniarskie),
 - zbieractwo runa leśnego (grzyby, jagody),
 - produkcji ziół leczniczych (zbieranie, suszenie),
 - pszczelarstwo (produkcja, przerób i uszlachetnianie wyrobów pszczelich).
- Pozarolnicze aktywności rodzin rolniczych przez:
 - dodatkową działalność handlową (detaliczną i hurtową),
 - prowadzenie przetwórstwa rolno-spożywczego i przemysłowego,
 - otwieranie firm opartych na budownictwie,
 - tworzenie działalności związanej z transportem i magazynowaniem.
- turystykę myśliwską,
- turystykę specjalistyczną,
- turystykę konną,
- turystykę pieszo-rowerową (ścieżki edukacyjne, krajoznawcze, rowerowe),
- turystykę zdrowotną.

9.1.3.5 Atut czy ograniczenie – Geopark Łuk Mużakowa

Przy wyznaczaniu obszarów atrakcyjnych turystycznie należy zabezpieczyć przed zniszczeniem i degradacją obszary i siedliska cenne przyrodniczo, w szczególności obiekty chronione, parki, ostoje, bory, a w przypadku Gminy Tuplice przede wszystkim obszar Geoparku Łuk Mużakowa. Zinventaryzowane geotypy łuku Mużakowa oceniono pod względem wartości naukowej i prezentacyjnej. W zakresie oceny wartości naukowej pod uwagę wzięto znaczenie regionalno-geologiczne oraz znaczenie dla prac badawczych i dydaktyki szkolnej. Geopark Łuk Mużakowa określono jako szczególnie wartościowy. Przy ocenie wartości prezentacyjnej rozpatrywano dostępność obiektu, ocenę potrzeby ochrony oraz ogólne znaczenie turystyczne. Przy tych kryteriach park uznano jako znaczący. Następnym etapem prac dokumentacyjnych geoparku, wchodzących w sferę zarządzania, jest przygotowanie jego planu zagospodarowania przestrzennego, uwzględniającego przede wszystkim sposób udostępnienia poszczególnych geotopów. Polska część Łuku Mużakowa od 2001 r. objęta jest już ochroną w formie Parku Krajobrazowego „Łuku Mużakowa”, dlatego rozszerzenie ochrony biotopów o elementy środowiska geologicznego stanowiły uzasadnione uzupełnienie ochrony dziedzictwa Ziemi (świata biotycznego i abiotycznego).

Ze względu na zakładane zróżnicowanie części polskiej, saksońskiej i brandenburskiej geoparku projektowano utworzenie trzech centrów geoparku, prezentujących przewodnią tematykę regionu i stanowiących ośrodki informacji geoturystycznej. W toku prac geologów z Polski i Niemiec zaproponowano, aby w polskiej części łuku Mużakowa podkreślić wzajemne oddziaływania między geotopami a biotopami, wyróżnionymi w obrębie krajobrazu i środowiska zbiorników wodnych powstałych po eksploatacji węgla brunatnego. W planach zagospodarowania turystycznego (szczególnie po niemieckiej stronie) wydzielono obszary możliwe do zwiedzania w ciągu jednego dnia oraz wybudowano centra informacji o geoparku i informacji turystycznej, w powiązaniu z regionalnymi muzeami, co wstępnie przedstawiono już w dokumentacjach strony niemieckiej.

W polskiej części Geoparku „Łuk Mużakowa” wydzielono 3 obszary z trasami wycieczkowymi jednodniowymi - w rejonie Tuplic na północy, w rejonie Trzebiela w centralnej części łuku oraz w rejonie Łęknicy na południu przy granicy z Saksonią. Geopark „Łuk Mużakowa” powstał w celu:

- 1) wykorzystania stanowisk geologicznych w edukacji powszechnej społeczeństwa oraz kształceniu w naukach geologicznych i naukach związanych z ochroną środowiska, jako wkład w realizację idei zrównoważonego rozwoju regionalnego, poprzez upowszechnianie geoturystyki przyczyniającej się do rozwoju ekonomicznego regionu oraz ochronę dziedzictwa geologicznego dla przyszłych pokoleń;
- 2) ochronnym jako zapewnienie zachowania obiektów w stanie możliwie nienaruszonym (w tym ochronę wartości krajobrazowych),
- 3) naukowo badawczym – poprzez traktowanie geoparków jako obiektów badań naukowych, obiektów dla edukacji i dydaktyki w dziedzinie nauk o Ziemi, w powiązaniu z prezentacją historii działalności gospodarczej (górnictwa),
- 4) rozwoju turystyki, która to w perspektywie długoterminowej pozwoli uzyskać pewien stopień samofinansowania geoparku i wzrost rozwoju regionu;
- 5) rozwoju współpracy transgranicznej obszar łuku Mużakowa, z uwzględnieniem niezwykłych walorów geośrodowiskowych, przyrodniczych i kulturowych, spełniających wszystkie kryteria stawiane geoparkom europejskim.

Na uwagę zasługuje również wniosek, że w dłuższej perspektywie czasu obiekty powstałe w efekcie początkowo destrukcyjnej działalności górniczej, odpowiednio zachowane, zagospodarowane i udostępnione, stwarzają w rejonach bogatych pod względem

przyrodniczym nową jakość dla możliwości zachowania kultury materialnej i dziedzictwa geologicznego Ziemi. Fakty te zobowiązują do dalszego prowadzenia prac badawczo-projektowych, zmierzających do utworzenia pierwszego polskiego transgranicznego geoparku w rejonie łuku Mużakowa.

Celem realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tuplice w latach 2014-2020 jest realizacja postawionych celów i wyznaczonych w ich ramach zadań.

10. Cele i działania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Tuplice w latach 2014-2020

1. Co: Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności turystycznej		
1.1 Cs	<i>Zwiększenie konkurencyjności turystycznej</i>	
		REALIZACJA *
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie Strategii Promocji Gminy Tuplice. • Wsparcie dla inicjatyw z zakresu turystyki, sportu i kultury, promujących gminę w kraju i za granicą. • Wsparcie dla opracowania spójnej, zintegrowanej oferty turystycznej, uwzględniając walory środowiskowe, kulturowe i historyczne gminy. • Budowa ścieżek i tras turystycznych - Ścieżka rowerowa po linii kolejowej Stary Raduszec – Łęknica. • Utworzenie punktu informacji turystycznej w Tuplicach – promocja Geoparku Łuk Mużakowa. • Nawiązanie ścisłej współpracy z Brandenburgią i Saksonią oraz gminami Łęknica, Trzebiel i Przewóz w zakresie prowadzenia wspólnych kampanii turystyczno- promocyjnych i wymiany turystycznej. • promowanie w materiałach informacyjnych i reklamowych marki wspólnej dla powiatu żarskiego „Dolne Łużyce”. 	
1.2 Cs	<i>Zwiększenie innowacyjności i dostępności turystycznej</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dla inwestycji podnoszących standard infrastruktury turystycznej oraz kreujących produkty turystyczne regionu. • Wsparcie dla opracowania i wdrożenia gminnego systemu promocji turystycznej i wizualizacji walorów turystycznych. • Wsparcie dla działań prowadzących do zabezpieczenia, modernizacji i udostępniania obiektów związanych z historią gminy i jej dziedzictwem. • Opracowane marki gminy Tuplice. • Promocja produktu regionalnego. • Wsparcie dla działań podejmowanych na rzecz rozwoju agroturystyki. • Wsparcie rolnictwa specjalistycznego i ekologicznego. • Wsparcie działań eksponujących regionalne bogactwa: runo leśne (grzyby, jagody, borówki) miód (Lubuskie winem i miodem słynące). • Wykonanie SUW Rytwiny – zwodociągowana gmina 	

	z bardzo dobrą wodą.	
1.3 Cs	<i>Upowszechnianie zastosowania alternatywnych źródeł energii, zmniejszanie niskiej emisji, ochrona zasobów środowiska</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dla inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii (m.in. pompy ciepła, solary fotowoltanika). • Wsparcie dla rozwiązań podnoszących efektywność i racjonalność gospodarki odpadami. • Wsparcie inwestycji w zakresie rozwoju infrastruktury komunalnej na terenie gminy (ze szczególnym uwzględnieniem sieci kanalizacyjnej, przydomowych i lokalnych systemów kanalizacyjnych), wykonanie kanalizacji w miejscowościach Jagłowice i Chełmica. • Modernizacje oświetlenia ulicznego na energooszczędne (LED). • Modernizacja budynków użyteczności publicznej w kierunku zmniejszania energochłonności. • Ograniczanie źródeł niskiej emisji poprzez modernizację systemów grzewczych oraz realizację wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej - Przebudowa, modernizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: Zespół Szkół, Przedszkole, Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia. • Tworzenie energetycznych strategii niskoemisyjnych w gminie, wprowadzenie programu ochrony powietrza, w tym opracowanie i wdrożenie systemu zachęt do wymiany c.o. na niskoemisyjne – ochrona powietrza. • Wsparcie w zakresie modernizacji linii kolejowych i infrastruktury towarzyszącej (peronów, budynków dworcowych). • prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców, instytucji publicznych, przedsiębiorstw. 	
1.4 Cs	<i>Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu dróg gminnych, wykonanie modernizacji co najmniej 15% dróg gminnych. • Opracowanie programu rozwoju dróg lokalnych Gminy Tuplice. • Przebudowa dróg, budowa chodników w obszarach zamieszkałych, uporządkowanie ruchu pieszo-rowerowego, nakierowane na kompleksowe inwestycje dla ruchu pieszego i rowerowego, uwzględniające centra przesiadkowe, parkingi rowerowe itd. • Podejmowanie działań mających na celu wzmocnienie dróg obciążonych ruchem pojazdów ciężarowych do nośności 115kN (droga wojewódzka 294 i drogi powiatowe). • Utworzenie centrów przeładunkowych związanych z transportem samochodowym i kolejowym /transport multimodalny na terenie gminy we współpracy z powiatem w zakresie przewozu towarów (kopalnia węgla brunatnego w Brodach). 	

2. Co: Zapewnienie większej spójności społecznej i terytorialnej gminy

2.1 Cs	<i>Spójność terytorialna gminy</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Przystąpienie do opracowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. • Aktualizacja Studium Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. • Wspieranie współpracy lokalnego biznesu i nauki, w tym instytucji z otoczenia biznesu, nastawionych na rozwój innowacyjności. • Kontynuowanie polityki promocyjno-informacyjnej na temat działań podejmowanych w gminie, powiecie i regionie. • Konsultacje społeczne w zakresie kwestii kluczowych z punktu widzenia gminy. • Rozwinięcie programu przyjazny urząd, e-komunikacja. • Stworzenie punktów informacyjnych, wykorzystanie świetlic sołeckich. • Zainicjowanie i rozwój partycypacji społecznej (uruchomienie i szkolenia w zakresie funduszu sołeckiego, aktywne uczestnictwo mieszkańców w pracach rady i jej komisji, edukacja społeczna). • Prowadzenie działań w celu wzrostu świadomości współdecydowania o przyszłości gminy i ludzi w niej żyjącej. • Zwiększenie wsparcia dla organizacji pozarządowych celem zwiększenia ich aktywności lokalnej. • Aktywna współpraca władz samorządowych, wypracowanie oferty kompleksowego wsparcia dla organizacji pozarządowych działających w gminie, odpowiedniej do ich potrzeb. • Uporządkowanie obszarów funkcjonalnych na terenie gminy, w tym infrastruktury technicznej, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z ustanowienia Geoparku Łuk Mużakowa. 	REALIZACJA
2.2 Cs	<i>Niwelowanie niekorzystnych skutków społecznych</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań doradczo-konsultacyjnych. • Wsparcie form aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym opartych na zasadach ekonomii społecznej. • Utworzenie lokalnego programu wsparcia rodzin i dzieci. • Rozwój świetlic dziennego wsparcia w Drzeniowie, Chełmicy, Tuplicach. • Rozwój poradnictwa zawodowego, wykorzystanie pomocy doradcy zawodowego do wyznaczania ścieżki rozwoju dla młodzieży gimnazjalnej. • Zabezpieczenie środków związanych z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej. • Prowadzenie warsztatów edukacyjnych, poradnictwa, zajęć podnoszących umiejętności lub uaktualniających posiadane kwalifikacje. • Prowadzenie form zagospodarowujących czas wolny, wykorzystujących potencjał zawodowy, aktywizacja i uczestnictwo w zajęciach integracyjnych, kulturalnych 	

	<p>itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie potrzeb rynku pracy, zwiększanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. • Propagowanie edukacji nastawionej na wszechstronny rozwój obywateli, w tym oferty szkoleń oraz kursów z zakresu doskonalenia zawodowego. • Współpraca przy opracowaniu systemu kształcenia zawodowego, opartego na wskazaniach pracodawców (wprowadzenie odpowiednich profili kształcenia w szkołach). • Promocja kształcenia zawodowego wśród młodzieży i nauczycieli. • Tworzenie forum współpracy (forum zawodowe) pomiędzy pracodawcami, szkołami zawodowymi, instytucjami rynku pracy i partnerami zagranicznymi . 	
2.3 Cs	Rozwój usług	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań na rzecz szerszego dostępu do usług dla ludności. • Podejmowanie działań na rzecz rozwoju handlu. • Podejmowanie działań na rzecz rozwoju produkcji rolnej, sprzedaży produktów nieprzetworzonych i regionalnych. • Działania na rzecz rozwoju drobnej wytwórczości, małej produkcji lokalnej. • Udział w projektach zewnętrznych w celu zwiększenia usług diagnostycznych, „E-usługi zdrowotne”, zabiegów ulepszczeniowych i innych. • Wsparcie dla działań zwiększających dostępność do specjalistycznych usług medycznych. • Pozyskanie specjalistów deficytowych dziedzin medycyny i rehabilitacji (dla turystyki zdrowotnej). • Monitorowanie potrzeb zdrowotnych. • Realizacja zdrowotnych programów profilaktycznych – program Zdrowi mieszkańcy – Przyjazna Gmina. • Likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i seniorów w infrastrukturze publicznej. • Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych dla osób starszych i chorych. 	
2.4 Cs	Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie oferty rekreacyjno-sportowej dla mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i osób 50+. • Tworzenie systemu ścieżek spacerowych, ścieżek zdrowia (wracamy do sprawności, coś na poprawę zdrowia psychicznego – natura najlepszym lekarzem). • Tworzenie ofert spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży poprzez wykorzystanie aktywności organizacji pozarządowych i placówek edukacyjnych. • Tworzenie warunków na rzecz turystyki weekendowej wraz z ofertą usługową typu: zabiegi lecznicze, wycieczki – w przyjaźni z naturą, jak żyło się na wsi 100 lat wcześniej itp. • Wykonanie i modernizacja placów zabaw. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Remont, modernizacja i budowa świetlic wiejskich. • Rewitalizacja wsi, budowa wizerunku nowoczesnych sołectw zbudowanych na tradycji i historii. • Stworzenie systemu wspierania i współpracy na rzecz inicjatyw lokalnych (gminy ościenne) w zakresie kultury - wspólny kalendarz imprez, promocja w Internecie. • Tworzenie programów mających na celu wpisanie lokalnych festynów i wydarzeń na stałe w kalendarz imprez: Dzień Tuplic, Łuk Mużakowa – nasz Geopark, Dzień natury tuplickiej, imprezy sołeckie: Festyn Cielmowski, festyny rodzinne i promujące sołectwa. • Ochrona zasobów przyrody, środowiska naturalnego, krajobrazowego, unikanie inwestycji zanieczyszczających środowisko, powodujących degradację, obniżenie walorów turystycznych (zakłócających ład przestrzenny i krajobrazowy). 	
2.5 Cs	<i>Wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych oraz jednostek organizacyjnych gminy w realizacji zadań integracji społecznej</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu wsparcia finansowego i organizacyjnego organizacji społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej (stowarzyszenia, koła gospodyń, zespoły śpiewacze, OPS itp.). • Promowanie i wspieranie postaw aktywnych społecznie i wolontariatu wśród mieszkańców. • Zlecenie wybranych zadań własnych w realizacji strategii w formie zlecenia zadań publicznych. • Udział w szkoleniach dla liderów i członków organizacji pozarządowych. • Rozwój systemu informacji o świadczonych usługach społecznych przez organizacje. • Szkolenia i podnoszenie kompetencji urzędników i osób czynnie zarządzających gminą. • Opracowanie programu współpracy instytucji, organizacji, mieszkańców na rzecz realizacji strategii. • Uruchomienie funduszu sołeckiego. 	

3. Co: Wzmocnienie szeroko rozumianego zarządzania rozwojem gminy		
3.1 Cs	<i>Rozwój stref aktywności gospodarczej, wzmocnienie otoczenia biznesu</i>	
		REALIZACJA
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja programów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu. • Wsparcie dla nowopowstających podmiotów gospodarczych oraz organizacji otoczenia biznesu. • Wypracowanie wspólnie systemu zachęt (podatki, pomoc przy procedurach administracyjnych, pomoc prawna). • Promocja funduszy poręczeniowych i pożyczkowych oraz innych organizacji otoczenia biznesu. • Wspieranie współpracy przedsiębiorstw z gminy Tuplice i sąsiednich, powiatu żarskiego, promocja rozwiązań innowacyjnych, ekologicznych, nakierowanych na rozwój turystyki. • Kontynuacja współpracy z Lokalną Grupą Działania-Grupą Łużycką oraz Lokalną Grupą Rybacką. • Promocja i wspieranie certyfikacji produktów regionalnych. • Aktywna promocja gminy i rozwój współpracy ze Zrzeszeniem Gmin Województwa Lubuskiego, nawiązanie partnerstw wspierających. • Włączanie organizacji i grup przedstawicielskich w kreowanie i wdrażanie polityk publicznych (strategii, programów, planów) na różnych szczeblach zarządzania. • Wypracowanie systemu wymiany dobrych praktyk pomiędzy sektorem społecznym, publicznym, prywatnym, np. platformy współpracy, tematyczne fora współpracy. • Wspieranie projektów realizowanych w partnerstwach międzysektorowych. • Promocja wartości partnerskiej współpracy przy wykorzystaniu doświadczeń organizacji, instytucji, przedsiębiorców, rolników. 	
3.3 Cs	<i>Wykorzystanie możliwości rozwoju gospodarczego i edukacji młodzieży w oparciu o potrzeby rynku pracy</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa wyposażenia technicznego szkół, modernizacja i dostosowanie do standardów europejskich placówek oświatowych gminy. • Wspieranie systemu praktyk zawodowych uczniów. • System wspierania lokalnych produktów i usług poprzez szeroką promocję na portalach internetowych, targach branżowych, w tym turystycznych, w publikacjach wydawanych na terenie powiatu przez jednostki administracyjne, organizowanie stoisk na lokalnych imprezach, dbanie o jednolity wizerunek produktów i usług pochodzących z terenu gminy. • Opracowanie polityki zatrzymania i osiedlania się na terenie gminy rodzin i ich dzieci (warunki bytowe, mieszkaniowe, przyjazna administracja, wsparcie dla małego biznesu – usługi cateringu, organizacji imprez, opieka turystyczna - przewodnicy). • Przygotowanie polsko-niemieckich ofert turystycznych. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie programów e-turystyka (wskazanie oferty dla kształcenia i perspektyw zatrudnienie w turystyce i usługach jej towarzyszących). • Rozwijanie współpracy transgranicznej z partnerami z Niemiec i województwa dolnośląskiego. • Opracowanie systemu pomocy dla przedsiębiorców rozwijających swą działalność z wykorzystaniem potencjału turystycznego (agroturystyka, ścieżki rowerowe, piesze, zwiedzanie Geoparku, promocja zdrowego odpoczynku itp.). 	
--	--	--

4. Co: Poprawa dostępności komunikacyjnej – eliminowanie ograniczeń

4.1 Cs	<i>Wzmacnianie potencjału kadr i zarządzania</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne szkolenia kadry podnoszące jakość świadczenia usług przez instytucje gminne. • Zatrudnianie wysokokwalifikowanej kadry zarządzającej i administracyjnej. • Wprowadzanie motywacyjnych systemów wynagradzania oraz elastycznych form zatrudniania. • Wspieranie działań na rzecz organizacji centr zarządzających, kancelarii usługowych (biura rachunkowe, pomocy prawnej, organizacji i obsługi imprez, kompleksowa obsługa pojazdów itp.). • Opracowanie i wdrożenie polityki współdziałania instytucja – klient, poprawa komunikacyjnej spójności . 	REALIZACJA
4.2 Cs	<i>Zwiększanie dostępności do innowacji i technologii komunikacyjno-informacyjnych</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie programu obejmującego inwestycje, modernizacje i remonty sieci komunikacyjnej (drogi lokalne, powiatowe, wojewódzkie). • Aktywne wspieranie działań na rzecz: modernizacji linii kolejowej Żagań – Forst, promocji tradycji kolejnictwa (organizacja wystawy, izby pamięci). • Wykorzystywanie nowych technologii informacyjnych w bieżącym zarządzaniu i informowaniu (facebook, twitter, telefonia komórkowa - tzw. przewodniki na telefon). • Promocja postaw innowacyjnych wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy poprzez aktywność szkół, PUP, ośrodków kultury, powołanie stypendium dla dzieci uzdolnionych technicznie itd. • Zwiększanie dostępności do szerokopasmowego Internetu, inwestowanie w rozwój następnej generacji informatycznej i technologicznej. • Rozwój stref Vi-Fi w rejonach o zwiększonej intensywności ruchu turystycznego, strefach rekreacji. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu wśród seniorów i grup w trudnym położeniu. • Rozwój kompetencji cyfrowych wśród dzieci i młodzieży. • Rozbudowa stron internetowych urzędu i gminy, budowa centrum informatycznego gminy. • Wsparcie projektów w zakresie modernizacji i rozbudowy linii telekomunikacyjnych wysokiej generacji. • Wsparcie projektów inwestorów zewnętrznych w zakresie rozwoju mobilnej transmisji (satelitarnej i bezprzewodowej). • Wprowadzenie ogólnodostępnego systemu e-urząd, rozwój systemu informacji i usług dostępnych on-line. • Wsparcie dla działań zwiększających dostęp do szerokopasmowego Internetu i zmierzających do likwidacji tzw. „białych plam” na mapie dostępu do Internetu w gminie Tuplice. 	
4.3 Cs	<i>Poprawa bezpieczeństwa publicznego</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie działań na rzecz pozyskiwania środków finansowych na poprawę bezpieczeństwa publicznego (profilaktyka, monitoring, oświetlenie, współpraca z Policją, Strażą Graniczną, służbami niemieckimi, doposażenie magazynu OC). • Wdrożenie systemu ostrzegania mieszkańców (zjawiska i zdarzenia niebezpieczne). • Zbudowanie systemu przekazywania informacji zwrotnych od mieszkańców o zdarzeniach mających wpływ na bezpieczeństwo, zabezpieczenie mienia gminnego (akty zniszczeń, dewastacji, wandalizmu, naruszenia dóbr itp.). Wypracowanie zasady zaufania społecznego i dbania o Gminę jako dobra należącego do każdego. 	

*

SG – samorząd gminny – Wójt – Rada Gminy

IP – instytucje powiatowe

IW – instytucje wojewódzkie

OPP – organizacje pożytku publicznego

JO – jednostki organizacyjne gminy

JP – jednostki pomocnicze – sołectwa

PZ – podmioty zewnętrzne

11. Monitorowanie, ocena i komunikacja społeczna realizacji Strategii rozwoju Gminy Tuplice na lata 2014-2020

11.1 System bieżącego monitorowania realizacji strategii

Realizacja celów i zadań wskazanych w niniejszym dokumencie jest powiązana z założeniami dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Strategie o zasięgu ponadlokalnym (krajowe, wojewódzkie, powiatowa) skupiają się na poprawie sytuacji społecznej i gospodarczej. Dzięki nakładom i działaniom mającym na celu m.in. rozwój technologii innowacyjnych, modernizacji infrastruktury (sieci energetycznej, kolejowej, gazowej, drogowej, kanalizacyjnej, wodnej i pozostałych), zwiększenia dostępu do usług Internetu szerokopasmowego (społeczeństwo informatyczne), rozwojowi turystyki i usług im towarzyszących, szerokiej promocji, ma w założeniach wpłynąć na wzrost atrakcyjności Polski, a w efekcie końcowym poszczególnych województw, w tym województwa lubuskiego, powiatu żarskiego i samych gmin. Jest to fundament zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Zgodność Strategii Rozwoju gminy Tuplice z programami i strategiami występują w co najmniej trzech poziomach:

1. Utrzymanie wysokich standardów ekologicznych przez dalszą poprawę funkcjonowania infrastruktury i kompleksową ochronę środowiska przyrodniczego.
2. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności oferty turystycznej oraz wykorzystanie potencjału kultury, a także podjęcie działań w celu zachowania obiektów dziedzictwa kulturowego dla podniesienia atrakcyjności gminy.
3. Inwestowanie w infrastrukturę społeczną (edukacja, opieka, zdrowie).

Strategia Rozwoju gminy Tuplice jest kompatybilna z podstawowymi założeniami *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020* oraz *Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego*. Zgodnie z nimi wzrost poziomu życia ludności jest związany z zapewnieniem stabilnego i dynamicznego rozwoju (nie tylko w sferze gospodarczej), podniesieniem kompetencji i umiejętności społeczeństwa poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu i profilu wykształcenia, rozwój i modernizację infrastruktury, inwestowaniem w ochronę środowiska i rozwój turystyki. Strategia Gminy Tuplice stanowi podstawowy dokument strategiczny, pozwalający na realizację misji i wizji w niej zawartych.

Podstawą realizacji założeń planu jest monitorowanie jego przebiegu i zgodności z założeniami celowymi, które wykonywane mają być poprzez realizację zadań. Służy temu systematyczna kontrola, której zasady są określone również w samym dokumencie. Monitoring musi również być narzędziem kontrolnym, umożliwiającym dostrzeżenie konieczności aktualizacji założeń przyjętych do realizacji tzw. procesu ewaluacji. Bieżący monitoring oraz ewentualne aktualizowanie planu jest warunkiem wczesnego dostrzeżenia zagrożeń oraz wykorzystania pojawiających się szans, które niekiedy zostały zdiagnozowane w analizie SWOT. Monitoring jest związany z oceną bieżącą prac, okresową oceną realizacji i oceną dokonywaną po realizacji wraz z pomiarem osiągniętych efektów działania. Monitoring jest narzędziem kontrolującym zarówno zgodność realizacji planu z założeniami, jak i płaszczyzną realizacji zasady partnerstwa i współdziałania obywateli w procesie podejmowania decyzji, jak i kontroli w trakcie wykonywania decyzji. Ewaluacja natomiast pomaga w eliminacji zagrożeń i sytuacji niekorzystnych w trakcie realizacji strategii oraz dokonywania jej zmiany.

11.2 Podmioty prowadzące monitoring

1. Rada Gminy Tuplice
2. Właściwe Komisje Rady Gminy
3. Wójt Gminy
4. Sołtysi i Rady Sołeckie
5. Organizacje pozarządowe statutowo zainteresowane dziedzinami realizowanych zadań
6. Niezależni obserwatorzy w postaci np. mediów lokalnych.

11.3 Zadania systemu monitoringu

Bieżące monitorowanie przebiegu realizacji planu powinno umożliwić:

1. Ocenę postępów w realizacji poszczególnych celów.
2. Uzyskanie informacji o pojawiających się nowych możliwościach sfinansowania zadań.
3. Bieżące zapoznawanie się ze stopniem zabezpieczenia środków na realizację strategii.
4. Stopień realizacji strategii na jego poszczególnych etapach.
5. Badanie efektywności wdrożonego zadania.
6. Analizę konieczności wprowadzania zmian do przyjętych założeń realizacji zadań.
7. Analizę konieczności wprowadzania aktualizacji zadań wymagających realizacji - ewaluacja.
8. Analizę dokonywanych kontroli i wdrażania ich zaleceń.
9. Wyrażanie opinii i wniosków.
10. Ocenę efektywności zrealizowanej strategii.
11. Podejmowanie działań promujących realizację planu.
12. Analizę zgodności z przepisami prawa podejmowanych działań.

11.4 Sposoby oceny i monitoringu strategii

Ocena skuteczności i efektywności realizacji Strategii jest realizowana etapowo.

I etap – ocena prognostyczna – możliwość zrealizowania Planu określana jest na etapie jego uchwalania i przyjmowania pierwszych zadań do realizacji.

II etap – ocena śródkresowa (ewaluacyjna) – przeprowadzana z upływem każdego trzyletniego okresu, tj. po upływie roku kalendarzowego 2016 i 2019 i podsumowująca w II połowie roku 2020, który stanowi jednocześnie punkt wyjściowy do planowania strategicznego na kolejny okres.

II etap oceny powinien być wykonany przez wszystkie podmioty prowadzące monitoring.

Strategia Rozwoju Gminy Tuplice na lata 2014-2020 jest punktem wyjścia do wdrożenia przez władze gminy długofalowej polityki uwzględniającej rozwój we wszystkich istotnych dla mieszkańców kierunkach, tj. turystyka, gospodarka, edukacja, infrastruktura, opieka.

Za osiągnięcie celów strategii i wdrożenia działań odpowiedzialne są władze gminy: Rada Gminy i Wójt. Do każdego z działań w strategii, jeśli w zestawieniach tabelarycznych celów i działań przypisane jest SG (Samorząd Gminny) lub JO, należy je przypisać odpowiednim stanowiskom, które będą je realizować. Część działań ma charakter permanentny, tj. będą realizowane przez cały okres 2013-2020, niektóre z działań będą opisane przez szczegółowe projekty, które zostaną opracowane w przypadku pojawienia się możliwości finansowych czy to z budżetu gminy, czy też ze środków zewnętrznych. Wskazane przedsięwzięcia inwestycyjne powinny być ujmowane w Programie Inwestycyjnym lub Wieloletnim Planie Finansowym.

Poszczególne stanowiska corocznie weryfikują możliwość realizacji zapisanych działań, gdyż wiele z nich może być realizowanych dzięki współdziałaniu z partnerami społeczno-gospodarczymi gminy lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Bardzo ważne, aby

te ramy współdziałania tworzyć przez promowanie idei współpracy, partycypacji społecznej, tworzenia międzysektorowych zespołów zadaniowych.

11.5 Finansowanie strategii

Przewiduje się finansowanie Strategii ze środków budżetowych gminy, środków budżetowych powiatu i województwa (wspólne realizowanie działań), środków pochodzących ze źródeł oferowanych w ramach programów operacyjnych Unii Europejskiej oraz lokalnych grup działania, a także partnerów społecznych i gospodarczych, których zadania zostały wpisane do dokumentu strategii (PPP). Umowa Partnerstwa Polski z UE (projekt 2013), w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020, przewiduje realizację zadań i celów nakierowanych w szczególności na realizację budowy rozwoju, opartą na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Środki funduszy europejskich koncentrować się będą na dziedzinach istotnych dla rozwoju kraju i jego regionów, wskazanych w Zaleceniach Rady UE oraz Krajowym Programie Reform. Będą więc przede wszystkim wspierać innowacyjność gospodarki (również turystyki) oraz wzmacniały aktywność zawodową społeczeństwa. Jednocześnie z założenia mają przyczynić się do likwidacji występujących luk rozwojowych w zakresie infrastruktury: transportowej, energetycznej i komunikacyjno-informatycznej. Środki europejskie wspierać będą również spójność społeczną i terytorialną, tworząc podstawy dla uczestniczenia wszystkich grup społecznych w procesach rozwojowych. Strategia Gminy Tuplice w całości wpisuje się w powyższe założenia, będzie zatem dokumentem uzasadniającym ubieganie się o środki z funduszy zewnętrznych.

Wsparcie ze środków unijnych będzie się koncentrować na celach szczegółowych, zbieżnych z założeniami Strategii w obszarach:

Cele szczegółowe wsparcia	Cele tematyczne
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury
Poprawa kompetencji kadr gospodarki	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie
Lepsze wykorzystanie zasobów na rynku pracy	Cel tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników
Zwiększenie transportowej dostępności kraju	Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju	Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych, energia odnawialna
Zmniejszenie emisyjności gospodarki	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, ochrona powietrza
Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych	Cel tematyczny 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów (innowacyjna turystyka)
Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych

Programy będą realizowane w oparciu o środki EFRR, EFS, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych.

Zasady ubiegania się i wydatkowania środków na poziomie regionalnym określać będzie Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020. Dla podmiotów realizacji strategii będą również dostępne fundusze programów krajowych, m.in.: Infrastruktura i Środowisko, Polska Cyfrowa, Inteligentny Rozwój, Wiedza, Edukacja, Rozwój oraz programy ministerialne ogłaszane w ramach prowadzonych polityk i uzyskanych środków.

11.6 System monitorowania

System monitorowania, poza zbieraniem informacji dotyczących wdrożenia działań przez poszczególne komórki gminy, to prowadzenie działań bezpośrednich (wizja, dokumentacja, nadzór) i zbieranie danych liczbowych tzw. wskaźników realizacji Strategii wymienionych w poniższym zestawieniu.

Wskaźniki liczbowe odnoszą się do 4 celów głównych. Pierwszy zestaw wskaźników powinien być określony w stosunku do roku 2013, a potem w kolejnych latach – 2016, 2019 i rozliczeniu końcowym 2020. Dane powinny być pozyskiwane z j.s.t oraz dostępnych źródeł, np. GUS. Wskaźniki pozwalają liczbowo wskazać na ile zapisane cele zostały zrealizowane.

Tabela nr 13. Wskaźniki realizacji strategii

Lp.	Cele	Wskaźniki	2013	2016 i kolejne lata
1	Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych oczyszczalni przydomowych na terenie gminy – szt. - długość wybudowanej, rozbudowanej, zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej - km - liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków - RLM - liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów - osoby - liczba zainstalowanych urządzeń energii odnawialnej – szt. - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków gminnych i jej jednostek – szt. - ilość materiałów promocyjnych – liczba wydawnictw - całkowita długość dróg wyremontowanych, zmodernizowanych - km - długość wybudowanych ścieżek rowerowych – km - działalność gospodarstw agroturystycznych – ilość – szt. - ilość odpadów segregowanych – t - ilość odpadów niesegregowanych - t 		
2	Zapewnienie większej spójności	<ul style="list-style-type: none"> - udzielanie wsparcia organizacjom 		

	społecznej i terytorialnej gminy	<p>pozarządowym - zł</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych dla potrzeb rynku pracy - os. - liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z podstawowych usług społecznych w ramach programów ze środków EFS - os. - liczba podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem – szt. - liczba zadań publicznych z zakresu integracji społecznej zleconych przez gminę organizacjom – szt. - środki przeznaczone na remont, doposażenie świetlic, placów zabaw – zł - ilość placówek handlowych – szt. - ilość praktyk lekarskich, gabinetów usług medycznych – szt. - środki przeznaczone na programy zdrowotne – zł - środki przeznaczone na likwidację barier architektonicznych – zł 		
3	Wzmocnienie szeroko rozumianego zarządzania rozwojem gminy	<ul style="list-style-type: none"> - stopa rejestrowanego bezrobocia - liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych programami wsparcia ze środków EFS -os. - liczba osób do lat 30 objętych programami wsparcia ze środków EFS - os. - liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych programami wsparcia ze środków EFS - os. - liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach programu ze środków EFS - os. - liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu- ośrodki przedsiębiorczości – szt. - wsparcie szkół i placówek oświatowych wyposażonych w sprzęt i materiały - zł - liczba miejsc noclegowych w turystyce /szt./ - liczba osób odbywających staże i praktyki na terenie gminy – os. - liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych – szt. - liczba projektów realizowanych w partnerstwie administracji gminnej przy udziale partnerów społecznych i lub gospodarczych – szt. 		
4	Poprawa dostępności	<ul style="list-style-type: none"> - liczba projektów wzmacniających zarządzanie 		

	komunikacyjnej – eliminowanie ograniczeń	obejmujących administrację samorządu - szt. - liczba usług publicznych samorządu gminnego i instytucji podległych dostępnych on-line – szt. - liczba instytucji publicznych, w których uruchomiono możliwość e-partycypacji – szt. - liczba przestępstw stwierdzonych w roku – szt. - liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania – szt. - ilość stref Wi-Fi – szt. - ilość inwestycji w modernizację i rozwój linii i technologii transmisyjnych (Internet, telewizja, telefonia itp.) – szt.		
--	---	--	--	--

Monitoring zarządzany jest do przeprowadzenia w okresie od lipca do września roku sprawozdawczego, a jego wyniki przekazywane są opinii publicznej w sposób zwyczajowo przyjęty oraz na posiedzeniu Rady Gminy w miesiącu październiku (2016,2019,2020). W przypadku wystąpienia istotnych dla realizacji zagrożeń lub szans należy zarządzić wcześniejsze badanie i ewaluację strategii. Do opracowania aktualizacji Strategii lub sporządzenia nowej należy przystąpić po przyjęciu sprawozdania za 2019 r., a najpóźniej w 2020 r.

12. PODSUMOWANIE

Gmina Tuplice położona jest na terenach zalesionych, o łagodnym klimacie, atrakcyjnym do prowadzenia usług, małej przedsiębiorczości, zamieszkania i turystyki. Surowce mineralne są wykorzystywane częściowo i brak jest na dzień dzisiejszy kompletnych badań potwierdzających występowanie innych poza piaskami i łąkami zasobów (węgiel brunatny, gaz, rudy metali). Brak jezior w pewien sposób neutralizowany jest przez liczne stawy, o słabym jeszcze wykorzystaniu, ale bogate w faunę i florę im właściwą.

Gmina posiada atrakcyjne położenie na pograniczu polsko-niemieckim, co umożliwia rozwój turystyki transgranicznej, jak i rozwijania kontaktów, które w przyszłości mogą przyciągnąć inwestorów zewnętrznych. Znajdujące się w niedalekiej odległości miasta Żary i Lubsko należą do jednych z ważniejszych gospodarczo w województwie i mogą pozytywnie wpływać na rozwój gminy. Przebiegające przez obszar gminy szlaki komunikacyjne autostrada A 18 i droga wojewódzka nr 294 ułatwiają przemieszczanie się ludzi i towarów, jednak gospodarczo ani turystycznie nie są wykorzystane z powodu ograniczeń prawnych i funkcjonalnych.

Znajdujące się na terenie gminy zakłady w okresie w latach 90. zostały przekazane prywatnym przedsiębiorcom, którzy nie wykorzystali potencjału w nich tkwiącego, przez co zostały zamknięte, a ich majątek roztrwoniony (tartaki, cegielnie, szlifiernie szkła szlachetnego). Upadły również gospodarstwa rolne, jedynie funkcjonuje przejęte i dzierżawione od ANR przez Państwo Werther, którzy prowadzą hodowlę krów i uprawy wielkoobszarowe. Czynniki te zdecydowanie negatywnie wpływają na rozwój gminy i utrzymujące się wysokie bezrobocie. Gospodarka gminy opiera się na handlu i drobnych usługach oraz pozostałościach indywidualnego rolnictwa. Liczba mieszkańców gminy niestety ulega corocznie zmniejszeniu, co jest spowodowane trwałą migracją, zmianą modelu rodziny (zmniejszenie dzietności) i w konsekwencji starzeniem się społeczeństwa. Powoduje to uciążliwości związane ze znacznym rozproszeniem skupisk ludzkich, a co za tym idzie,

z wysokimi kosztami tworzenia i korzystania z infrastruktury komunalnej oraz w zakresie organizacji i zapewnienia lokalnej komunikacji drogowej. Dostrzegany jest przez mieszkańców gminy problem braku nowoczesnej infrastruktury kulturalno-sportowej i ich zaplecza.

Ze względu na charakter rolniczy gminy przyjąć należy, że istotne jest położenie nacisku na podjęcie działań w kierunku wsparcia i rozwoju grupy mieszkańców trudniących się rolnictwem, szczególnie wysokospecjalistycznym i ekologicznym. Intensyfikacja zadań może polegać na zmianie zakresu produkcji rolnej i wykorzystaniu potencjału do rozwoju różnych form turystyki, w tym opartej na dywersyfikacji usług agroturystyki. Turystyka jest jednym z priorytetowych działań zapisanych w strategii rozwoju województwa lubuskiego oraz powiatu, w szczególności jej formy oparte na wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego i obszarów porolniczych. Oferowanie produktów regionalnych, wyrobów miejscowej kuchni, jak również produktów pszczelarskich (wpisanie regionu gminy Tuplice do Lubuskiego szlaku wina i miodu) może być sposobem na uzupełnienie dochodów poszczególnych gospodarstw domowych oraz sprzyjać wzrostowi jakości życia mieszkańców.

Tuplice to gmina o przewadze aktualnych słabych stron nad silnymi, równocześnie jest to gmina, która ma więcej szans do wykorzystania niż zagrożeń. Podstawowe mocne strony gminy powiązane są z czynnikami geograficznymi – położeniem transgranicznym i możliwością współpracy z Brandenburgią i Saksonią. Ważny, ale głównie w sferze informacyjnej, jest przebieg tras komunikacyjnych, które można powiązać z promocją walorów turystycznych, opartych na zasobach nieskażonego środowiska przyrodniczego i przede wszystkim położenie gminy w granicach „Łuku Mużakowa”. Szansą dla gminy jest natomiast wykorzystanie walorów turystycznych, rozwój małej przedsiębiorczości, rozwój ekologiczny i agroturystyczny, przekształcenie struktury produkcji rolniczej, wykorzystanie jako zaplecze wielofunkcyjne dla najbliższych aglomeracji, z którymi są dogodnie połączenia komunikacyjne.

Słabe strony gminy przejawiają się między innymi w złej strukturze rynku pracy, braku dużych zakładów przemysłowych (której generalnie nie będzie można rozwinąć), słabej jeszcze bazie do wykorzystania w turystyce, niewykorzystaniu położenia i bogactwa natury (mocnej strony), braku rozwiniętego rolnictwa i przetwórstwa, niedoinwestowaniu infrastruktury komunalnej. Brak jest wypracowania gminy i silnej polityki promocyjnej działającej ekspansywnie nie tylko w województwie, ale w strefie przygranicznej i dużych ośrodkach (oferta wypoczynku weekendowego dla mieszkańców dużych miast)

Zagrożeń rozwoju gminy należy upatrywać w migracji młodych, wykształconych i przedsiębiorczych ludzi, niewykorzystaniu możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój. Mając na uwadze powyższą analizę potencjału gminy stwierdzić należy, że przyjęcie modelowej sytuacji II jest w pełni uzasadnione. Należy zatem dla strategii rozwoju przyjąć zasadę mini/maxi, tj. przyśpieszonego wykorzystania pojawiających się zewnętrznych szans, bowiem własne mocne strony są zbyt mało zdywersyfikowane, wymagają dużego zainwestowania oraz promocji, samo ich istnienie jest z pewnością niewystarczające.

Aby zakończyć czas zastoju i rozpocząć wkraczanie w nową erę XXI w. należy skupić się przede wszystkim na:

- 1) podjęciu działań w zakresie zapewnienia ładu przestrzennego na terenie gminy poprzez racjonalizację użytkowania przestrzeni i zapobiegania jej degradacji (unikanie przedsięwzięć mogących potencjalnie wpłynąć na pogorszenie środowiska czy też degradację krajobrazu),
- 2) stworzeniu warunków umożliwiających uporządkowanie obszarów funkcjonalnych na terenie gminy, w tym infrastruktury technicznej, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z ustanowienia Geoparku Łuk Mużakowa,
- 3) podjęciu działań zwiększających efektywność gospodarowania przestrzenią,

4) stworzeniu warunków pozwalających na kształtowanie procesów urbanizacji w celu osiągnięcia najkorzystniejszych rozwiązań przestrzennych, rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej i sportowej,

5) podjęciu działań zwiększających dostęp mieszkańców do informacji – rozbudowa Internetu szerokopasmowego, wspomaganie procesów związanych z rozwojem społeczności informacyjnej,

6) dążeniu do osiągnięcia wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez zachowanie środowiska przyrodniczego, rozwój i modernizację infrastruktury (w tym zaplecza drogowego, opracowanie strategii komunikacyjnej), przyjazną politykę dla rozwoju handlu i szeroko pojętych usług,

7) rozwój turystyki i rekreacji, turystyki zdrowotnej,

8) wielofunkcyjny rozwoju wypoczynku weekendowego,

9) wzrost efektywności zarządzania gminą (przyjazny urząd, e-komunikacja, punkty informacyjne) oraz zainicjowanie i rozwój partycypacji społecznej (uruchomienie i szkolenia w zakresie funduszu sołectkiego, aktywne uczestnictwo mieszkańców w pracach rady i jej komisji, edukacja społeczna), wzrost świadomości współdecydowania o przyszłości gminy i ludzi w niej żyjącej. Polityka partycypacyjna w przyszłości ma odbudować świadomość mieszkańców, w szczególności w zakresie odpowiedzialności budowanej od podstaw, tj. od wpływu na własną przyszłość, warunków mieszkania i życia w gminie, a poprzez to osiągnięcie społeczeństwa obywatelskiego. Jest to pewna przestrzeń pomiędzy krajem a jego obywatelami, która obejmuje z jednej strony świadomość obywatelską mieszkańców, z drugiej zaś ich aktywność grupową, która przejawia się w działalności różnego rodzaju organizacji, ruchów społecznych czy też wspólnot lokalnych. Wskaźnikami kapitału społecznego są: poziom zaufania społecznego, dobrowolna działalność w organizacjach pozarządowych, udział w wyborach i przychylny stosunek do demokracji, jak również samodzielność i wszechstronność zawodowa. W ramach zwiększenia wsparcia dla organizacji pozarządowych rekomendowane jest: propagowanie aktywności lokalnej, aktywna współpraca władz samorządowych, wypracowanie oferty kompleksowego wsparcia dla organizacji pozarządowych działających w gminie, odpowiedniej do ich potrzeb.

W ramach budowy zaufania społecznego rekomendowane są następujące działania:

– Kontynuowanie polityki promocyjno-informacyjnej na temat działań podejmowanych w gminie, powiecie i regionie,

– Konsultacje społeczne w zakresie kwestii kluczowych z punktu widzenia gminy.

10) Zmiany ukierunkowane na tworzenie wszechstronnego zawodowo społeczeństwa.

Dla rozwoju gminy niezbędna jest aktywność obywatelska, której celem jest uzyskanie postawy samodzielności i ogólnej samowystarczalności. Jest to powiązane z wszechstronnością predyspozycji i umiejętności zawodowych oraz wykształceniem. W ramach zmian ukierunkowanych na tworzenie wszechstronnego zawodowo społeczeństwa rekomendowane są następujące działania:

1. Wspieranie współpracy lokalnego biznesu i nauki, w tym instytucji z otoczenia biznesu, nastawionych na rozwój innowacyjności,

2. Propagowanie edukacji nastawionej na wszechstronny rozwój obywateli, w tym oferty szkoleń oraz kursów z zakresu doskonalenia zawodowego.

11) Eliminowanie skutków niekorzystnych trendów społecznych.

Należy położyć szczególny nacisk na rozwój i wspieranie istotnych elementów infrastruktury społecznej w zakresie: poprawy systemu edukacji, poprawy ochrony zdrowia i pomocy społecznej, podniesienie jakości i poziomu życia mieszkańców Gminy Tuplice, głównie

w celu zwalczania wszelkich wykluczeń społecznych. Konkretnie działania w przypadku edukacji powinny dotyczyć: ujednolicenia kształcenia do standardów unijnych i potrzeb rynku pracy, kompensacja szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

W zakresie ochrony zdrowia głównym celem działania powinna stać się poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej w regionie poprzez poprawę stanu infrastruktury lecznictwa, stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu na terenie gminy nowych przychodni i praktyk lekarskich i rehabilitacyjnych. Głównymi narzędziami odgrywającymi szczególną rolę w walce z wykluczeniem społecznym są działania, których celem jest: rozpowszechnienie przedsiębiorczości, prewencja, zmobilizowanie osób należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym do kontynuowania edukacji, podwyższania swoich kwalifikacji i aktywnego poszukiwania zatrudnienia, podniesienia roli doradztwa zawodowego i dostępu do wiedzy, udzielenie wsparcia dla instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych działających w dziedzinie polityki społecznej, podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania, a także promocji i rozwoju, wzmocnienie służb zatrudnienia i pomocy społecznej odnośnie doradztwa, szkoleń i pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

12) Zwiększenie aktywności osób starszych

Aktywizacja tej części społeczeństwa powinna być poprzedzona wcześniejszymi badaniami oraz analizą preferencji i możliwości włączenia w aktywne życie gminy jak również zatrudnienia. Należy w tym zakresie przygotować profil opisujący zdolności, kwalifikacje i umiejętności zawodowe oraz posiadane doświadczenie zawodowe osób starszych oraz ich stan zdrowotny. Celem przywrócenia osób powyżej lat 60 dla społeczności lokalnej przewiduje się :

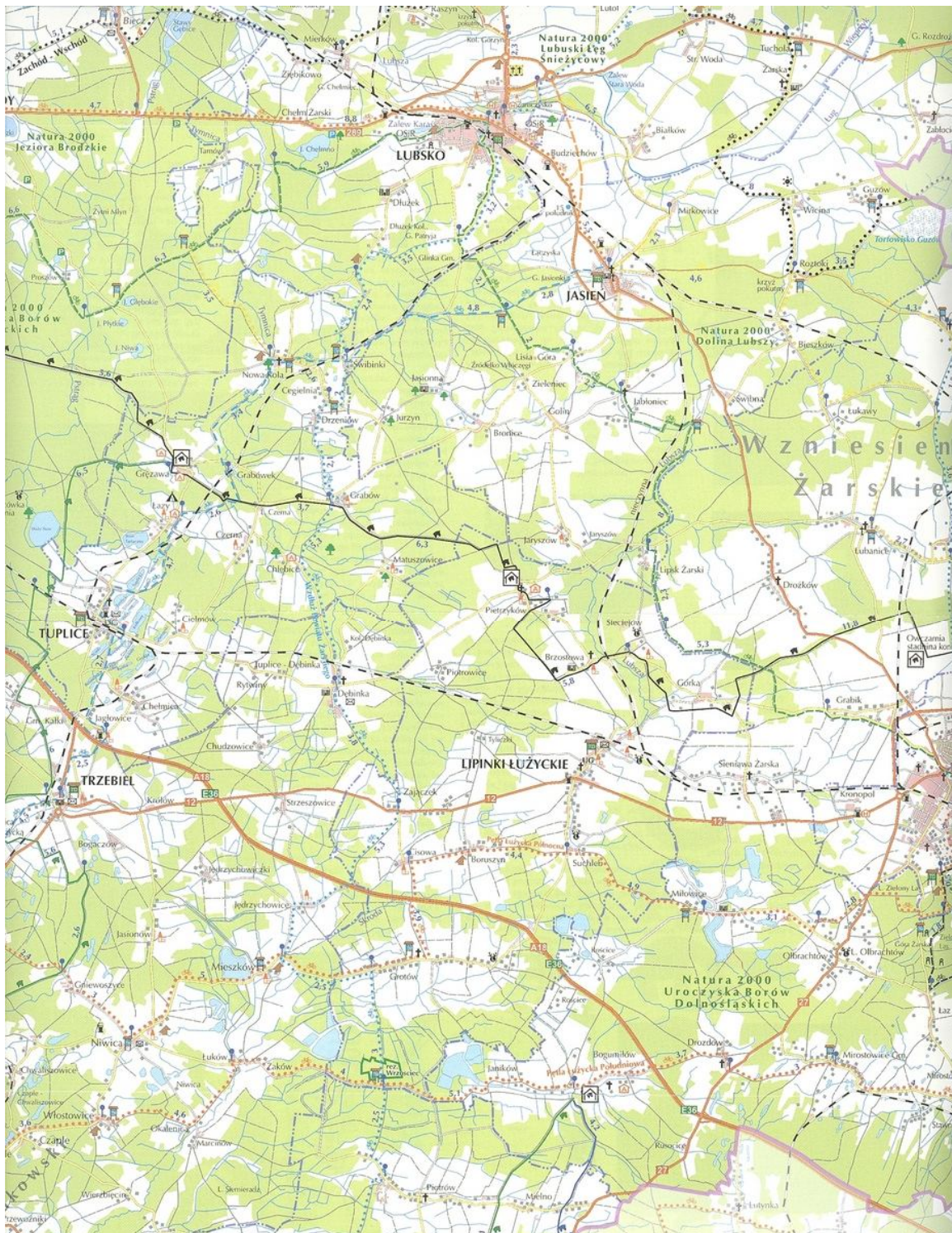
1. Prowadzenie warsztatów edukacyjnych, poradnictwa zajęć podnoszących umiejętności lub uaktualniających posiadane kwalifikacje,
2. Prowadzenie form zagospodarowujących czas wolny, wykorzystujących potencjał zawodowy, aktywizacja i uczestnictwo w zajęciach integracyjnych, kulturalnych itp.

Strategia na lata 2014 – 2020 powinna zatem stanowić ramy dla realizowania zamierzeń, które to w końcowym rozliczeniu będą korespondowały zarówno z misją jak i wizją Gminy Tuplice.

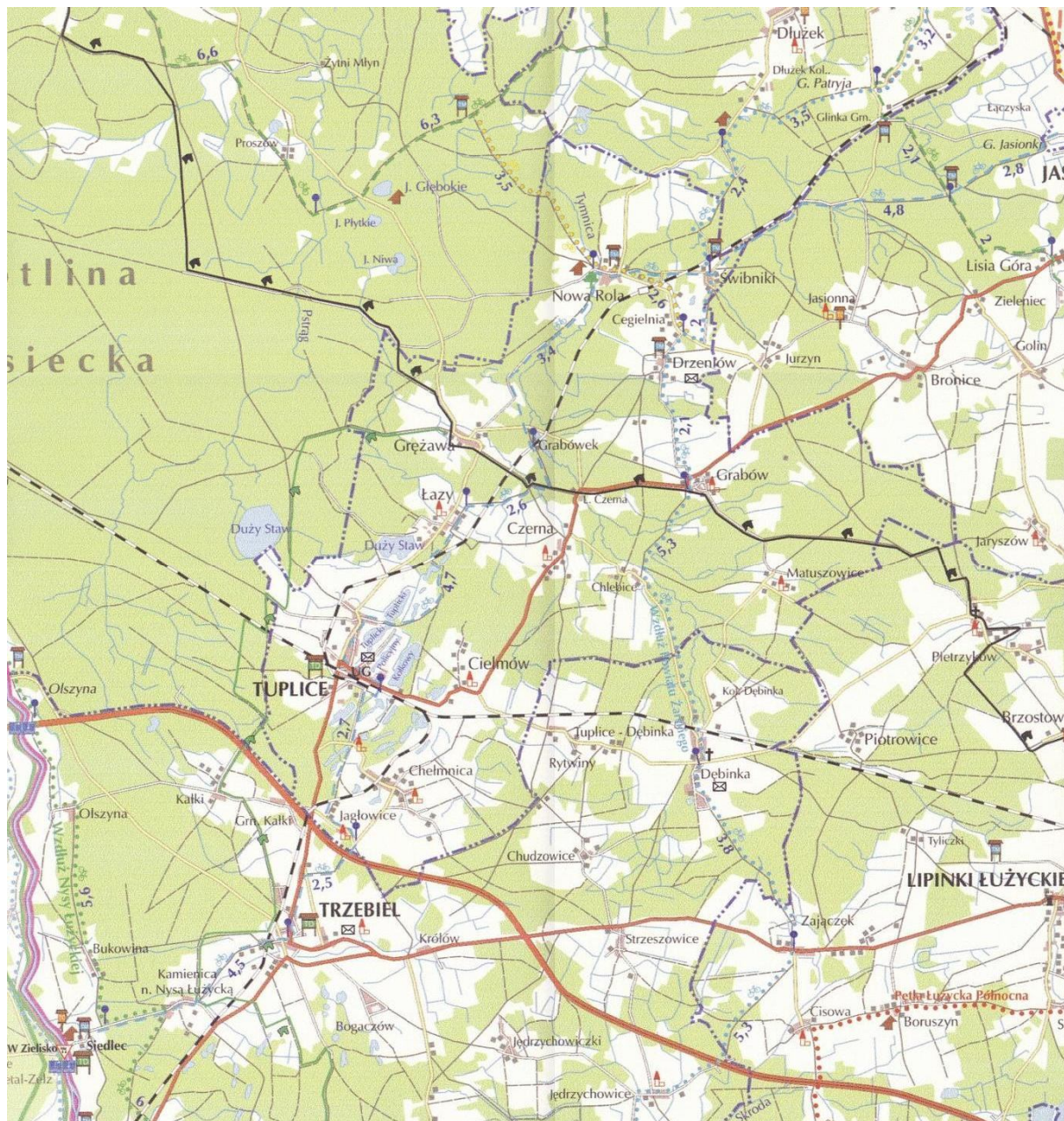
13. BIBLIOGRAFIA

1. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuplice na lata 2008 – 2013 – Uchwała Rady Gminy Tuplice nr XIV/87/2008 z dnia 26 czerwca 2008 r.
2. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014 – 2020 – Uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XLVI/542/14 z dnia 24 marca 2014
3. Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015
4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020
5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
6. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku
7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie, przyjęta 13 lipca 2010 roku.
8. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
9. Strategia Rozwoju Kraju 2020
10. Strategia Województwa Lubuskiego 2020 – Uchwała nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012
11. Projekt Programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej
12. „Partycypacja Publiczna” – pod red. A. Olech - ISP 2011
13. Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Województwie Lubuskim – czerwiec 2013 – Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze
14. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku – Uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXX/280/12 z dnia 10 września 2012 roku
15. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuplice - Uchwała Rady Gminy Tuplice Nr VIII/54/1999 z dnia 29 czerwca 1999 roku
16. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tuplice na lata 2008 – 2017 Uchwała Rady Gminy Tuplice nr XV/95/2008 z dnia 26.09.2008 r.
17. Lubuska Mapa Potrzeb i Aspiracji – Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej – Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji – Kraków 2011
18. Ocena możliwości utworzenia geoparku w obszarze Łuku Mużakowa (woj. Lubuskie, powiat Żarski) - Jacek Koźma – 2009
19. Pogranicze Polsko – Niemieckie 2010 w liczbach – Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Zielona Góra 2012
20. Portrety powiatów i gmin województwa lubuskiego 2012 - Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Zielona Góra 2013
21. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tuplice na lata 2012 – 2032
22. Nowoczesny model zarządzania strategicznego rozwojem w Polsce - MRR 2012 – Strategicznie dla rozwoju
23. Kopaliny – miesięcznik nr 2/2003 (47) – str. 4 – Geopark Łuk Mużakowa
24. Baza danych urzędu gminy Tuplice – opracowania własne

14. Wykaz map i załączników

Mapa 1 – opracowanie ŁLGD

Mapa 2 – “Przygoda z Nysą” – wyznaczenie tras pieszo – rowerowych w powiecie żarskim

Legenda/ Legende

- Granica państwa/ Staatsgrenze
- Granica powiatu/ Kreisgrenze
- Granica gminy/ Gemeindegrenze
- Drogi krajowe/ Hauptstraßen
- Drogi wojewódzkie/ Landesstraßen
- Drogi powiatowe i gminne/ Kreis-und Gemeindestraßen
- Drogi gruntowe, ścieżki/ Unbefestigten Straßen, Wege
- Linie kolejowe/ Eisenbahnen
- Zabudowa mieszkalna/ Wohngebäude
- Zabudowa pojedyncza/ einzelne Gebäude
- Szlaki rowerowe/ Radfahrwege
- Szlaki piesze/ Wanderwege
- Szlak kajakowy/ Kanuroute
- Trasy konne/ Reitwege
- Szlaki Nordic Walking/ Nordic Walking Trails
- Ścieżka dydaktyczna/ Naturlehrpfad
- Ośrodek wypoczynkowy, agroturystyka, pensjonat, hotel, motel/
Resorts, Agrotourismus, bed and breakfast, Hotel, Motel
- Pola namiotowe, kemping, schronisko/
Campingplätze, Camping, Unterkunft
- Leśniczówka/ Forsthaus
- Pomniki, pomniki przyrody/
Denkmal, Naturschutzdenkmal
- Przystanki autobusowe/ Bushaltstelle
- Parking, parking leśny/ Parkplatz
- Pałac, zamek/ Schloss, Palast
- Muzeum, pomnik /Museum, Denkmal
- Kościoły, kaplice, krzyże i kapliczki przydrożne/
Kirche, Kapelle, kirch. Symbole, Kreuz
- Stacja benzynowa/ Tankstelle
- Wieże widokowe, punkty obserwacyjne/
Türme, Aussichtspunkte
- Ośrodek zdrowia, poczta/ Gesundheitszentrum, Postdam
- UG** Urząd Gminy/ Gemeindeamt
- Wiata turystyczna/ Ruhestätte
- Miejsce odpoczynku/ Ruhestätte
- Miejsca martyrologii/ Der Ort des Martyriums
- Zabytki budownictwa ludowego, inne zabytki/
Volksarchitektur Denkmälern
und anderen Sehenswürdigkeiten
- Informacja turystyczna/ Tourist Information
- Tablice turystyczne/ Tourist Boards
- Odległości w km/ Entfernung in km
- Miejsca wyjść/ wejść do wody/ Der Punkt der Ausfahrt
/ Einfahrt zum Wasser
- Elektrownia wodna/ Wasserkraft

15. Podziękowanie

Wójt Gminy Tuplice wyraża szczególne podziękowanie za zaangażowanie w pracach na rzecz opracowania niniejszego dokumentu strategicznego:

I. Wszystkim mieszkańcom, którzy poświęcili swój czas na zgłoszenie uwag, wypełnienie i dostarczenie ankiet, oraz udział w debacie.

II. Radnym Rady Gminy Tuplice kadencji 2010 – 2014, którym na sercu leży dobro naszej Gminy:

- Panu **Sylwestrowi Mazurkiewiczowi**,
- Panu **Krzysztofowi Delejowskiemu**,
- Pani **Danieli Rudak**,
- Pani **Krystynie Ostrowskiej**,
- Pani **Grażynie Triska**,
- Panu **Zbigniewowi Nowickiemu**,
- Panu **Piotrowi Kisiela**,
- Pani **Bożenie Jabłońskiej**,
- Pani **Agnieszce Woźniak**,
- Panu **Ryszardowi Jasińskiemu**,
- Pani **Jolancie Smyk**,
- Panu **Krzysztofowi Krassemu**,
- Panu **Robertowi Mrozowi**,
- Panu **Jarosławowi Kamińskiemu**.

III. Zespołowi ds. opracowania i przedstawienia projektu Strategii Rozwoju Gminy Tuplice 2014 – 2020 w składzie:

1) Aneta Kamińska – Preneta	– Skarbnik Gminy Tuplice;
2) Alicja Gabinet	– Kierownik USC w Tuplicach;
3) Zbigniew Łazarski	– Kierownik Referatu ds. GK;
4) Maria Kowalczyk	– Kierownik OPS w Tuplicach;
5) Małgorzata Polak	– Dyrektor ZS w Tuplicach;
6) Grażyna Głowacka	– Dyrektor Przedszkola Samorządowego;
7) Maria Madczak	– Kierownik Biblioteki Gminnej;
8) Katarzyna Bąk	– insp. w UG Tuplice;
9) Grażyna Lachowicz	– insp. w UG Tuplice;
10) Krzysztof Szpringiel	– insp. w UG Tuplice
11) Ilona Kotwicka	– ref. w UG – sekretarz Zespołu

IV. Szczególne słowa uznania należą się Pani **Iwonie Prokop Sekretarz Gminy Tuplice** – Koordynatorowi Zespołu, która dzięki swemu zaangażowaniu i profesjonalnemu podejściu, prace te scaliła w formę ostateczną Strategii na rzecz naszego wspólnego rozwoju i dążenia do lepszego jutra Gminy Tuplice.

Wójt Gminy Tuplice
/-/ Tadeusz Jan Rybak